7

RIFAT ILGAZ

al atını!

güldürü dizisi : YEDİ

AL ATINI!

SINIF YAYINLARI

RIFAT
ILGAZ

AL ATINI !

SINIF YAYINLARI

İstanbul :
1972

Kapak Kompozisyonu : **Tamer Gürpınar**

Kapak : **Evren Ofset**

YELKEN Matbaasında dizilmiş ve basılmıştır.

ELİN
İTİ

Hâdi bey yeni kapıcısını almış karşısına, günlük emrini okuyordu:

«Aç gözünü Halil efendi: Ha ben ha bu Prens! Apartman halkı bir yana, bu Prens bir yana! Tıkır tıkır tam beşyüz mark saydım bu Prens'e ben. Köpek deyip geçme!. En nazik insandan daha nazik, en kibar insandan daha kibardır o. Hafiften bir öksürse koşup çulunu atacaksın üzerine. Kulağın onun sesinde, soluğunda olacak, gözün abdestinde... Bir bozukluk gördün mü, beni beklemek yok!.. Atacaksın bir taksiye, doğru Hanvan Hastanesine... Gelelim kiracılara... Al birini, vur öbürüne!.. Hepsi eski konturatlı... Hiç çekinme! Köpeğin içerde canı mı sıkıldı, baktın hava da yağmurlu, çıkar merdivenin başına bağla!.. Bırak havlarsa havlasın! Rahatsız oluyorlarsa, işte kapı! Onları

tutan yok!... Zincirini de bol bırak ki, sataşırsa sataşsın girene çıkana!. .Yürü bakalım, çıkalım bahçeye!..»

Bahçe kapısının açıldığını duyan Prens, başladı havlamaya... Hâdi beyin çenesi büsbütün açılıverdi:

«Dur patlama!., Geliyorum işte!.. Yapamazsın beni görmeden... Âşıksın bana!.. Ben olmasam, şimdi kimbilir hangi zibidiye köpeklik edecektin!.. Bu apartmanın değil, seni bu mahallenin Prens'i yaptım. Emrine uşaklar, kapıcılar verdim senin!.»

Birden çattı kaşlarını, Halil efendiye döndü:

«Ne duruyorsun kazık gibi? Al şu çengedeki zinciri. Kulübenin kapısını açar açmaz geçiriver boynundaki tasmaya... Korkma, ısırmaz!...»

Halil efendinin çobanlıktan yetişme olduğunu nerden bilecekti. Ne çoban köpekleri görmemişti Boyabatta, ne köpekler!.. Palan vur sırtına, Sinop'a kadar götürsün seni! Gene de kulübenin kapısını açınca, geri geri gitmekten kendini alamadı. Bu Prens'in de hatırı sayılırdı hani...

«Vur zinciri be, kaçıracaksın!.. Yemez adamı, yabani değildir senin gibi!..»

Köpek ok gibi fırladı birden... İki ayağını attı Hâdi beyin omuzlarına, başladı efendisinin şurasını burasını yalamaya... Her gün bu köpeği doyurmak da meseleydi hani!. On iki daireyle mi uğraşacaktı, bu iti mi doyuracaktı her Allahın günü!..

«Ne ağzını açmış dikiliyorsun be!» diye gürledi Hâdi bey, getir şu zinciri, geçir tasmasına!.»

Zincirin sustası yerini bulunca, Prens öfkelendi, bir iki kafa vurdu yeni uşağına... Açılıp açılıp bir iki de kıç vurdu, zincirini şöyle bir teraziledi Halil efendi:

«Diri köpek be!» dedi «Benim oğlanı sürür yerlerde!..»

Bir haftaya varmaz, Boyabaddaki karısı da gelir-

di. Sekiz, on yaşlarında bir oğlu vardı. Kendisi uğraşacak değildi ya elin iti ile...

Prensin gücünü denemek için zinciri şöyle bir gevşetip salacak oldu... Köpek aldı başını, tuttu kapının yolunu. O hızla üç beş adım da sürüklemişti peşinden... Hâdi bey:

«Ne beceriksiz adamsın be!» diye gürledi, «Kaçıracaksın!.. Dola bileğine şunun zincirini!..»

Halil efendi bir çarıklı pişkinliğiyle:

«Maşallah!» dedi, «Diri köpek doğrusu... İyi bakılmış... İyi bakılmış, Allah nazardan saklasın!..»

«Her gün kemik suyuna papara... Otuz da köftesi var!..»

«Papara mı?» diye tasalı tasalı sordu.

«Ne sandın ya!.. Her gün üç kilo kemik alacaksın kasaptan... Sabahtan fakır fakır kaynatacaksın!..»

«Ben mi kaynatacağım?»

«Ben kaynatacak değilim ya!.. Sen, yahut karın!.. Köfteciden de otuz köfe alacaksın her gün... Onar onar vereceksin üç öğün... Dur hele... Neden köfteciden alacakmışsın? Karının ellerine yapışmaz ya... Alırsın kasaptan bir, bir buçuk kilo kıyma.. İçine ekmek içi karıştırmak yok haaa!.. Anladın değil mi? Hadi bakalım, çocuk bahçesine kadar götür Prensi de biraz hava alsın!»

Tam haftasında karısı kamyondan indi Halil efendinin. Yanında başı sıfır numara ile kazınmış oğlu... Avuç içi kadar kalmış yüzü... İki sönük bakış... Şöyle bir yapıştı ensesine Halil efendi, ileri geri bir silkeledi:

«Karı be!» dedi, «Ne olmuş buna, kepek ekmeği mi yedirdin?»

«Yok» dedi anası, «Sıtma tuttu!»

«Bağlatmadınız mı hocaya?»

«Sağ salim teslim ettim sana! Ne yaparsan yap gayrı... İster bağlat, ister okut!»

«Bu oğlan, iti gezdirmek değil, donunu bile zor bağlar be!..»

Ertesi gün götürdü Kasımpaşa'ya Tüysüz Hoca'ya, sıtmasını bağlattı. Sonra alıştırmak için çekti bahçeye... Açtı kapısını Prens'in... Oğlu Ali:

«Hey anaaam!.» diye geriledi, «Köpek de köpeğimiş ha!.. Hani bunun davarı!..»

Babası ters ters baktı:

«Ne davarı be!» dedi, «Şehir köpeği bu!.. Davarı da biziz, sığırı da...»

«Ne üreyip duriy, bu it öyleysem.»

Öyle ya! Ne havlayıp duruyordu boşuna... Yanısıra gittiği sürü yoksa... Üstelik karnı tok, sırtı pekti... Çulu bile vardı sırtında.

Halil efendi köpeklerin, çocuklara bir yakınlığı olduğunu bilirdi. Tutuşturdu zinciri eline:

«Sıkı tut!» dedi, «Bırakma sakın!»

Prens, önce başı ile bir tartakladı. Bir gevşeklik görünce başladı çekitştirmeğe... Bir ucundan Prens çekiyordu, bir ucundan Ali:

«Asıl!» diye bağırdı. «Kaçırma sakın!.»

Ali, sırtını geriye verip asılıyordu. Köpek birden hızlandı. Başladı Ali'yi sürüklemeğe... Zinciri bileklerine iyice doladığı için, istese de salıverecek halde değildi... Prens, biraz da oyun olsun diye, bahçenin içinde dört döndürüyordu çocuğu.

Anası kapının gerisinden olanı biteni görünce dayanamadı:

«Vur şu küsküyü itin kafasına!» diye bağırdı, «Öldürecek oğlanaı!», «Leşini sürüyecek yerlerde!»

Bu köpeği yedeğine alıp gezdirmek kanına doku-

nuyordu Halil'in. Komşu kapıcılar onu görünce bıyık altından gülümsiyerek soruyorlardı:

«Nasıl, senin Prens, büyüyor mu? »

«Canavar gibi itoğlu it... Daha mı büyüyecek?...»

«İçiyor mu çorbasını?.»

«İçmeyip de ne halt idecek.»

«Ya köfteler?.»

«Bir kilo ete bana mısın demiyor!»

Sonra tuhaf tuhaf bakıyorlardı yüzüne:

«Bana mısın demiyor ha!. Peki, karın ne diyor bu işe?»

Belaya girmek işten değildi.

Elinde ekmek, fırından dönerken soruyorlardı:

«Prens'in ekmeği mi bu?...»

«Prens'in ekmeği, ne olmuş?.»

«Boşuna kaldırım çiğniyorsun şu İstanbulda!.»

Kemikleri karısı kaynatıyor, köfteleri karısı pişiriyordu.

Karısı becerikli bir kadındı, köpeğin bütün bakımını almıştı üstüne. Prens onu uzaktan görünce, Prensliğini unutuyor, düpedüz köpekleşip kuyruk sallıyordu.

Hâdi bey bir gün sessiz sadasız indi aşağıya. Halil efendiyi peşine taktı.

«Prens nasıl?..» diye halini hatırını sordu.

«İyidir Beyefendi!»

«İştahı nasıl?..»

«İştahı da iyidir!»

Terkos bulanık akıyor. Taşdelen vereceksin bundan sonra!..»

«Başüstüne beyefendi!»

Bahçeye doğru yürüdüler. Prensin kapısı açılınca şöyle bir fırladı dışarı. Ne Hâdi beye koştu, ne Halil efendiye... Bahçe kapısında dikilen kadının ayaklarının dibinde başladı oynaklamağa... Beyin aklı ermemişti bu işe:

«Aç mı yoksa Prens?» diye sordu.

«Yoook!»

«Bu köpek bakımsıza benziyor!..»

«Bakıyoruz beyefendi!»

«Verin yemeğini de göreyim!..»

Önce paparasını verdiler, sonra köftelerini... Hapır hapır atıştırıyordu boyuna... Görülmemiş bir iştahla silip süpürüyordu. Doymamıştı Prens. Gitti kadının ayaklarını yalamağa başladı.

Hâdi bey, kuşkulu kuşkulu baktı yüzüne kadının:

«Daha yok mu? Doymadı bu hayvan!»

Kadın umursamaz bir rahatlıkla:

«Ne varsa verdim işte!» dedi, «Görüyorsun, daha da olsa yiyeceğe benziyor!»

Hâdi bey sesini yükseltti:

«Pekiiy, köfteler kırk olacak bundan sonra... Beş kilo da kemik...»

Ne düşündiyse düşündü:

«Yürü!..» dedi, «Gidelim eczahaneye... Sana vitamin hapları alayım da verirsin Prens'e... Veteriner söylediydi de boş vermiştim.»

Aradan çok geçmedi, bir sabah Prensi parktan getiren Halil efendinin önüne karısı çıktı:

«Vir şunun zincirini bana!..» dedi. Karısı önde, Halil efendi arkada, bahçeye geçtiler. Ali'nin eline tutuşturdu ziuciri:

«Ulan çek şu itin başını da görsün baban!..»

Çocuk, zinciri bir teraziledi, çekti köpeğin başını, Prens önce geri geri gidecek oldu. Anası:

«Asıl!» diye bağırdı, «Bırakma sakın!..»

Köpek terslesti, direndi ama, sonunda kuzu gibi yürümeye başladı arkasından. Köpek gerildikçe asılıyordu zincirine, çekip koşturuyordu.

Halil efendi:

«Ne olmuş bu köpeğe!» deyip duruyordu, şaşkınlıktan.

Karısı, kızmıştı:

«Oğlanı gözün görmüyor mu senin?.» dedi, «Bir de oğlana baksana!..»

Geldiğinden beri ilk defa alıcı gözüyle baktı oğluna:

«Büyümüş! Aslan gibi olmuş maşallah!» demekten kendini alamadı.

«Maşallah! Aslan gibi oldu ya!..»

Sinsi sinsi gülüyordu:

«İyi oldu oğlanın sıtmasını kestirdiğin...» dedi.

«İyi Hocadır Tüysüz Derin Hocadır!»

«Heeey!..» dedi karısı, «Adamım diye dolaşıyon bu İstanbul'da. Boşuna galdırım çiyniyon! Sözüm ona adamsın sen de!.. Oysam boynunda bir torban, başında bir yuların eysük!»

«Söyle be garı! Toktora mı gösterdin, hastahaneye mi götürdün?.»

«Elin iti, gemük suyuna çorba içecek her Allahın günü de, benim oğlan ağzını açıp bakacak haaa!..»

«Yoksa sen...»

«Elin iti cızbız köfteleri yeyip yutacak hapır hapır da benim oğlan yutkunup duracak garşısında, öyle mi?»

«Yoksa köfteleri... Sen...»

«Vereceksin itin zincirini oğlanın eline de, yerlerde sürüm sürüm süründüreceksin kendi öz oğlunu!..»

«Demek köpeğin...»

«Köpeğin boğazından kestim. Senin sıtmalı dölüne yedirdim. Verdim kemik suyuna paparayı gözüne... Verdim sulu sulu cızbız köfteleri... Hapları da birem, birem yutturdum üstüne! şişe suyunu da içirdim bardak bardak... Elin itine uşaklık itmekten gurtardım seni!.. Ver zinciri oğlunun eline de gezdirsin!»

TORAMAN'IN
YAŞAMA
SAVAŞI

Toraman mutbağın ortasında durdu. Burnunu yukarı, teldolaptan yana kaldırdı, koklamaya başladı. Ne et kokusu geliyordu dolaptan, ne peynir kokusu... Sonra ocaklıkta bir kenara bırakılmış tencereye uzattı başını, acı bir bulaşık kokusu genzini yaktı.

«Durulmaz bu evde!» diye düşündü, «Sokaklarda sürtmek, bu dört çocuklu memur evinde yaşamaktan daha hayırlıdır.»

Açık pencereden atladı arka bahçeye. Başını alıp gitmek en iyisiydi: «Serçe tutar gene aç kalmam!» diye geçirdi içinden.

Başını üst katın mutbağına doğru kaldırdı. İç açıcı bir et kokusu geliyordu ocaktan:

«Saime Hanım et pişiriyor!» diye düşündü, «Allah vere de kendisi mutbakta olmasa!»

İncir ağacından helânın penceresine tırmandı. Helânın penceresinden mutbağın penceresine atladı. Bir kokladı, tamam! Ev dediğin böyle olurdu işte! Usulca kaydı içeri. Mutbakta kimsecikler yoktu. Gazocağının üstünde et tenceresi fıkır fıkır kaynıyordu. Gitti, başına, doya doya kokladı.

«Ne evler var,» dedi içinden, «Her gün böyle et pişiriyorlar. Nerden de düştük bu kâtibin evine! Nerdeyse et yerine onlar beni yiyecekler! Bu devirde kedi mi olacaksın, ya Et ve Balık Kurumuna kapılanacaksın ya da...»

Buraya gelince, sıradan saydı, döktü, karaborsacısından taaa dövizle oynayanlara kadar. Bu saydıklarının içinde kimler yoktu ki!

Kafası kızmıştı Toramanın: «Ceza kanununda benim için hiçbir madde olmadığına göre...» diye düşündü. Düşünmesiyle tencerenin kapağına pençesini savurması bir oldu. Kapak kaymıştı hafiften. Bu tıkırtıyı öbür odada yorgan kaplayan Saime Hanım duydu ama, aldırmadı. Kızı sinemaya gitmişti, oğlu kahveye. Kim açacaktı tencerenin kapağını!

Toraman iki ayağının üstüne kalktı. Uzattı başını tencerenin içine. İki parça et dumanlar içinde pişiyordu. «Sanki pişirmeseler olmaz!» diye düşündü, «Canına tükürüyorlar etin. Ne aptal şey, şu insan denilen yaratık! Hele dur bakayım, ben sana et pişirmesini gösteririm!»

Sağ elini kaldırdı, tırnaklarını çıkardı zarlarından. Tencerenin aralanan kapağından pençesini içeri sokmasiyle, çıkarması bir oldu. Etin en biçimli parçası tır-

naklarına takılmış, çıkmıştı. Kapak hafiften sallandı, sonra kayıverdi taşların üstüne.

Yorganın üstünde iki büklüm olan Saime Hanım, başını kaldırdı. Kim vardı mutbakta acaba? Kocası mı gelmişti yoksa? Acıktı mı, hep böyle yapardı İsmail Efendi. Önce mutbağa gider, tencerenin kapağını kaldırırdı.

«Huuuu! İsmail Efendi» diye seslendi. «Kapat tencerenin kapağını, buğusunu kaçıracaksın!»

Eti ocağa vururken kapağın kenarlarını hamurlamayı bile düşünmüştü. İlik gibi olurdu kapağın kenarı hamurlanınca. Kuyrukta iki saat kalmıştı ama, Kasap Ragıp'a istediği parçayı da kestirmişti.

İsmail efendinin kasaba kilo başına iki lira açıktan ödediğini nerden bilecekti. İçerden ses gelmiyordu. Kalktı yorganın üstünden, terliklerini giydi. İsmail Efendi gelse merdiven başındaki terliklerini giyerdi. Her şey yerli yerindeydi. Yemeğe geç geleceğini birden hatırlayıverdi, Üsküdara kira toplamaya gidecekti. Ordan geçecekti Kuzguncuğa. Mutbağın kapısını korka korka açtı. İlk önce tencereyi gördü, kapaksızdı.

«Nasıl olur bu?» diye düşündü. Sonra pencereye doğru koşan bir kedi gördü, ağzında kocaman bir et parçası!

Aklını kaçıracaktı. Pencereye doğru attı kendini. Ayağı bir şeye takıldı. Tencerenin kapağıydı takılan... Terliği fırladı bir yana. Kapak iki ayağının arasından kurtuldu, bir yarım daire çizdi. Bir yarım daire de Saime Hanım çizdi. Sırtüstü uzanıverdi. Yattığı yerden yırtınıyordu:

«Hırsız Toraman! Alacağın olsun senin! Kafana bir odun indirmezsem, köpekten aşağı olayım!»

Bir yanına dönmüş, kalçasını oğalayıp duruyordu:

«Kabahat hiç sende değil, hep bizim İsmail Efendide, dört yüz kırk lira aylıklı bir memuru ne alırsın evine. Üç aydır kapısından içeri bir dirhem et girmezse ne olur? Kedisi, köpeği, eniği, enceği ocaktaki tencerey saldırır işe böyle! Üstümüze saldırmadıklarına. şükür, komşulaaar!..»

EMİN EFENDİNİN YERİNE GELEN!

Çavuşun kahvesinde sabah çayı içiyordum. Beni parmağının ucu ile yanındakine gösteren top sakallı adam, sözde bana duyurmadan:

«Nah!» dedi, «Emin efendinin yerine gelen!»

Tepeden tırnağa beni süzen emekli kılıklısı:

«Bu o züppe mi?» dedi, «Dedikleri kadar da var!»

Her ikisinin de gözleri üzerimdeydi. Oysa biz kahvede beş altı öğretmendik. Benim yanımda iki yeni arkadaş daha oturuyordu ki, aşağı yukarı benimle birlikte gelmişti bu kasabaya. Ama onların şansı vardı: Emin efendinin yerine gelmemiş olmaları...

Elimdeki gazeteyi can sıkıntısından katlayıp soktum cebime. Nazımın geçtiği yeni arkadaşıma:

«Geç» dedim, «tavla oynıylım!»

Daha ikinci kapıyı almıştım ki, köşede oturanlardan biri, biraz da bana duyurmak için:

«Ah!» dedi, «Nerde Emin efendi, nerde bu!... Ne bu züppe gibi sigara içerdi, ne de kumarı vardı!»

Öbürü perçinledi sözünü:

«Kahveye bile çıkmazdı, nur içinde yatsın!»

«Bir de sesi vardı ki... Ne sesti ya!..»

«Davudi bir ses... Gür ses!...»

«Makam da bilirdi rahmetli... Ne mevluttu o... Hatırlıyor musun, Nuri efendinin kırkında bir mevlüt okumuştu...»

«Gençti o zamanlar... Bir de gazel çekerdi ki... Hele ezan okuduğu zaman, duyan işini gücünü bırakır onu dinlerdi.»

«Yakışıklı adammış gençliğinde. Bir gün aşağı camide ezan okurken, karşıkı evin bahçesinde çamaşır asan bir kadın...»

Basma kalıp bir kadın ayartma hikâyesi... Sesler duyulmaz olmuştu. Hikâye bitince gene azardan azardan konuşmalar yükseldi. Sözü başlandığı yere bağladılar:

«Nerde Emin efendi! Nerde bu züppe!»

Günlerden pazardı. Yemekten sonra, şöyle bir dolaşalım, dedik Kemal'le. Dersten, okuldan konuşa konuşa yürürken, bir futbol alanına çıkıvermişti yolumuz! Kenarda dikilmiş, gençleri seyrediyorduk. Bir ara top bizden yana doğru yuvarlandı. Hemen koştum, sol ayağımla sıkı bir şüt çektim. Bu işin çok acemisi olan gençler ustalığımı anlayıvermişlerdi. Bu sefer onlar yuvarladılar önüme. Daha sert bir şut... Kaledeki delikanlı kımıldamaya bile vakit bulamamıştı. Arkadaşım da futbolda benden aşağı kalmazdı, her halde... Ama nedense çekingen davranıyor, sokulmuyordu.

Kemal'i sahanın kenarına bırakarak çıktım ortaya. Sıradan kaleye şut çekiyorduk. Hemen her seferinde kaleciyi avlıyor, arkadaşlarının alaylı gülüşleri arasında topu iki eğreti direğin arasından rahatça geçiriyordum.

Sırası gelen bile, kendi hakkını kullanmıyor, topu önüme yuvarlıyordu. Delikanlılardan biri arkadaşına sordu bir ara:

«Kim bu?»

«Bilmiyorum!» dedi, «dışarlıklı bir memur olacak.»

«Ama, çok sıkı vuruyor topa!« dedi, «Sakın bu Emin efendinin yerine gelen olmasın!»

«Dur! Bunu Hasan bilir! Lan Hasan!.. Tanıdın mı şunu? Sakın Emin efendinin yerine gelen olmasın bu züppe?»

«O züppe işte!»

«Vay deve vay!... Durmuş da bizimle top oynuyor!»

«Sıkılma da yok inekte!...»

«Ulan, seni buraya adam diye göndermişler, Emin efendinin yerine... Ne işin var top sahasında. Git Çarşı Camisine!»

Birden paslar kesildi. Tek başıma kalıvermiştim ortada. Gelen pasları bile biçimine getirip kesiyorlardı:

«Vay züppe vay! senin top neyine be!»

«Yürü!» dedim Kemal'e, «gidelim!»

Akşam üstü lokantada çorbadan ilk kaşığı alıyordum ki, geri masalardan bir ses geldi kulağıma:

«Bugün Harmanlıkta top oynamış bu zibidi.»

Döndüm baktım. Rakı içen üç kişiden biri, gözlerini kırpmadan bana bakıyorlardı.

«Bu tüysüz mü?» diye sordu.

«Bu işte! Emin efendinin yerine gelen!»

«Tuh be!... Nerde Emin Hoca, nerde bu lop yumurta!»

Bir ara konuyu büsbütün karıştırdılar. İçlerinden en yaşlısı:

«Ben Emin efendide okudum!» dedi.

Arkadaşı:

«Okudun da ne oldu sanki...» diye alaya kalkıştı.

«Bilemedik kıymetini hocanın... Boyuna kaçardık dersten. Ama Hoca da Allah yarattı demezdi hani, bir kızdı mı!.. Bir gün babam, ulan Halil dedi. Al şu süt güğümünü... Mahallebici Cafer'e bırak! Ordan da doğru mektebe. En azdan on kilo süt vardı içinde... Tam yola düzülmüştüm, güğümün sapı birden elimden kurtulmaz mı?.. Yarısı döküldü üstüme başıma. Oturdum bir ağacın altına. Düşün babam düşün! Sonra ulan dedim, güğümü yarım teslim edip akşam dayak yemektense, tutarım musluğun altına. Götürdüm çeşmeye, açtım musluğu, şarr!.. Doğru Mahallebici Cafer'e, koyduğum gibi kapının önüne pırrr!. Bir de geldim ki mektebe, herkes derse girmiş. Vurdum sınıfın kapısını küt, daldım içeri. Bizim Emin Hoca, kürsüde kestiriyor. Birden gözünü açtı:

«Ulan namussuz!» dedi, «Feneri nerde söndürdün?»

Kalktı kürsüden iskele, sancak iki tane yandırdı, akşam evde bu sefer de moruk... Yani senin anlıyacığın, Emin efendi gibi adamdan okuduk da gene adam olmadık... Bunlar mı okutacak çocuklarımızı da adam edecek! Süt kokuyor bunun ağzı be!..»

«Daha sakalı, bıyığı bile çıkmamış yavrunun!»

«Yavşak!»

«Top oynamış Harmanlıkta bugün! Daha ötesi var mı?»

«Anasının kuzusu...»

«Aman sevsinler yavruyu!»

Garson, boşalan çorba tabağını almış, bekliyordu. Arkamda oturanlardan biri:

«Bir de mahallebi getir!» diye lâf attı garsona.

«Hayır, sütlâç!» dedi öbürü...

«Bir de üstüne mektepli işi kahve! Çok şekerli!»

Garson, sabırsızlanıyordu:

«Ne vereyim?»

«Bir duble rakı!» dedim, «Peynir, kavun... Çabuk!»

Garson sayıgılı bir duruşla:

«Baş üstüne beyim!» dedi, «Hemen!»

Birden ateş kesilmişti garson, fırladığı gibi kaptı geldi. Sarıldım kadehe, bir dikişte yuvarladım:

«Bir duble daha!»

Oturduğum sandalyeyi hafiften kaydırdım. Arkamda oturanlar sağımda kalmışlardı. En gençleri:

«Vay anasını be!» dedi, «Susuz çekiyor haaa!..»

En yaşlısı çok bilmişliğini belli etmek için:

«Bunlar ne itoğlu ittir!» dedi, «Ne anasının gözüdür!»

«Bir yudum su bile almadı üzerine!»

«Korkulur bu yeni türemelerden! Kumar bunlarda, içki bunlarda, Daha. Daha...»

«Nur içinde yatsın Emin efendi... Yerine kimleri yolluyorlar!»

Gelen dubleyi de çektim. Midem cayır cayır yanıyordu. Üstüne bir pilâv, bir de komposto... Durulmazdı bu lokantada artık...

«Emin efendinin yerine gelen züppe!»

«Çekti kafayı gidiyor!»

«Çocuklarımızı bunlar okutacak ha!»

Eve gider gitmez geçtim masanın başına. Şu biçim bir dilekçe döşendim yüksek makama:

«En kısa zamanda beni buradan almanızı dilerim. Nereye verirseniz verin. Yeni açılmış bir köy okulu bile olsa makbule geçer. Yalnız vereceğiniz yerde emekliye ayrılmış bir Emin efendi olmasın. Saygılarımla.»

YOLA GİDEN

Abbas'ın sürekli yolculuğu, sürekli muhalifliğinin en tabiî bir sonucudur. Serbest Fırka yeni kurulmuştu, o günlerde... Abbas, bu Fırkaya giremezdi ama, Arif Oruç'un «Yarın» gazetesini de mi okuyamazdı! Öğretmenliğe başladığı gün, Yarın'ın da gizli okuyucularından oldu. Adapazarı'na işleyen şoförlere getirtir, köşede bucakta okurdu.

Bu gazeteyi saklı, gizli okurdu ama, görüşlerini açıkça söylerdi. Belediye Reisi Mithat Beyin kendi kapısının önüne yaptırdığı kaldırımın resmi, bu gazeteye geçince kıyamet de koptu. Bu resmi gönderse gönderse Abbas göndermiş olacaktı.

«Benim ne makinem var, ne de fotoğraf çekmesini bilirim!» dediyse de kimseye dinletemedi. Bir Belediye Reisi evinin önüne kaldırım yaptırıp, kapısının

önüne iki de fener astıramaz mıydı. Nasıl ters görüş, ne biçim «menfi» düşünüştü bu! Bir öğretmen.. Hem de hükûmetin, (milletin değil) parasiyle okumuş zavallı bir ilkokul öğretmeni, nasıl olurdu da «muhalefet» yapabilirdi.

Abbas'ın ilk yolculuğu böyle başladı işte. Ters görüşlü, menfi öğretmenin Gerede'de işi yoktu artık! Mudurnu kazası, sanki hudutların ötesindeymiş gibi, tuttular Abbas'ı Mudurnu'ya yolcu ettiler. Abbas her ders senesi bir ilçe değiştiriyordu. Deniz havasının muhalif bir kafaya iyi geleceğini düşünen tecrübeli idareciler, en sonunda onu Bolu'nun tek sahil kazası olan Akçakoca'ya yolladılar.

Halk Partisine karşı ilk isyan bayrağını çekenlerden biri; Akçkoca kaymakamıydı o zamanlar. Tam ocağına düşmüştü bizim Abbas. Onunla birlikte Demokrat olan Abbas, herşey olup bittikten sonra, sırf muhliflik ilkelerine sadık kalmak için yine muhalif partilerden birine geçti.

Halk Partisi zamanında ilçe değiştiren Abbas, bu sefer büyük yolculuklara çıkmak zorunda kaldı. Artık ilçeler bitmiş, iller başlamıştı. Kastamonu, Kırşehir, Yozgat, Sivas, Erzincan derken Van'ı boyladı. Daha öteye sürülmeğe sınır müsade etmediği için emekliye ayırıverdiler.

Bir gün İkbal kahvesinde oturuyordum ki, bizim Abbas çıkageldi:

«Hayır ola!» dedim.

Daha okullar kapanmamıştı çünkü...

«Bilfiil 25 sene öğretmenlik yaptım. Emekliye ayırdılar!»

«Bir yanlışlık olacak!» dedim. «Sen bilfiil öğretmenlik değil, bilfiil muhaliflik yaptın!»

«Daha iyi ya!»

«Anlaşıldı, otur iç bir kahve!»

«Ne kahvesi be!!. Memlekette kahve mi var!»

«Çay iç!»

«Memlekette çay mı var?»

«Canım memlekette ne varsa ondan iç, hele otur önce!.»

«Oturmam azizim! Geçen gün mahalle kahvesinde açtım ağzımı, yumdum gözümü... Böyle idare mi olur, böyle iktidar mı olur... Yakında gazete çıkaracağım. Bizde ne basın var, ne yazar.. Hepsi kâğıt.. mürekkep tüccarı...»

Ne sürülmeler, ne emekliye çıkarılmalar bizim Abbas'ı yola getirememişti. Aksine bütün bu olanlar bitenler onu zıvanadan çıkarmış, belâlı, gözünü budaktan esirgemez bir iktidar partisi düşmanı yapmıştı. İki kişiyi bir arada gördü mü ne yürüyüş kanunu dinliyordu, ne oturuş... Hemen katılıyordu aralarına.

Bütün keskin sirkelerin zararı küpüne olduğu gibi, Abbas'ın sert muhalifliği de kalbine vurdu. Bir ocak toplantısında birinci krizi atlattı. «Merkezi idare» toplantısında ikinci kriz bindirdi. Toplantının gelişine paralel olan kriz Abbas'ı Merkez Efendi'ye kadar yolladı. Artık herşey bitti. Ne Abbas kaldı, ne yolculuk diyorduk, meğer ne kadar aldanmışız!

Kimbilir Merkez Efendi'yi Merkezi idare sanan Abbas, herhalde toplantıda iktidara fazla yüklenmiş olacak ki, mezarına işaret kazıkları çakıldı. Onu ziyarete gittiğimiz bir gün memurlar:

«Cenazenizi kaldırın burdan!» dediler.

«Sebep?» dedik, «Bir taşkınlık mı yapıyor gene!»

«Yola gidiyor!»

«Yapmayın!» dedik. «Bizim Abbas sağlığında gideceği kadar yola gitti. Bırakın da biraz dinlensin!»

«Olmaz!» dediler, «İmar var!»

«Pekiy nereye kaldıralım!»

«Eğrikapıya!»

«Abbas bütün hayatında kapıların eğrileri için çarpıştı. Duramaz orda!»

Eğrikapı'da münasip bir yer aradık ister istemez. Bir de yeni kazılan mezarları gördük ki, yarısına kadar su. Zaten bizim Abbas iktidardan çektiği kadar romatizmadan da çekmişti. Gönlümüz razı olmadı. Ona öyle havadar, öyle rahat bir yer bulmalıydık ki, şikâyete, daha doğrusu muhalifliğe fırsat bulamasın. Abbas'a, Maltepe'nin otuz metre ilerisinde tam bir sayfiye hayatı sürdürecek, havadar bir yer bulduk. Mezarlıklar Müdürlüğünün de müsaadesini alarak ikinci bir cenaze töreniyle kaldırdık yeni dinlenme yerine...

Abbas'ın yeni mezarının, o kadar güzel görüntüsü vardı ki, fırsat buldukça ziyarete gidiyor, temiz bir kır havası almış oluyorduk.

Geçenlerde yaptığımız ziyarette bizi mezarın başında gören memurlar:

«Yahu biz de sizi arıyoruz, nerdesiniz?» dediler.

«Hayır ola!» dedik, «Gene Abbas'tan bir şikâyet mi var?»

«Hani Rami'den gelen 25 metre genişliğinde bir asfalt var ya..»

«Mutlaka bu asfalt yol bizim Abbas'ı alıp götürecektir...»

«Maalesef öyle!»

«Canım mezarı buraya naklederken Mezarlıklar Müdürü bilmiyor muydu bunu?»

«Nereden bilsin... Müdür, yol mühendisi değil ki... Hem artık bu işlerden yol mühendisleri de anlamaz oldu!»

«Şimdi ne olacak?

«Alıp cenazenizi münasip bir yere kaldıracaksınız!»

«Nerenin münasip bir yer olduğunu nasıl bileceğiz dostum, sen onu söyle!»

«Şimdilik yol geçemeyen bir yer gösteririz size, o kadar...»

«Peki, bizi bulamasaydınız ne olacaktı?»

«Mezarları numaralayıp askerî kamyonlarla kaldıracaktık.»

«Olmaz, karışır!..»

«Canım karışırsa ne zararınız olur bundan?»

«Doğum koğuşu mu burası be? Hiç olmazsa insan ölüsüne olsun sahip olmalı!»

«Doğru! Alın, siz kaldırın öyleyse! Önce bir tabut yaptıracaksınız...»

«Sonra?»

«Tabutu kurşunlatacaksınız.»

«Kurşunu nereden bulacağız?»

«Belediyeden. Ama biraz bekleyeceksiniz. O kadar çok nakil işleri oluyor ki kurşun yetişmiyor.»

«Hadi tabutu kurşunladık. Sonra ne olacak?»

«Doktor muayenesi.»

«Cenazeyi mi muayene edecek?»

«Hem tabutu, hem cenazeyi.»

«Uzun iş.»

«Adamları var bu işin. Pazarlık edin, gerisine karışmayın!»

Ne ise bütün bu işleri kitabına uydurduk. Fazla uzağa götürmeğe de lüzum kalmadı. 500 lira masrafla mezarı 100 metre geriye aldırdık. Abbas'ın en kısa yolculuğu da bu oldu belki. Bütün bu olnalardan bitenlerden Abbas'ın şikâyetçi olduğunu hiç sanmıyorum. Bir muhalif için ölümlerin en tehlikelisi bir kenarda unutulup kalmak, yani bir «Siyasî mevta» olmaktır. Bizim Abbas'ın öldükten sonra bile sapına kadar muhalif olduğunda hiç şüphemiz kalmamıştı.

DÜPEDÜZ
BİR VATANDAŞ

Sirkeci istasyonundan çıktım, bizim yokuşa doğru tırmanıyordum ki biri girdi koluma: «Dün gelmedin de iyi mi ettin sanki...» dedi, «Öylesine bir eğlendik ki!»

«Ben... Ben mi?...» diyecek oldum!

«Gene maça gittin ha?...» dedi, «Yahu ne anlıyorsun şu maçtan? Cebinde bir şişe konyak... Soğukta tepin babam, tepin!..»

«Ben mi maça gitmişim?»

«Başka nereye gidebilirsin ki!»

Kolumdaki arkadaşa bir bakayım dedim. Ne arkadaşı! Böyle bir adamı ilk defa görüyordum.

Gene de:

«Affedersin arkadaş!..» dedim, «Beni birine benzetmiş olmayasın sakın?.. Ben...»

«Hadi, bırak şakayı... Şinasi'lerde toplandık. Karısı bir lâhana dolması yapmış. Ne dolma ya!.. Kaçırdın! Sana bir gün önceden söylemişler, söz vermişsin! Ne haltetmeye gelmezsin; söz verip de. Ben dedim, mutlak maça gitmiştir, Beşiktaşlıdır o... Beşiktaşın maçı oldu mu kar değil, kurşun yağsa kaçırmaz! Ne adamsın be!»

«Yahu, ne sözü, ne maçı!.. Ben şu yaşa geldim ge-

leli Mithatpaşa stadının kapısından içeri ayak basmış adam değilim! Bir yanlışlık olack. Sonra Şinasi diye tanıdığım da yok İstanbulda!...»

Adam biraz kuşkulanır gibi olmuştu. Çıktı kolumdan. Bir adım ileri atarak yüzüme eğildi baktı:

«Murat!.. Murat değil misin sen?»

«Ne Muradı... Ben tam otuz iki yıldır Remzi'yim!. Remzi Işık!...»

«Yahu!.. Bu kadar benzemek olur!.. Murat diye bir kardeşin... Amcanın oğlu falan?..»

«Bırak akrabayı... Tanıdığım bile yok bu isimde! Haydi eyvallah!..»

«Hani insan çift olur derler ya... Çok doğruymuş demek... Boy, bos... Kalıp kıyafet... Bakış, duruş... Hele ses... Bu kadar olur!»

Adam, çakılıp kalmıştı yolun ortasında:

İnsan çift mi olur, tek mi? Bunu bilmem ama, bu günlerde beni benzeten benzetene... Ben herhalde çift değil, düzüne hesabı yaratılmış olacağım. Hani ne derler? Tek tip, yani fabrikasyon!..

Geçen akşam paltomun yakasını kaldırmış berbere gidiyordum. Karşıdan gelen benim yaşlarımda biri:

«Merhaba Şadi bey!» dedi.

Ben Şadi bey olmadığımı biliyorum ya... Selâmı almamak da olmazdı. Tanrı selâmı bu:

«Merhaba!» dedim, yürüdüm.

Cesaret mi aldı, nedir. Önce bir dikildi, sonra geri dönüp çıktı karşıma:

«Şadi Beyciğim!» dedi, «Sizin haberiniz vardır. Belediyede tasfiye var diyorlar...»

Ben kısa kesmek için:

«Yok öyle bir şey!» dedim. «Merak etme!»

«Nasıl olur!» dedi, «Bütün gazeteler yazdı, sak-

lamayın benden. Eğer bize yol görünüyorsa, şimdiden başımızın çaresine bakalım!..»

«Yok canım!» dedim, «Sen bakma gazetelere!..»

Sakız gibi de yapışmıştı:

«Bir tehlike yarsa bizimkilere mektup yazayım... Hani adamı dövmüşler de vay arkam, demiş! Bizim de çok şükür Ankarada bir dayımız var. Bu partilerin eşiğini boşuna mı aşındırdık bugüne kadar.»

«Peki!..» dedim, «Hemen yaz! Eski parti zamanında Belediyeye ne kadar yanlayan varsa, topunun kökünü kazıyacaklarmış... Hemen otur, yaz mektubunu!»

Yürüdüm, gittim!

Bursaya yolum düşmüştü. Çekirgeye otobüs bekliyordum. Biri sokuldu yanıma, sokulmasiyle iki kolumu mengene gibi kıskaçlaması bir oldu:

«Nihayet, düştün elime!» dedi.

Baktım, Kırkpınar baş pehlivanı kılıklı biri...

«Ne bakıyorsun» dedi, «Tanıyamadın mı?»

«Tanıdım dersem yalan söylemiş olurum...» dedim.

«Hele iyi bak! Tanıyacaksın!.. Kirazlı yolunda... ben yol çavuşu iken, sen de...»

«Herhalde ben de mühendis olacağım!»

«Mühendis kiiiim, sen kim!.. Bizim amelelerin hesabına bakardın... Birden toz oluverdin ortadan. Yedi, sekiz amelenin hesabını alırdım senden. Her seferinde kuruşları budardın... Söyle, küsurtçı Ali bey değil misin sen!.....

«Ne küsuratçısı arkadş?.. Yanlışlığın var senin!»

«Hadiii!..» dedi. «Kurtulamazsın elimden!»

Beni kuyruktan çekti çıkardı. İte kaka çınarın altına doğru sürüklüyordu:

«Otur!» dedi.

İster istemez oturdum. Seslendi kahveciye:

«Yap bize iki çay!»

Cebinden kara kaplı bir defter çıkardı:

«Bak!» dedi, «Aradan tam iki yıl geçti. Hâlâ bu defter cebimde!.. Bu gün bu hesap görülecek, anladın mı!»

Benim ağzımı açmama fırsat vermeden okuyordu sıradan:

«Ali oğlu Hasan Gülbahar, kırk beş yevmiye... Yedi liradan, ne eder?. Üç yüz onbeş lira... Mehmet oğlu Ali Demirkazık... Yirmi iki yevmiye...»

Deftere öylesine dalmıştı ki, birden fırladım, kalktım:

«Ahbap!» dedim, «Bizim Hanım Çekirgede bekliyor beni. Benim ne Kirazlı yolu ile bir ilişiğim var, ne de amele ile. Romatizmalarım için geldim İstanbuldan!»

«Kime yutturuyorsun be!» dedi, «O zaman da çıkmazdın kaplıcalardan... Hesabı Kara Mustafa kaplıcalarına gelir alırdım, söke söke...»

«Yahu o adam, değilim ben diyorum sana!»

«Ağzınla söylüyorsun romatizman olduğunu!..»

«Peki!» dedim, «Beni götür karakola teslim et!»

Ne düşündü ise düşündü, birden yapıştı kolumdan:

«Yürü!» dedi, «Bizim Muammer'e götüreyim seni! Dinsizin hakkından imansız gelir, haydi!»

Girdik karakola... Üzerimde ne kadar kâğıt varsa yaydım komiserin masasına... Kim olduğumu belirtmek zor olmadı ama, Küsuratçı Ali Bey olmadığımı ispat edene kadar bütün küsuratımı budadılar.

Bursa dönüşü düşündüm. Başkasına benzememek için bir tedbir almalı dedim artık. Önce ağzımın iki yanından sarkan ince bir bıyık bıraktım, bir de çenemin ucunda sakal... Diz kapaklarıma kadar uzanan çu-

val rengi, bir palto... Sağ kulağımın üstüne yatmış bir de bere geçirdim kafama... Omuzumun düşüklüğüne uyan fermuarlı bir de çanta kıstırdım koltuğumun altına.

Bir sabah Cağaloğlunda dolmuştan inmiştim. Bizim Turhanla burun buruna gelince:

«Merhaba dostum!» dedim, «Nasılsın?»

Şöyle bir baktı, yürüdü.

«Turancığım!..» dedim, «Benim, ben... Remzi! Remzi Işık!»

Durdu, Tepeden tırnağa bir süzdü beni:

«Sen misin be ağabey!» dedi, «Bu ne kılık!»

«Ne var kılığımda?» dedim.

«Bu bere!.».

«Yağmura, kara karşı!..»

Açılıp açılıp baktı:

«Bu palto!..»

«Canım!..» dedim «Ceketle gezecek değilim ya!. Bu da soğuğa karşı!.»

Yükseltti gülüşünü:

«Bu bıyık... Bu sakal!..»

«Bıktım!..» dedim, «Başkalarına benzemekten... Kendime benzemek için başka çare bulamadım. Bu sakal bu bıyık... Bu palto... Bu bere hep bunun için... Ben ne maç budalası bir adamım, ne belediyedeki tsfiyeyi vaktinden önce haber alabilecek Şadi Beyim, ne de Küsuratçı Ali Bey!.. Anladın mı? Ben kendi halinde yaşayan bir insanım. Kendime benzemek isteyen düpedüz bir vatandaş!»

BİZDE BAYRAM MI ARASIN!..

Bizim sigaraların Avrupalı tiryakiler tarafından çarşı pazar arandığı yıllardaydı. Hani bir Yenice paketine Napoli'de bir kravat, Marsilya'da bir şişe şarap, Berlin'de eşarp verildiği, tek sigaranın liretten, franktan, mark'tan daha geçerli olduğu o parlak yıllar...

Berlin Üniversitesinde görevli bir öğretim üyesiydim, üstelik savaş sonrası kötü Alman sigaralarıyla yetinmeyen sıkı bir tiryaki... Memleket özlemi bir yana, bizim sigaraların özlemi canıma tak etmişti. İstanbul'daki bir arkadaşa yazdım, her ay beş paket Boğaziçi sigarası göndermesini istedim... Bu sigaraları içtiğim sürece Boğaz'ın erguvanlı, akasyalı havasını ciğerlerime çekmiş gibi olurdum. Alman hükûmeti, bizim gibi yabancı uyruklu konuklarını düşünmüş, her

ay kendi memleketinden beş paket, yani yüz tane sigaranın gümrüksüz girmesine izin vermişti.

Aradan bir hafta geçmedi, büyücek bir paketle postacıyı karşımda buldum:

«Buyurun!» dedi, «İstanbul'dan geliyor!»

Bir de fatura uzattı:

«Dokuz buçuk mark ödeyeceksiniz!»

«Ne parası bu?»

«Gümrük parası!»

«Nasıl olur?» dedim, «Beş paket sigara getirmek hakkım değil mi?»

«Hakkınız!» dedi, soğukkanlılıkla.

«Bu dokuz buçuk mark ta ne oluyor?»

«Siz bunu öder, gider ne olduğunu gümrükten öğrenirsiniz!»

«Kanun var! Yüz tane sigara...»

«Akrabanızdan gelirse eğer...»

Bu sigaraları gönderen, hem yakın dostumdu, hem de yakın akrabam:

«Gönderen yabancım değil!» dedim, «Akrabam!»

«Güzel!» dedi, «Ya bir doğum günü için gönderilmeli, ya da bir bayram için...»

«Bayram için ha!... Sen bizde bayram mı ararsın! Ne gün gönderilirse, o gün mutlaka bir bayram günüdür. Ya Kurban Bayramıdır, ya Ramazan Bayramı... Cumhuriyet Bayramı, Zafer Bayramı, Gençlik Bayramı da olabilir. Yirmi üç Nisan, Yirmiyedi Mayıs, Bir Temmuz, Denizcilik Bayramı, Havacılar Bayramı... sonra efendim özel günlerimiz... Anneler günü, Kurtuluş günü, Şehitler günü... Gecelerimiz de var Beraat gecesi, Miraç gecesi, Regaip gecesi, Portakal gecesi, Muz gecesi, Fındık gecesi... Haftalarımız... Verem Haftası, Kanser Haftası, Tutum Haftası, Kültür Haftası, Turizm Haftası... Mübarek Aylar... Re-

cep, Şaban, Ramazan... Yani senin anlayacağın, Postacı Bey, bize hergün bir hediye gelse bayram bakımından kitabına uydurmada hiç sıkıntı çekmeyiz!»

«Peki! Peki... Siz önce verin dokuz buçuk markı da... Sonra gidin, kitabına uydurun gümrükte!»

Kurtuluş yoktu, verdim ister istemez. Öfkeyle açtım paketi, bir sigara yaktım. Aklım başıma gelmişti biraz. Kalktım, verdiğim dokuz buçuk markı geri almak için, doğru gümrük başmüdürlüğünde aldım soluğu. Çalıştığım yeri söyleyince, müdür, yer gösterdi, oturdum. Nereli olduğumu söyleyince de çatıldı kaşları. Üç yıl önce sınırdan girerken, nerden geldiğimi öğrendikleri zaman hiç te böyle surat asmamışlardı. Demek üç yıl içinde bütün kimliğimizle tanıtmıştık kendimizi. Dikti gözlerini:

«Söyleyin!» dedi, «Ne istiyorsunuz?»

«Beş paket sigara için gümrük aldılar benden, tam dokuz buçuk mark! Oysa ki...»

Hemen bir kitaba el attı. İşaretli sayfayı açtı, hızla göz gezdirdi:

«Fazla almamışlar!» dedi, «Tam dokuz mark, elli fenig...»

«İyi ama, beş paket sigara hakkımız değil mi bizim?»

«Ailenizden gelirse hakkınız.»

«Ailemden geliyor.»

«Doğum gününüz için gelmesi lâzım, ya da...»

Doğum günüm için geliyor, desem, pasaportuma bakardı:

«Annemle babamın evlenme günü hediyesi...» dedim.

«Size ne onların evlenmesinden!»

«Bana ne olur mu! Onlar evlenmese ben nasıl ortaya çıkardım!»

«Eğer onların evlenme günleri çok önemliyse, hediyeyi sizin onlara göndermeniz gerekirdi. Geçin bunu! Bir bayram hediyesi kalıyor geriye!»

«Efendim onların evlenme günleri bizim Cumhuriyet Bayramımıza rastlar da... 29 Ekim'de yapılan bu bayram, bizim en büyük...»

«Olmaaaz! Millî bayram bu! Dinî bayram olacak!»

«Kurban bayramı... Ramazan Bayramı gibi, öyle mi?»

«Bu sigaralar bir dinî bayram için gönderilmişse gümrük almayız.»

En azdan altı ay vardı Şeker Bayramına. Altı ay vardı ama, bu Almancık nerden bilecekti bayrama altı ay olduğunu! Ne düşündüğümü anlamış olacak ki:

«Ama böyle bir bayram için gönderilmezse, yazar, konsolosluğunuzdan öğreniriz!» dedi.

«Hayır!» dedim, «Daha, çok var bayrama! Yalnız...»

Bir bankanın adresime gönderdiği takvimi çıkardım cebimden. Şöyle bir göz gezdirdim. Birkaç gün önce Regaip Kandili olduğunu gördüm. Parmağımı dayadım üstüne:

«Bakın!» dedim, «Bizim Regaip Kandilimiz varmış üç gün önce... Ben unutmuşum ama, akrabam unutmamış demek... Hediyeyi işte bu bayram için göndermiş olacak.»

Takvimi aldı eline:

«Re... re... gayb!...» diye hecelemeğe çalışıyordu.

«Peki!» dedi, «Böyle bir dinî bayramınız olup olmadığını soralım konsolosluğa.»

Bizim konsolosluğun lâiklik kertesini bildiğim için:

«Sorun hemen!» dedim, «İşte telefon!»

«Yazılı sorayım, sağlam olsun!»

«Yazılı sorun!»

Korkusuzluğum hemen etkisini göstermişti:

«Peki, peki!» dedi, «Siz söyleyin, ne bayramıdır bu bayram yani?»

«Dedim ya Regaip Bayramı işte!»

«Canım o gün niçin bayram yaparsınız siz?»

Bu Regaip gecesi için hiç bir bilgim yoktu. Durmaya gelmezdi. Onların İsa'ya kafalarının yatkın olduğunu düşünerek:

«Hani sizin İsa var ya!» dedim, «Bizim de sizin İsa gibi bir peygamberimiz var. Nasıl İsa'nın doğumu varsa, bu Regaip te bizimkinin doğumu... Daha doğrusu ana rahmine düşmesi... Yani doğumdan tam dokuz ay on gün önceki... Biz müslümanlar, bu kutsal gece için büyük törenler yapar, bütün minarelerimizde kandiller yakar, güldür güldür mevlûtlar okuruz... Dualar, ilâhiler, şarkılar... Bütün gece sabahlara kadar... Çoluk çocuk...»

«Ertesi gün ne yaparsınız?»

«Bütün gece gözümüzü kırpmadığımız için, bütün gün uyuruz... Ertesi gün, daha ertesi gün de öyle... Hep uyuruz. Sonra uyanır, üç gün üç gece bayram yaparız. Zaten memleketimizde hiç boş gün yoktur, hergün bayram!»

«Demek bizim Noel gibi, büyük bir bayram bu?»

«Tıpkı Noel Bayramınız gibi... Ondan da büyük!»

Ödediğim faturayı aldı eline. Evirdi çevirdi:

«Öğrenmek istediğim bir şey kalıyor.» dedi, «Bu bayram günü, siz Türkler de, bizim Noel'de yaptığımız gibi, birbirinize hediyeler gönderir misiniz, göndermez misiniz?»

Almanların ne kadar cimri, ne kadar ellerinin sıkı olduğunu bilirdim:

«Siz, birbirinize hediyler vereceksiniz de biz duracağız haaa!» diye başladım, «Siz bir verirseniz, biz beş veririz! Siz Türk cömertliğini duymamışsınız herhalde. Tavuk gelen yerden, kaz esirgemeyiz biz! Bakın, Amerika'lılardan bir alırsak karşılığında bin veriyoruz. Dünyanın en eli açık milleti Almanlar mı, yoksa Türkler mi?... Ne sandınız Türkleri siz? Dağda eşkiyalar soymadı bizi, hep elimizin açıklığından, yüzümüzün yumuşaklığından bu hale geldik!»

Dilimin ucuna ne gelirse söylüyordum:

«Değil malımız, canımızı bile veririz dostlarımıza... Birinci Dünya Savaşında Almanlara canımızı verdik... İkinci Dünya Savaşında da buğdayımızı...»

«Aman!» dedi, «Birinciyi, İkinciyi karıştırma! Bıktık bu savaşlardan! Anladık! Alın vezneden yatırdığınız parayı. Afiyetle için sigaraları... Haydi güle güle!»

TAKSİMDEKİ EV

Paranın para, işlerimizin de baştan kara olduğu yıllardı, o yıllar... Bir içtiğimiz suyun ayrı gittiği üç arkadaştık, başımıza buyruk...

Bizim gibi herhangi bir kişi, bir evi, üçyüz liraya tutamazdı ama, üç kişi aynı evi yüzer liraya tutarız, diye düşündük. Gecelerimiz Taksim'le Galatasaray arasında sürtmekle geçtiği halde, birimiz Bebek'te oturuyorduk, birimiz Karagümrük'te... Bense, Kumkapı dolaylarında... Gidiş, geliş yol paralarını koyduk üstüste... Yol yorgunluklarını, taşıtlarda geçen uykusuzlukları, harcanan zamanları da üstüne ekledik, bir de gördük ki, Beyoğlunda üçümüz bir olup da bir ev tutarsak, yüzü, astarından çok daha ucuza gelecek! Evle meyhaneyi bir araya getirmekle yalnız zarardan kurtulmakla kalmıyacağız, üstelik kâr.a bile geçeceğiz!

Üçümüz bir olduk, Taksim'de bir ev tuttuk. Bu mutlu olayı dostlara ilk açıklayan, Mustafa Uykusuz oldu, Lambo'nun meyhanesinde. Değerli meyhanecimiz Mösyö Lambo'nun ustaca sulandırdığı şarap'tan bardağını dolduran Uykusuz:

«Taksim'deki yeni evimizin şerefine!» diye kaldırınca, önce Kaptan davrandı kadehine:

«Güle, güle oturun arkadaşlar!» dedi, «üçünüze de mutluluklar dilerim!»

Sonra sıradan dostlar, Sadri'ler, Metin'ler, Müfit'ler, Cahit'ler, Kemal'ler, Mücap'lar, Cezmi'ler, Sait'ler, Can'lar, Nihat'lar, Aydın'lar, Orhan Veli'ler...

«Kutlu olsun!»

«Mutlu olsun!»

«Uğurlu olsun!»

Yeni evimizin dirliği, düzenliği, biz kiracılarının rahatlığı için o kadar çok, o kadar çeşitli kadehler, bardaklar, şişeler kaldırıldı ki, vapuru kaçıran, otobüsünün parasını tüketen, ayakta duracak gücünü yitiren meyhane arkadaşlarımız, yer yataklarında, divanlarda, masa üstlerinde, iskemlelerde, kıvrılmak zorunda kaldılar, daha ilk geceden!

Bu, iyi bir başlangıç olmuştu, geriden gelecek geceler için... Lambonun, Yorgo'nun gediklileri, geç kaldılar mı, üçümüzden birine yapışıyorlar, bizim Taksimdeki evde alıyorlardı soluğu. Hele Kaptan, ne yapıp yapıp bizde sabahlamanın bir yolunu buluyordu. İster Lambo'da olalım, ister Yorgo'da; meyhane kapanacağına yakın geliyor, son bardağını bizimle tokuşturuyordu. Sonra üçümüzden birine ustaca çımasını atıp takılıyordu peşimize... Temiz adamdı Kaptan! Yatağın temizini, örtülerin yeni yıkanmışını, karyolanın somyalısını seçerdi hep! Kimin yatağını beğenirse, sa-

hibi yer yatağında yatmak zorundaydı, iç tüzüğe göre... Tüzüğü düzenleyen de, gene kendisiydi.

Galiba somyası en sağlam, örtüleri en temiz, yatağı en rahat, hele hele yüzü, yatağından daha yumuşak olan Uykusuz, yer yatağından bir türlü kurtulamıyordu. Kimbilir, belki de en can ciğer dostuydu onun. Çocukluk arkadaşı, okul arkadaşı, askerlik arkadaşıydı.

Belini tuta tuta yer yatağından kalktığı bir sabah, sordum Uykusuz'a:

«Akhisar'dan mı tanışırsın bu adamla?»

Şaşı şaşı baktı yüzüme:

«Hangi adamla ?» diye sordu.

«Kaptan'la, canım!»

«Yoook!»

«Okuldan mı arkadaşsın, askerden mi?»

«Yahu, tanımam ben Kaptan'ı! Adını bile bilmem! Kaptan aşağı, kaptan yukarı, o kadar! Senin arkadaşın değil mi, bu herif?»

«Nerden arkadaşım olsun benim!»

«Karadenizli olduğuna göre...»

«Evet!» dedim, «Karadenizli olduğuma göre, bütün Kaptanları tanımak zorundayım, öyle mi?»

«Okul'dan, meyhaneden?»

«Tanımam yahu!» dedim, «Hiç bir yerden!...»

«Öyleyse bizim Necdet'in arkadaşı olacak!» dedi, «Galiba beni de o tanıştırmıştı!»

Teknik Üniversite'de Hocaydı, bizim üçüncü kiracı arkadaşımız Necdet. Erken, erken kalkar derse giderdi. Akşam Yorgo'da buluşunca sorduk:

«Nerden arkadaşın oluyor bu Kaptan senin? Amerika'dan falan mı?»

«Ne Amerikası be! Ne adını bilirim, ne sanını! Kaptan, Kaptan, o kadar! Birinci Kaptan mı, ikinci Kap-

tan mı, tankerde mi çalışır, Şilepte mi? Karadeniz'e mi işler, Akdeniz'e mi bilmem. Tanıyalı bir iki ay oluyor, nasıl tanıştık, kim tanıştırdı, nerde tanıştık, hatırlamam!»

«Nerde olacak!» dedim, «Meyhanede!»

«Haaa, bir o doğru, işte! Meyhanede tanışmıştık!»

«Ben de öyle!»

«Bir gün olsun sırmalı elbiseyle gördüğümü hatırlamıyorum.»

«Ben de... Sakın savaş gemisinde Kaptanlık etmesin?»

«Ne savaşı be!» dedi, Uykusuz, «Herif yedi düvelle barışık! Hani Lambo bir gün, şarap isteyince, bardağını terkos suyuyla doldurup verse, eline sağlık, halis Bordo şarabı verdin, diye adamın ellerine sarılacak!»

«Barış içinde olmak onun çıkarına! Var mısınız şu Kaptan'a bir savaş açalım?»

«Açalım!» dedim, «bağımsızlığımıza el uzattığı, dostluğumuzu sömürdüğü, evsahipliğimizi, kötüye kullandığı için bu savaş!»

«Dur seeen!...»

Bir gece Yorgo'da kıstırdık:

«Merhaba Kaptan!»

«Merhaba sultanım!»

«Merhaba Kaptan!»

«Oooo! Merhaba mirim!»

«Yahu sen nerenin Kaptanısın be?»

«Ayıp ettin dostum, insan nerenin kaptanı olur? Bir geminin! Ama, bu gemi innsan taşımazmış da koyun taşırmış. Ya da ortada gemi yokmuş da, kendine kaptanlık eder yürütürmüş!... Önemli olan, bir kaptanın gemiyi kurtarması değil, bir geminin benim gi-

bi bir kaptanı kurtarması... Ben, gemisini kurtaran Kaptan olmaktansa, Kaptanını kurtaran «Sarhoş Gemi» olmak isterim!»

Kaptanın bu felsefesine «eyvallah!» dedikse de, biri dayanamadı sordu:

«Sefere ne zaman çıkarsın, gece gündüz buralardasın hep?»

Mücap:

«Üstüne varmayın!» dedi, «Kaza çıkarırsınız! Kaptan, sefere çıkmaz, gemisini Yorgo'nun Meyhanesinden yürütür!»

«Kaptan be, sen de kadın çamaşırı kaçırır mısın?»

«Ne çamaşırı? Kadını giydirmek için kaçakçılık etmeğe değer mi? Haydi bütün kadınların... Yani, evde sarhoş kocalarını bekleyen karıların şerefine!»

«Kaptan be, son seferin Marsilya'ya mıydı Hamburg'a mı?»

Mücap, sahnelik sesiyle:

«Kadıköy'e!» dedi, «Son vapurla yaptı, geçen akşam son seferini!»

Hava soğuk mu, soğuktu. Kar yağıyordu dışarda. Dengeyi tutturmak için içiyor, içiyor ısınamıyorduk. Uykusuz belini tuta, tuta:

«Gidiyorum, yatmağa!» dedi. «Gözünüzü seveyim atlatın şu Kaptanı da, bu gece olsun rahat bir uyku çekeyim!»

Sıvıştı aradan. Neden sonra onun yokluğunun farkına varan kaptan sordu:

«Nerde Uykusuz be?»

Hiç istifimi bozmadan:

«Lambo'ya gitti!» dedim.

Açtırdığı Kavaklıdere şişesinden, boşalttı bardağıma:

«İçelim!» dedi.

İlk defa Kaptan'ın şarabını içiyordum. Hangi dağda kurt ölmüştü. Sadri, takılmaların peşini bırakmıyordu:

«İçelim Kaptan!» dedi, «Hamburg'lu Marsilya'lı bütün genç kızların veee gemisini batırmış, denizini bitirmiş bütüüün Kaptanların sağlığına!»

Necdet daha da hızlandırdı işi:

«Bu karda kışta açık denizlerde kalan, rotasını şaşıran, dümenini düşüren Kaptanların şerefine!»

«Kaptaaan açık geç! Bu gece olsun bizim yalıya bindirme!»

Yorgo lâmbayı söndürüp yaktı:

«Beyler!» dedi, «Vakit tamam!»

Necdet kulağıma eğildi:

«Banka'nın önünde bekliyorum, Kaptan'ı atlat da, çabuk gel!» dedi.

«Palamarı çözebilirsem!»

«Beyler, vakit tamam!»

«Yorgo!» dedim, «Hele şu bardağı da doldur!»

Yorgo, bardağı doldura dursun, ben su dökme dümeniyle sıvıştım. Banka'nın önünde dikilen Necdet'e:

«Yürü!» dedim, «Gidelim!»

Uykusuz, uyumamıştı. Başını kaldırıp sordu:

«Gelen kim, hanginiz?»

«İkimiz!»

«Yani?»

«Yanisiz!» dedim, «Necdet'le ben!»

«Aman girin yataklara, söndürün lâmbayı da! Şu geceyi olsun Kaptansız geçirelim. Kendi yatağımda rahat bir uyku çekeyim hiç olmazsa!»

«Ya çalarsa kapıyı?»

«Açmak yok!»

«İyi geceler!»

Perdeleri sıkıca kapattık. Yorganı tam başıma çekmiştim ki, kapının zili çalmaya başladı.

«Geldi!» dedim, «Aman susun!»

Necdet soluk bile almıyordu. Boyuna yumruklanıyordu kapı. Duyuramayınca, ufak ufak taşlar atmaya başlamıştı pencereye.

«Heeey, açın kapıyı be!»

Sesi çatal, çatal olmuştu soğuktan. Anası belleniyordu dışarda:

«Size söylüyorum be! Heeey!... Açın kapıyı!»

Susmuştu bir süre. Evde olmadığımıza inanmış, dönmemizi bekliyordu. O bekleye dursun, önce Uykusuz sızdı, sonra Necdet... Yeniden taşlamalar... yumruklamalar... Seslenmeler... Yeni baştan susma dönemine girince ben de uyuyup kalmışım.

Kim kimin, ne zaman uyanıp, ne zaman çıktığını bilmezdi bu evde. Ertesi akşam Lambo'ya giderken, Tatar Kemâl'e rastladık yolda. Bizi suçlar gibi kaşlarını çattı:

«Ne yapmışsınız dün gece!» dedi.

Ben Kaptan'ı anımsayıp güldüm. Tatar Kemal hiç gülmüyordu.

«Kaptan'ın ayakları erdi suya! Kulağına kar suyu kaçtı!» dedim.

«Ne kaptanı be!» dedi, «Mücap hasta yatıyor!»

Şaşırmıştım:

«Mücap mı?» dedim, «Mücap'a ne oldu ki?»

«Açmamışsınız kapıyı! Son vapuru kaçırınca size gelmiş. Kapı açılmayınca, sızıp kalmış, karların altında!»

«Demek kapıyı çalan oymuş!»

«Kapıyı yumruklamış, camları taşlamış, aldırmamışsınız hiç!»

«Tüh be! Şimdi nerde Mücap?»

«Yatıyor, ateş otuz dokuz buçuk!»

Utana sıkıla sordum:

«Ya Kaptan?»

«Kaptan mı... Hele düşündüğün adama bak! Bir senedir açıktaydı Kaptan, dün birikmiş aylıklarını toptan almış... Park Otel'de oda tutmuş dün akşamdanberi!»

BONODAN BATTIM!

«Hayrola Nizami Efendi! Sen bu saatte buralarda ha?...»

«Nerde olacaktım. Dükkânda mı? Nah sana! Şaşarım aklına senin. Ben kaçıyorum anladın mı, resmen kaçıyorum insanlardan. Açıkçası alacaklılardan kaçıyorum. Kaçıyorum da kurtuluyor muyum sanıyorsun? Ne gezeeer!»

Tuuuh! Şimdi ne yapmalıydım. Nasıl kurtulmalıydım elinden:

«Bi dakka!» diye kaçmayı düşündüm. En iyisi de buydu. Yok, şu memlekette rahat bir nefes almak yok bize! İki kadeh patlatıp kendimizi unutmak, kendimizden geçmek yok!

«Otur yahu, otur da anlatayım derdimi, biraz boşalayım!»

Boşalacakmış!... İçini boşaltıp rahata kavuşacakmış! Ben, ya ben ne yapayım. Kime dökeyim derdimi?

«Bak garson! Bi çatal, bir bardak! Bir de ciğer! Otur canım!»

Elimden tutup zorla oturttu masasına:

«İç!» dedi, «En iyisi bu! Senin neyine defterdarlık. Mahalle bakkallığı neyine yetmiyordu. Ah bu gazeteciler. Seferberlik ha! Bu gazeteciler gözünün üstünde kaşın var deseler inanırsam tükür yüzüme!»

Kadehi ağzına kadar doldurdu:

«İç!» dedi. «Haydi iç! En iyisi bu!»

Zaten ben de içmek zorundaydım. Ayın on ikisi olmuş, kirayı denkleştirip verememiştim. Saat altıda ev sahibini görecektim. Görecektim ya en azdan on yere başvurmuş, dört yüz lirayı bir araya getirememiş tim. İçmeyip de ne yapacaktım. Dibine kadar boşalttım kadehi.

«Söyle!» dedim, «Nedir zorun. Anlat şimdi!»

O da kadehini boşalttıktan sonra şişeye yapıştı. İçindekini iki kadehe bölüştürdü. Seslendi garsona:

«Bir şişe daha getir! Bir de fasulye piyazı!»

Bir süre yüzüme şaşkın şaşkın baktı. Ağlamaklı bir yüzle:

«Battım!» dedi, «Mahvoldum, bonodan battım ben.»

«Bonodan mı, anlayamadım!»

«Anlayamazsın. Ben de anlayamazdım. Nasıl anlardım ki... Ben mahalle bakkallığı yaparken ne rahatmışım, şimdi anlıyorum: Al gülüm, ver gülüm. Nerden özendik şu defterciliğe! Gazetecilere aldandık. Okuma yazma seferberliği palavrasına aldandık! Ah bilmezsin nasıl yandım, nasıl battım... Hep bonodan!»

İkinciyi de yuvarladım:

«Anlat!» dedim, «anlat da kendi derdimi unutayım! Nasıl battın bonodan!»

«Anlatacağım! Hepsini anlatacağım. Gazteler yazıyordu o günlerde. Memlekette tam on altı milyon cahil varmış. Tam on altı milyon okuma yazma bilmeyen kişi... Daha doğrusu tam on altı milyon yazmasını bilmeyen defter müşterisi... Madem dedim seferberlik başlıyor, okuma yazma seferberliği... On altı milyon cahile tam on altı milyon defter lâzım ilk ağız... Bir depo buldum, bir bıçak, bir de tel makinesi... Başladım harıl harıl defter çıkarmaya... Ne defter... Üstlerinde cami resimleri mi ararsın, futbolcu resimleri mi... Anadolu defterimi bir tuttu... Bir tuttu ki sorma!»

«Pekiii... neden battın öyleyse?...»

«E... Neden olacak bonodan! Bonodan battım!»

«Evet... Anlat, anlat!»

«Kâğıdı bonoyla aldım. Defterleri bonoyla sattım. Hem de ne satış. Ben diyeyim bir milyon liralık sen de iki milyon... Kâr yarı yarıya... Anadolu'ya sandık sandık yolladım! Trakya'yı avucumun içine aldım. Her yerde Çifte Kurt defterleri... İlk günlerde işler çok parlak gitti... İlânlar bastırıp taaa köylere kadar dağıttım. «Çifte Kurt defteri bir meşale gibi yurdun her bucağında parlayıp asırlardır sürüp giden cehaletin koyu karanlığını söndürecektir!» derken, bir de baktım ki ben sönmüşüm. Karanlık gene, eski karanlık! Ah, sorma, battım, mahvoldum, hep bonodan!»

Bir daha parlattıktan sonra:

«Anlat!» dedim, «Sonuna kadar anlat! Dinlemekten yılacağımı sanma benim!»

«İş sürüp giderken kâğıtçılara verdiğim bonoların günü geldi. Ödeyebilirsen öde! Satıştan aldığım

bonolarla borçlarımı kapatmaya kalktım, ne gezeeer! Herifler sözbirliği etmişler gibi hiçbirini ödemiyorlardı. Protestolar bindirdi. Başladım alacaklılara mektup döşenip yalvarmağa... İlk günlerde çek kesip elimdekini avucumdakini alacaklılara yatırdım. Çek işi bitince senet işine başladım. Bu iş de uzun sürmedi. İcra işleri bindirdi. Bir gün haraç mezat evdeki dikiş makinesinden tut, radyoya kadar açık arttırmaya çıkarmazlar mı! En azından beş bin liralık eşya. Yağmurlu bir gündü. Dört tane alacaklı vardı. Kasap bozması biri arttırdıkça arttırıyordu. Bir ara şöyle bir hesap ettim; «Ulan dedim borç ödendiği gibi biraz para da bana kalacak. O kadar iştahlandım ki içerde ne varsa kap kacak, halı, kilim hepsini çıkardım kapının önüne. Yüz... Yüzelli... Yüz altmış derken... Kasap kılıklı herif çıkıyor, üç yüz deyip susturuyordu karşısındakileri... Satış sonunda ortada tek alıcı kalmıştı İcracı:

«Tamam!» dedi, «Bu iş burda biter. At şuraya imzanı!»

Herif imzasını attı tam yedi bin beşyüz liralık satış... İcra memuru:

«Say parayı!» dedi.

Kasap bozuntusu herif davrandı cebine, cüzdan yerine bir defter çıkardı:

«Parayla alış-veriş çoktaaan kalktı. Bono!... Gözünü sevdiğimin bonosu!»

Şaka mı yapıyordu bu adam:

«İki aylık mı yapalım bonoları, üç aylık mı?» diye sordu.

Memurda hoşafın yağı kesilmişti. Seninkinin kılı bile kıpırdamıyordu:

«Valla, işinize gelirse... İyi düşünün; benim gibi yağlı müşteri bir daha da bulamazsınız!»

Herifi çiy çiy yiyecektim. Bono ha! Bonodan batmış, malım mülküm icraya düşmüş, gene karşıma bono çıkmıştı!

İcracı kabul etmedi bu bonoyla satışı ama, peşin parayla alıcı nerdeydi!

Nizami efendi hırsından kadehe yapıştı. Dibine kadar dikti. Çatır çatır kadehi çiğneyecekmiş gibi dişlerini gösteriyordu:

«Ver bi şişe daaa!»

Onu da içtik!

«Hesap!...»

«Altmış sekiz lira!»

Nizami efendi cebine davrandı. Bir defter çıkardı, bono defteri:

«Yok para!» dedi, «Üç aylık bono vereceğim!»

Garson acı acı gülüyordu:

«Bırakın şakayı beyim!» dedi.

«Ne şakası be! Millet bana şaka mı yaptı. Çatır çatır bono verdi. Ben de veriyorum. İster al, ister alma! Keyfin bilir. Ben bugüne bugün Ticaret Odasına kayıtlı, itibarlı bir tüccarım!»

Bonoyu yazdı, masanın üstüne bıraktı. Bahşiş için cebime davranacak oldum:

«Yazdım!» dedi, «Beş lira da bahşiş için yazdım. Nesine yetmiyor! Taş attı da kolu mu yoruldu. Yürü! Çınarın altında birer de nargile içeriz!»

SEMTİMİZE GELDİK!

Beşiktaş durağında inip de birkaç adım atar atmaz:

«Aman kolumdan çıkın!» dedi, «Semtimize geldik!»

Demek onun semti şu caddeden başlıyordu. Bense onu ta arka sokakların ötesinde oturuyor sanıyordum. Arkasından uzun uzun baktım. Çok rahat bir yürüyüşü vardı, bir kenar mahalle kızı yürüyüşü...

İkinci buluşmamızda hava çok güzeldi. Daha çok, kırlarda, bayırlarda dolaştık. Beşiktaş'a yaklaşınca birden kolumdan sıyrıldı:

«Geldik!» dedi, «Semtimize geldik. Aman çıkın kolumdan!»

«Neden?» diye sordum, «Neden çıkacak mışım?»

Sert sert baktı yüzüme:

«Nedeni var mı?» dedi. «Semtimize geldik di yorum sana! Anlamıyor musun!»

Üçüncü buluşmamızda üzerimde yeni bir elbise vardı. Kamarotlardan alınmış bir de kaçak gömlek... Boyunbağım, pabuçlarım da ona göre... Pabuçlarıma basıp da pestile çevirmesinler diye:

«Sevgilim!» dedim, «Seni bugün otomobille bırakacağım Beşiktaş'a!»

Birden yüzü pırıl pırıl ışıyıverdi:

«Çok güzel olur!» dedi.

İlk geçen taksiyi çevirdim. Hemen bindik. Araba geniş mi genişti. Bu geniş, hantal arabaları hiç sevmem. Araba dediğin biraz dar olmalı. İnsan sevgilisiyle yan yana oturdu mu, sıkışabilmeli! Arabanın birer köşeciğinde unutulmuş gibiydik. Ellerini avuçlarımın içine almış, sıcaklığiyle geçmiştim kendimden. Bir ara sağıma soluma baktım Beşiktaş'tayız. Yani her buluşmamızda semt coğrafyasının başladığı sınır taşında. Bıraktım ellerini ister istemez:

«Geldik!» dedim.

Ama inmek için hiçbir davranış göstermiyordu.

«Geldik mi?» dedi, «İneyim öyleyse...»

Şoför de birşey söylemediğimiz için hızla sürüyordu arabayı. Neden sonra birden telâşlandı sevgilim:

«Aman!» dedi, «Duralım! Semtimize geldik!»

Kapıyı açmamla atlaması bir oldu:

«Haydi Allahaısmarladık!»

Hızla yürüdü. Köşeyi döndü, kayboldu gözden.

Ben, ses duvarını aşan bir pilot gururu ile: «Dönelim arkadaş!» dedim. Memnundum durumumdan.

O hafta içinde bir kere daha buluştuk. Geç kalmak istemiyordu, nedense. Beni seviyor mu, sevmiyor mu, düşünmüyordum bile... Onun acemi çaylaklığı hoşuma gidiyordu. Kendine göre olayları bir yorumla-

yışı vardı ki onu okşamaktan çok, bu halleri için seviyordum olsa olsa... Koluna girmiş yürüyorduk. Birden durdu:

«Aaaaa!» dedi, «Semtimize gelmişik! Çık kolumdan!»

Birden direndim:

«Çıkmıyacağım!»

«Çık canım!»

«Neden çıkacakmışım?»

«Çık miyorum, uffff!»

«Neden, canım?»

«Görürler!»

Telâşlı telâşlı etrafına bir göz attı. Sonra çevirdi başını pencerelere. Bu süre içinde beş on adım daha atmıştık:

«Ben!» dedim, «Kolundan çıkacak yeri bilirim. Daha vakit var.»

Öyle ya! Geçen hafta taksi ile en azdan ikiyüz metre kadar girmiştik sınırdan içeriye.

Birden zınk diye durmuş, bir keçi gibi çakılıp kalmıştı.

«Yürü canım!» diye yeniden girdim koluna.

«Görürler, diyorum sana! Anlamıyor musun?»

«Kim görür, mahalle delikanlıları mı?»

«Hayır!»

«Annen mi?»

«Hayır canım!»

«Ablam görür, arkadaşlarım görür... Bütün komşular...»

Annesinden çekinmediğini biliyordum... Demek ablasından korkuyordu daha çok... İyi güzel ama, ya arkadaşları, komşuları da kim oluyordu?

Fazla üzmedim, çıktım kolundan.

Bir pazar günü Emirgân'a gitmiştik. Çınar altı'na.

«Bir şeyler içelim!» dedim. İstemedi, somurtkanlığı üzerindeydi. Dönüşte otobüslerde yer bulamadık. Zaten otobüslerden hiç hoşlanmazdı, hattâ dolmuşlardan da... Yanımdan fiyakayla geçen bir taksiye:

«Dur arkadaş!» dedi, «Boş musun?»

Hemen zınk, diye durdu. Son model kuyruklu arabalardan biriydi. Kız gibi bir araba... Daha kapısını açmamı beklemeden bir delikanlının kollarına atılır gibi atladı içine. Somurtkanlığı birden dağılıvermiş, cıvıl cıvıl bir kız olmuştu. Neler anlatıyordu, neler... Ben çok zengin bir adam olmalı imişim. Böyle şık bir arabam olmalı imiş. Bir de fabrikam! Fabrikamda en azdan yüz işçi çalışmalı imiş!

Ona takılmak için:

«Ama!» dedim, «Ben fabrikama işçi erkekler almam. Hep onsekiz yaşında kızları çalıştırırım. Ellisi sarışın ellisi esmer... Hergün bunlardan bir tanesini alırım arabama... Yazın plâjlarda... Kışın Uludağ'da... Ha ne dersin? Kıskanmaz mısın beni?...»

«Ben işçi kızları neden kıskanacakmışım?»

«Canım ben fabrikaya alırken en güzellerini seçerim, ilk şart güzel olmak... Bir jüriden geçirir öyle alırım onları!»

Biz böyle gevezelik ederken sınırtaşına gelmiş dayanmıştık! Ama hiç telâşlanmıyordu. Şoföre eğildim:

«Sağa sap, sür!»

Araba aynı hızla sağa saptı. Asfalt tükenmiş, kaldırımlı bir yola girmiştik. Onda hâlâ bir kıpırdanma yoktu. Araba zorlanmağa başlayınca:

«Gelmedik mi semtinize?» dedim.

«Zararı yok!» dedi, «Nah ev şuracıkta!»

Ama hiç kıpırdanmıyordu. Araba bütün saltanatıyla yaylana yaylana yaklaşıyordu eve doğru... Bu

yol açıldı açılalı, böyle bir araba görmüş müydü acaba! Hiç sanmıyorum... Tam evin önünden geçerken:

«Şoför efendi!» dedi, «Durur musunuz?»

Açtım kapıyı, önce ben indim. Sonra kapısını öbür taraftan dolanıp açtım. Bir kraliçe çalımı ile eteklerini tutarak atladı. Evin kapısına doğru yürüyecek yerde, dikilmiş, karşı pencerelere bakıyordu. Gözleri uzanan başlarda:

«Teşekkür ederim, Nevzatçığım!» dedi, «Güzel bir gün geçirdik! Bu çarşambaya değil mi?... Saat beşte!»

«Evet!» dedim, «Saat beşte!»

«Taksim'de!»

«Evet!» dedim ama, bir daha da randevusuna gitmedim. Gitmedim de arkadaşsız mı kaldım... Yooo!... Yeni arkadaşım Neclâ Şişli'de oturuyordu. Onun da bir semti vardı. Şişli meydanından başlıyordu semtinin sınırları!

Sınırları aşmanın anahtarını bulmuştum ya... Bir gün en lüks bir taksiye attım onu. Maksadım sınırları aşmak... Meydanı geçtik. Hoca Mansur sokağına saptık... Sapar sapmaz şoförün camına telâşla vurmağa başladı:

«Şoför efendi!... Şoför efendi, lütfen durur musunuz!»

Ben hiç oralı değildim:

«Canım, sür!» dedim şoföre.

Arabanın modeline güveniyordum çünkü.

O, birden çekti kapıyı fırladı dışarı:

«Napıyorsun?» dedi, «Semtimize geldik diyorum sana!»

Arkasına bile bakmadan yürüdü gitti.

Sonraki buluşmamızda daha lüks bir model buldum. Gene de aşamadık semtinin sınırını. Bir huyum

vardır., bir semtin sınırını aşamadım mı fazla zorlamam.

Ondan sonra gelenin ilk sınırları - ne tuhaf - Necla'nın son sınırlarından başlıyordu.

Yeni sevgilimi semtine doğru götürürken birden gözlerim önümüzde duraklayan arabaya takıldı. Baktım, Neclâ!... Benden daha yaşlı, benden daha biçimsiz bir adamın açtığı kapıdan gözleri karşı pencerelerde indi. Yüzüne iğreti bir sevinç anlamı vererek kapıyı açan kalantora bir şeyler söyledi. Ben duymadım ama, biliyordum söylediklerini:

«Güzel bir gün geçirdik!» diyordu herhalde, «Çok teşekkürler!»

Baktım, en son model şık bir araba... Hani, kadınların bayıldığı sülün gibi otomobillerden. En önemli tarafı da şu: Dama kuşaklı bir taksi değil, bir hususi oluşu!

Demek, semtinin sınırlarını ancak hususi arabalar aşabiliyordu. Onlar için aşılmayan bir semt sınırı yoktu İstanbul'da!

VAPUR
BİR BUÇUKTA

«Hayri usta saat kaç?»

«Bir falan!»

«Falanı bırak da dakikasını söyle.»

«Canım Abidin efendi, dakikasını ne yapacaksın? Vapurun mu var, trene mi yetişeceksin! Kıvrılıp yatacak değil misin matbaada?»

Abidin bey, gazetenin arşiv memuruydu. Evet gidecek yeri yoktu ama, medenî bir insanın zamanı, dakikası dakikasına bilmesinin ne zararı vardı? İşte vakit gece yarısını geçiyordu. Birdi saat, belki biri de beş dakika geçiyordu. Bu beş dakikanın hiç mi önemi yoktu?

Tashih odasının kapısında dikildi:

«Muzaffer bey saati rica edeceğim.»

6 punto bir kanun metni okuyan Muzaffer de baştan savma bir cevap verdi:

«Bir buçuk falan...»

Abidin bey bu kadar alâkasızlığa, hiçe sayılmaya göz yumamazdı.

«Canım, saatin durdu mu?»

«İşliyor işlemesine ama ben durdum.»

Abidin efendi çabuk kızar, çabuk darılırdı ama çabuk da unuturdu. Her gün o kadar çok darılırdı ki ertesi gün kiminle dargın olduğunu unutur, ilk selâmı kendisi verirdi. Bunun tersi de olurdu. Aralarında hiç bir şey geçmediği halde şuna buna surat asar «Nedir bu surat, benimle mi yattın!» diye çıkışırlarsa, küsülü olmadığını hatırlar, «Vay efendim» le başlayan iltifatlara kalkışırdı.

Baskı dairesine indi. Hakkı usta strotipi tezgâhında çalışıyordu. Canı burnunun ucundaydı:

«Merhaba Hakkı usta» dedi. «Saat kaç?»

Kızacak yerde güldü:

«Ne o?» dedi, «Randevun mu var?»

Yarın için fotoğraf çıkaracağım da arşivden.»

«Çıkar... Saatle mi olur bu iş?»

«Size saati soranda kabahat, adam yerine koyduk da saati sorduk!»

Tamam. Hakkı ustanın istediği olmuş, kızdırmıştı işte.

Tam merdivenlerden çıkıyordu ki sabah için ocağına kömür döken kahveciye gözü ilişti. Saati olmadığını biliyordu ya yine dayanamadı:

«Kâzım efendi, saatten haberin var mı?»

«Var...»

«Kaç oldu acaba?»

«Bir falan oldu galiba! Gececi İdris'e sormuştum. Onikiye çeyrek var demişti, yarım saat oluyor.

Şimdi kaç ettiğini sen hesapla gayri. Hem ne yapacaksın saati? Ha bir olmuş, ha iki... Gidip kıvrılacak değil misin masanın üstüne!»

Hepsi haklıydı. Şu matbaa mürekkebiyle kayış gibi olmuş pantalon kıçındayken, kim onu adam yerine kor da saati söylerdi? Bu matbaada, sorusuna cevap verilecek önemli adam olmak için sayfalar baskıya verilir verilmez, dolmuş, taksi, daha olmazsa 2 tramvayı, 3 tramvayı, bir şeye atlayıp bir yere, bir eve gitmeliydi. Kadıköy vapuruna yetişmeli, trene koşmalıydı ki insanın itibarı olsun. Ha deyince söylesinler saati...

Küllük kedisi gibi masaların üstünde kıvrılan, makinelerin dibinde sabahlayan, koltuklarda sızan adam, saati sorarsa böyle hiçe sayılır, alay edilirdi işte...

Yazın en sıcak günleri başlamıştı. Matbaa, geceleri, bile kaynıyor, makinelerin potasından çıkan sıcaklık tâ arşiv odasına kadar geliyordu.

Abidin efendi (Bir efendi, bir bey dediğime bakmayın. Matbaada da böyle derler) tâ sabahtan tıraş olmuştu. Dört sene önce hazır aldığı, arşiv dolaplarında bir karış toz içinde sakladığı pantalonunu geçirdi ayağına... Gömleği onbeş günlüktü ama kir tutmazdı, siyahtı çünkü.

Bu değişikliği ilk farkeden ilân memuru Hayri oldu.

«Ne o, Abidin bey!» dedi, «Çok şıksın, bir şey mi var?»

«Gazeteyi baskıya verince gideceğim de...»

«Dâvetlisin galiba...»

«Onun gibi bir şey...»

Sonra başmürettip başladı takılmaya:

«Bir şey mi düşürdün yoksa?»

«Canım eve gidiyorum bu gece... Bizimkilere...»

«Hangi sizinkiler? Evlendin mi bizden habersiz?»

Bu sefer uydurma bir öfke ile:

»Canım, zembille düşmedik ya gökten... Elbet bizim de bir evimiz, akrabamız var!»

Spor sayfasının matrisi çekilince mürettiphaneye girdi. Klişeciden gelen fotoğrafları topladı.

«Kalmasın buralarda...» dedi, «Kilitleyeceğim arşivi...»

Mürettip Erdoğan şakanın sınırlarını zorladı:

«Hayrola Abidin efendi, Tophane hamamına mı?»

Tamam, kızmıştı işte:

«Yok, Şengül hamamına! Biz kütük dibinde büyümedik ya!»

Fotoğrafları toplamış, arşive götürmüştü. Başka da bir işi yoktu. Tashih odasının kapısında dikildi:

«Muzaffer bey!» dedi, «Saat kaç?»

Muzaffer'in işi hafifti. Yelek cebinden saatini çıkardı, dakikası dakikasına söyledi:

«Bire üç var!»

«Mersi... Daha erken!»

«Hayrola... Yolculuk mu var.»

«Bir buçuk vapuruna yetişmeli... Fazla bekletmek olmaz.»

Rotatife indi. Hakkı usta freze tezgâhındaydı:

«Kolay gelsin!» dedi. «Saat kaç?»

«Oooo! Parlamışsın, nereye böyle?»

«Aman vapuru kaçırmayayım. Saat?»

«Saat... Dur bakayım!»

Çalışırken kolundan çıkarırdı... Gitti, ceketinin cebinden çıkardı:

«Saat... Tam biri dört geçiyor!»

«Vapur bir buçukta... Hadi hoşça kal!»

Bir şey unutmuş gibi tekrar arşiv odasına çıktı, merken yazı işlerinde Remzi beye seslendi:

«Saat kaç?»

Önündeki ajansa başlık çıkarırken gözü Abidin efendiye ilişti:

«Bu ne şıklık Abidin efendi?»

Beklediği ilgiyi bulmuştu.

«Dâvetliyim de bir akrabaya.»

«Saaaat... Biri on onbir geçiyor.»

«Vapur bir buçukta... Hadi eyvallah!»

Merdivenlerde klişeciye rastladı:

«Vapura yetişebilir miyim acaba?» dedi. «Tam bir buçukta.»

«Ferah ferah... Biri çeyrek geçiyor!»

Klişeci «Nereye?» diye sormamıştı. Fena halde içerlemişti, Abidin bey. «Aman» dedi, «Kaçırmıyayım vapuru, bekletirim sonra...»

«Kimi?» bile demedi klişeci... Ne adamlar vardı dünyada.

Zeki beye de görünmeliydi. Çıraklardan birine sordu:

«İzinli» dedi çocuk.

«Söyle Zeki beye... Yarın geç gelirsem.»

Çırak sözünü kesti:

«Hayrola Abidin bey... Bu gece yok musun burda?»

«Mecbur muyum kalmağa? Çıraklar bile izin yaparken...»

«Hayır, demek istedim ki...»

«Sen ustana, ne dersem onu söyle... Eğer geç dönersem klişeciye telefon etsin de... İstesin magazin sayfasının klişelerini... Hadi eyvallah!»

Matbaanın kapısından çıkarken düşündü. Gececiye «Allahaısmarladık» demiş miydi? Entertipçileri de görmemişti. Hay Allah! Döndü, operatörler harıl harıl yazı diziyorlardı.

«Hadi Allahaısmarladık çocuklar!» dedi.

Üç entertipçi emir almış gibi başlarını kapıya çevirdiler. Üçü de kurulmuş gibi, aynı soruyu tekrarladı:

«Vayy! Abidin bey... Nereye bu vakit?»

İlgi istediğinden de parlaktı. Kurula kurula:

«Kadıköy'e!...»

«İş aldın demek... Gece işi...»

Mânâlı mânâlı güldü:

«Saat kaç?»

«Biriii... Yirmi beş geçiyor!»

«Vapur bir buçukta, hadi eyvallah!»

Beş dakikada nasıl yetişecekti vapura... Telâşla merdivenlerden indi. Gececi merdivenin üst başındaydı. Ona da el salladı. Kapının dışına çıkınca rahat bir nefes aldı:

«Oooooh!...»

Yavaş yavaş köprüye doğru yürüdü. Vapur çoktan kalkmıştı. Zaten vapurla bir alış verişi yoktu ki... Karaköy saati tam biri kırk altı geçiyordu. Yâni, on altı dakika oluyordu vapur kalkalı. Başını kaldırıp gözünün kuyruğiyle bile bakmadı saate. Elleri cebinde yavaş yavaş Unkapanı köprüsüne doğru yürüdü.

BAYRAMLAŞMAYA GİDİYORUZ!

Kadriye Hanım torununun üstündeki yorgana asıldı:

«Kız, sümsük kız!» dedi, «Kalk artık! Kalk da elini, yüzünü yıka. Ben senin yaşındayken...»

«Amaaaan cicianne! Hiç rahatlık yok senden. Bırak da şu bayram sabahında olsun rahat bir uyku çekeyim!»

«Bak şu terbiyesize... Bir de karşılık veriyor. Şımarık evlât! Ben senin yaşındayken değil bayram sabahı... bütün gece bir dirhem uyku girmezdi, gözüme. Akşamdan bayramlıklarımı hazırlar, asardım başımın ucuna. Daha sabah ezanı okunmadan fırlardım yatağımdan... Elimi, yüzümü yıkar, saçlarımı tarar, örerdim.»

«Aman cicianne benim ne saçım var ki örecek...

Ensemi bile kapatmıyor. Yorma boşu boşuna çeneni. Biraz yatayım da şu bayramın tadını çıkarayım. Her gün altıda, altı buçukta kalk... Yarım yamalak, bir kahvaltı... Koş otobüs kuyruğuna!... Sizin zamanınız da kuyruk var mıydı?»

«Biz sizin gibi kuyruklu değildik. Biz bolluk içinde büyüdük... Bir el öpmeye, bayramlaşmaya çıktık mı çil çil kuruşlar... Kutu kutu şekerler... Allı morlu ipek mendiller, çevreler yağardı. Biz öyle gördük, öyle yetiştik. Rahmetli babam, kapımızı kim çalarsa boş çevirmezdi. Kalk da büyüklerinin elini öp erken erken!...»

Güler'in babası bitişik odadan karısına sesleniyordu:

«Süheylâ gömleğimi ütüledin mi? Pantolonum boru gibiydi kaç gündür. Müdürlere gideceğiz, biliyorsun!»

Kadriye Hanım da duymuştu bu haberi!

«Daha yatıyor miskin! Müdürlere götürecekmiş baban. Kalk da lâcivertlerini ütüle!»

«Git başımdan cicianne nooolur biraz yatayım. Bütün kış ödevdi, okuldu, müdürdü, öğretmendi canım çıktı. Biraz dinleneyim! Hakkım değil mi? Bayram da sizin olsun, seyran da!»

Kadriye Hanım dayanamadı. Yorgana yapıştığı gibi aldı aşağı. Güler yarı çıplak kalıvermişti yatağın ortasında. Tam bu sırada kapının zili çaldı:

«Çööööp, çöpçüüüü!...»

Kadriye Hanımın cinleri başına üşüşmüştü.

«Çöpçü ha! Bütün sene nerdeydin? Bayram sabahı çööööp... Senin maksadın çöp değil biliyorum!»

Haşim Uzgider:

«Nasıl da anladın... diye takıldı annesine. Eğer

maksadını anladınsa sen de çıkarır bir iki buçukluk verirsin!»

«Ona ben günahımı bile vermem!»

«Çöp! Çöpçüüüü!»

«Yok! Çöp yok!...»

Süheylâ ütüyü tak diye vurdu masanın üstüne:

«Yok mu? İki teneke çöp iki gündür duruyor mutfakta. Kokudan girilmiyor. Çöp olmaz olur mu?»

Haşim Uzgider çengelde asılı duran ceketinden bir iki buçuk liralık çekti... Gitti, çöpçüye verdi:

«Hadi aslanım! dedi. Sen işine bak. Bayram sabahı çöp olmaz. Al şunu da güle güle harca!...»

«Sağ ol beyim, eksik olma... Nice bayramlara!»

Güler ister istemez indi yatağından uykulu gözlerle, terliklerini arıyordu:

«Hiç rahatlık yok sizden de... Bu tatili neden vermişler bize... Bayram namazına gidelim diye mi?»

«Bayram namazına gidersin, diye değil. Büyüklerinin elini öpüp hayır dualarını alasın diye!... Nerde o terbiye sizde!»

Kapının zili kesik kesik çaldı.

«Kim o?»

«Bekçi!»

Büyük anne kızmıştı:

«Ne? Bekçi mi? Şu çalınan çamaşırlar için mi geldin? Yoksa vapurda unuttuğum şemsiyeyi mi getirdin?»

«Uzatma! Ver bir kutu şeker de gitsin. Hani o mutbaktaki yarım kiloluklardan!»

«Ben ona şeker değil, zırnık bile vermem! Getirsin şemsiyemi de alsın bahşişini!»

«Hadi kızım Güler, sen veriver!»

Güler, ciciannesinin dalına basmak için koştu, aldı kutuyu.

«Buyur bekçi baba!» dedi, «Ciciannemin hediyesi. Gençliğinde hep böyle görmüş o!»

«Sağ olsun ciciannen, çok bayramlara ersin. Sen de çok yaşa küçük hanım!»

Tam kapıyı kapatmıştı ki bir zil daha çaldı:

«Posta!»

Kadriye Hanım:

«Bir bu eksikti. Sabah sabah sözleşmişler sanki!»

«Posta!»

«Güler, kızım bir yarım kiloluk daha!»

Kadriye Hanım kızın önüne geçti:

«Hayır! Bu kadarı da fazla!»

Güler elinden kurtuldu, postacıya verdi kutuyu:

«Buyur postacı Amca, Ciciannemden!»

Haşim İzgüder titizleşmeğe başlamıştı:

«Yolumuz uzak!.. Bir şeyler atıştıralım da çıkalım yola! Vapur, tren epeyce yolumuz var. Kızdırmıyalım bizim Müdürü. Çok dikkat eder böyle şeylere!»

Kadriye Hanım hıncını bu bayramlaşmadan almak için:

«Büyük mü gider bayramlaşmaya... dedi, Küçük mü?.»

«Canım Müdür gelecek değil ya. Biz onlara gidecesğiz tabiî..»

«Hayır, ben gidemem! Müdürün annesi Cevriye benden tam iki ay ongün küçük...»

«Canım o küçükse bana ne? Oğluna bak sen!»

«Sen de müdür olsaydın. Suç bende mi? Ben bir yere gidemem!»

Güler yıkanmış, giyinmişti:

«Ver cicianneciğim elini öpeyim!» dedi.

«Ha! Böyle olcak işte. Bak ne güzel kız oldun! Çok yaşa!»

Güler annesinin babasının da ellerini öptükten sonra ciciannesinin karşısına dikildi:

«Şimdi sıra sende. Gelelim çil çil kuruşlara... Allı morlu ipek mendillere... Kutu kutu şekerlere!.»

«Baban dururken bana mı düşermiş! Git karşımdan!»

«Hani siz öyle görmüş, öyle yetişmiştiniz! Sizin zamanınızda bolluk vardı. Mecidiyeler... Altınlar!.»

«Bak şu terbiyesize... Bizim zamanımızda terbiye diye bir şey de vardı...»

«Sade kuru kuru terbiye! O kadar değil mi?»

Süheylâ:

«Haydi çok konuşma! dedi, bayramlaşmaya gidiyoruz! Gir mutfağa da yumurtaları haşla! Bir gün de bana yardımın dokunsun!»

Ütüden, yemekten sonra bir süslenme faslı başladı. Haşim Uzgider ikide bir:

«Hadi, çabuk, geç kalıyoruz!» diye hızlandırıyordu.

Bununla birlikte tam saat ikide sokağa çıkabildiler.

Kapının önünde Kadriye Hanım diretti:

«Ben şuradan şuraya gidemem! dedi. «Eğer bayramlaşmamız lâzımsa Cevriye bana gelsin!»

Haşim Uzgider:

«Bırak şu aksiliği!..» dedi. «Mahalleye kepaze olmıyalım!»

«Küçük büyüğe bayramlaşmaya gitmez. Nerde görülmüş. Ben öyle gördüm, öyle bilirim! Ben Nahidelere gidiyorum. Hadi size güle güle!»

Kadriye Hanım aldı başını, gitti. Otobüs durağı-

na doğru yürüyorlardı. Gülerin ayakları geri geri gidiyordu. Annesi:

«Kız yürüsene!» dedi.

«Ben gitmiyeceğim müdürlere!»

«Neden gitmiyecekmişsin?.»

«Ben Sevimlere gideceğim. Şimdi aklıma geldi. Dün sözleşmiştik Sevimle... Toplanacaktık da yeni plâkları dinleyecektik.»

Babası da duymuştu bu konuşmayı:

«Yürü dedi, bırak plâğı!»

«Bayram değil mi babacığım. Atlıkarıncaya binecek değiliz ya.»

Annesi:

«Bırak şunu!» dedi. «Hangi cehenneme giderse gitsin!»

İkisi bindiler otobüse Köprüde indiler. Süheylâ:

«Ben sana bir şey söyliyeyim mi Haşim! dedi. Bu hava Erenköy havası değil, tam sinema havası!»

«Ne? Sinema havası mı? Müdür ne olacak?»

«Canım sen müdürünle bayramlaş gene. Benim yakamı bırak. Bırak da iki kırkbeşe yetişeyim!»

«Olmaz öyle şey!»

«Doğrusu Müdürün şımarık karısının böbürlenmelerini çekemem!»

Bir dolmuşa atladı, çekti gitti. Haşim Uzgider köprü üsütünde tek başına kalmıştı. Tarifeye baktı. Tam yirmi dakika var. Bilet gişesine gidecek yerde telefon kulübesine girdi...

«Alo, dedi, Müdür Saim Beyin evi mi? Siz misiniz Beyefendi. Özür dilerim, misafirler bastırdı. Maalesef ziyaretinize gelemiyeceğiz! Çok müteessirim Beyefendi!»

Kulübeden çıkınca rahat bir nefes aldı. Hava ıslak yapışık bir havaydı ama gene de Haşim Uzgider'in içine ferahlık vermişti.

Bir dolmuşa da o atladı, çıktı balık pazarına. Lefterin meyhanesine girdi.

«Aç bir şişe rakı» dedi. «Aç da biraz kendimize gelelim be!.. Oooh!..»

Her akşam devirdiği şişeyi, bu gün de bayramın şerefine devirdi.

BEN ÖLDÜRDÜM!

Çıyan İdris:

«Nasıl olur bu!» dedi, «Çerkez İsmail'in duş'unu yemeden nasıl geçersin hastaneye sen!»

Cezaevine düşen, ister «bey» olsun, ister «Âdembaba», Çerkez İsmail'in karantina koğuşunda tam yedi gün çile doldurmak zorundaydı. Beyler için bir sıkıntı yoktu hiç... Çaylar demlenir, gardiyanlara et, zerzevat aldırılıp tencereler kaynatılır, eh burnuna düşkün olanlar varsa kolayca mal da uydurulur.

Ama Âdembabalar için iş hiç de böyle değildi. Çerkez İsmail harman olanları posta posta duşa sokar, maltada koşturup cimnastik yaptırırdı. Bunlardan şifayı kapanlar sedye ile hastaneye kaldırılır, krizi atlatanlar, hap alacak para bulmak için yeni gelenlerin yolunu beklerler, bir tanıdık çıkması umuduyla malta da sümsüklenirlerdi.

Bu yeni gelen, zulasız enselendiği için, erken düşmüştü harmanlığa... Baş gardiyan durumdan korkmuş, Çerkez İsmail'e teslim edememişti. Doğrudan doğruya yatırmıştı hastaneye. Çıyan İdris, yeni gelenin başında dikilmiş, uzatmalı jandarma çavuşu gibi sıkıştırıyordu boyuna:

«Ulan, adın ne senin?»

«Recep!»

«Baş gardiyan adamın mı yoksa?»

«Yoook!»

«Ulan Çerkez'in duşunu yemeden nasıl geçebildin hastaneye?»

«.....»

«Yoksa taş mı tutuyorsun be!»

«Ne taşı? Meteliğim yok!»

«Hoş, taş da tutsan bir halt karıştıramazsın ya!. Köfte Mustafa ile Beyaz Nuri takıştı gene!. Birbirlerine göz açtırmıyorlar!»

Recep biraz canlanır gibi oldu:

«Ölüyorum» dedi, «Yok mu bir müslüman!»

«Paran yoksa müslüman da bulamazsın, değil toz!»

Şoför Cemil:

«Ulan çıyan!» dedi, «Rahat bırak şu cıbılı. Hiç mi harman görmedin be!... Getir bizim gazeteleri, çabuk!»

İlhami, hastanenin meydancısıydı. Kapı altına kadar gidip gelebilirdi serbestçe. Yarı gardiyan sayılırdı bugüne bugün:

«Erken değil mi daha?» dedi.

O da biliyordu ki, tam vakitti. Kalemdekilere gazetelere bir göz gezdirtebilecek kadar zaman ayırabilmek içindi yavaştan alışı.

«Dokuzdan aşağı gelmez gazeteler!» diye kesti-

rip attı. Gözü hâlâ yeni gelendeydi. Yatağının üstüne serdiği kolları ezik ceketinden, ayak ucuna bıraktığı pabuçlarına kadar inceliyordu. Bütün bunlardan çıkaracağı sonucun şu olması gerekirdi:

«Bu piç kurusu meydancı parası verecek durumda değil!»

Meydancı olduğunu belirtmekten de kendini alamadı:

«Senin tayın yarın çıkacak!»

Şoför Cemil kızmıştı:

«Ulan çıyan!» dedi, «Sana kalsa suyunu, havasını da kesersin bu adamın! Getir şu gazeteleri be!»

Koğuşa üç gazete giriyordu. Sekiz kişiden toplanan para ancak üç gazetelikti.

Çıyan İdris, resimlerine bile bakmadan üç gazeteyi getirdi. Yatağın üstüne bıraktı. Şoför Cemil'e uzattım. Birini de Konyalı'ya... Ben sevdiğim imzalardan başlamıştım okumaya, Şoför Cemil patladı:

«Gene kız kaçırmışlar be!»

Konyalı elindeki gazeteyi uzattı:

«Ver onu bana!» dedi, «Bunda yok!»

«Vardır iyi bak!»

Çeyrek saat aradıktan sonra:

«Yok ulan işte!» dedi, «Ver o gazeteyi bana!»

«Dur yahu!»

«Pekiii, kim kaçırmış bu kızı?»

«Kimin kaçırdığını yazmıyor!»

Şoför Cemil, elindeki gazetede kendine göre okunacak birşey kalmayınca:

«Konyalı!» dedi, «Hadi değiştirelim!»

Konyalı harıl harıl okuyordu! Aradığını yeni bulmuştu daha:

«Vay anasını!» dedi, «Kız hem de sinemada çalışıyormuş.»

Şoför Cemil:

«Yani...» dedi, «artist?»

«Bilmem!» dedi, «Programcı diyor gazete...»

«Haaa, anladım!..»

Recep, ilk defa sağından soluna döndü:

«Hangi sinemada?» diye sordu yattığı yerden.

Şoför Cemil çok kızıyordu Recep'e:

«Sana ne?» dedi, «Hangi sinemada olursa olsun!»

Top Remzi:

«Söylersen ağzın mı aşınır?» dedi, «Söyle hangi sinemada?»

«Hangi sinemada olacak, Opera sinemasında!»

Recep:

«Yani!» dedi, «Kadıköy'de!»

Top Remzi:

«Tanıdın mı yoksa?» dedi.

«Tanıdım!» dedi, «Güzel kızdı doğrusu.»

Konyalı sordu:

«Adını söyle bakalım?» dedi, «Tutuyor mu?»

«Adı mı?... «Adıııı...»

Sonra birden sustu. Gene yüzünü öbür yana çevirdi. Böyle uzun bir süre yattıktan sonra birden kaldırdı başını, göz kapaklarını araladı:

«Ölüyorum!» diye bağırdı:

Çiyan İdris:

«Yat ulan!» dedi, «Hastanenin yarısı harmanlıktan kırılıyor da gık demiyor!»

«Ölüyorum ben!»

Belki ilk harmanlığıydı Recep'in. Dışarda bulup buluşturuyor, burnunun hakkını verebiliyordu demek.

«Oooof!»

Kalktı, oturdu.

«Ölüyorum!» diye bağırıyordu, «Ölüyorum işte!»

«Yat ulan!» diye üstüne yürüdü Çiyan İdris. «Hiç mi harman görmedik be!»

«Ölüyorum!»

«Yahu, çocuklar,» dedim, «sakın bunun başka bir derdi olmasın!»

Şoför Cemil:

«Harmanlık!» dedi, «Başka ne derdi olacak! Ulan ne zorun var.»

«Ölüyorum!»

«Neden ölüyorsun?»

«Neden olacak?...»

«Harmanlıktan!»

«Hayır!» dedi Recep, «Harmanlıktan değil!»

«Söyle be!» «Neden ölüyorsun?»

«Vicdan azabından!»

«Ne, vicdan azabı mı? Söyle ulan nedir bu vicdan azabı!»

«Ben!. Ben!..»

«Çocuklar! Sakın...»

«Ha?. Sakın bu olmasın?»

Çiyan İdris bir ara kayboldu koğuştan. Çok geçmeden baş gardiyan göründü kapıda. Herkes usuldan yataklarına geçti. Sanki hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi geldi, başıma dikildi:

«Ne var? Ne yok gazetelerde?» diye sordu.

«İnönü demiş ki...» diye başlıyacak oldum.

«Canım geç İnönü'yü...» dedi.

«Amerika'dan üçyüz milyon dolar...»

«Bana ne!...» dedi, «Paylaşacak olanlar düşünsün! Sen ölenden, kalandan, kaçırılanlardan haber ver!»

«Gene bir kız kaçırmışlar!»

Yavaştan Recep'in yatağının başına kaydı:

«Kız mı kaçırmışlar?» dedi, «Nerde?»

«Kadıköy taraflarında!»

«Sonra, ne olmuş bu kız?»

«Öldürülmüş olmasından korkuluyormuş.»

Eğildi Recep'in üstüne:

«Heeeey, Recep!» dedi, «Bak kızın öldürülmüş olmasından korkuluyormuş!»

Recep, sağdan sola döndü birden:

«Ölüyorum!» dedi, «Görmüyor musunuz, ölüyorum işte!»

«Neden ölüyorsun?»

«Neden olacak... Vicdan azabından!»

«O kızı tanır mıydın sen!»

«Tanırdım!»

«Sonra?..»

«Ölüyorum, diyorum size!»

«Ulan, yoksa sen!..»

«Ben... Ben... Ben öldürdüm...»

Hemen apar topar götürdüler Recep'i... Eli ayağı yer görmedi. Gece geç vakit gene karga tulumba bıraktılar yatağına. Bir çuval kemik gibi silkeleyiverdiler. Bütün gece debelenip durdu yatağında.

Ertesi gün gazeteler zamanında geldi koğuşa. Hemen hepsinin tam göbeğinde bizim Recep'in resmi. Dörder, beşer sütun başlıklar:

«Programcı kızın katili yakalandı! Programcı kızı öldüren Recep, nereye gömdüğünü hatırlıyamıyor! Karacaahmet sırtlarında kazılan yerden kızın ölüsü çıkmadı... Aramalara devam edilecek!»

Koğuşta, birden tartışma başlamıştı. Konyalı:

«Vay anasını be!» dedi, «Ummadığın taş, baş yarar diye buna derler!»

«Demek harmanlıktan değilmiş ha» dedi Top Remzi.

«Kan tutmasıymış demek!»

Meydancı Çiyan İdris:

«Susun da uyusun biraz!» dedi, «Bütün gece bir dirhem uyku girmedi çocuğun gözüne!»

Birden değer kazanıvermişti Recep. Hâlâ:

«Ölüyorum, ölüyorum!» diye inliyordu.

Sabah sabah gardiyanlar girdiler koğuşa. Gene Recep'i tuttukları gibi karga tulumba götürdüler. Kapıda bekliyen savcının cipine attılar. İki üç saat sonra da geri getirip bıraktılar. Recep, sanki o, sabahleyin koğuştan karga tulumba götürülen Recep değildi. Gülerek girdi koğuşa:

«Merhaba arkadaşlar!» dedi. «Hepinizi Allah kurtarsın... İki üç gündür rahatsız ettim sizi... Bakmayın kusura... Malûm ya!»

Çiyan İdris:

«Ne oldu programcı kızın ölüsü?» dedi, bir alacaklı direnişiyle.

Recep gülüyordu:

«Ne ölüsü be!» dedi, «Bende öyle leş çıkaracak yürek var mı!»

«Yani sen öldürmedin ha!»

«Yok be abi!»

«Eeee... Bu kolpolar da ne oluyordu?»

«Ne olacak... Bizim çocukları görürüz dedik... Köprü altında... Birinci gün göremedik, ikinci gün, ama hızır gibi yetiştiler imdada... Sağ olsunlar!»

Konyalı birşey anlıyamamıştı bu dalgadan:

«Yani...» dedi, «Sen öldürmedin ha?.»

Çiyan İdris:

«Yuh be!» dedi, «hâlâ da soruyor! Mal yetiştirmiş omuzdaşları işte, görmüyor musun!»

«Eeeee... Kız ne oldu?»

«Kız mı?» dedi, «Ne olacak, dostu kapatmış! Tıpış tıpış evine dönmüş bugün öğleye doğru!»

SIÇAN ARTIĞI

Soru sormak yetkisinde olan çok yetkili kişi, kaşlarını devirip, gözlerinin akını belirterek kurulduğu yüksek kattan gürledi:

«Nedir bu saçmalar?»

Önünde açılı duran, yayınladığım kitaptı.

Sayfaları tiril tiril titredi bu gürleyişten. Beni de kitabımın sayfalarına benzetmek için üst perdeden bir daha gürledi:

«Haaa? Sana soruyorum, nedir bu saçmalar?»

Bu suçlama ağır da olsa, bir eleştiri özelliğinin sınırlarını aşmıyordu. Hoşgörüyle karşılamasını bilmeliydim. Bundan ötürü ona çıkışacak duruma düşersem, ondan ne farkım kalırdı, sustum. Susmam bile onu deli etmeye yetmişti.

«Yalan!» diye bağırdı, «Hepsi yalan bu yazdıklarının! Bu sefalet nerde var? Hangi memlekette?»

Suçlama eleştiri sınırlarını aşıyor, kişiliğime kadar uzanıyordu. Ben mi yalancıydım?

«Ben gördüklerimi yazdım!» dedim, «Bunların sefalet anlamına geldiğini siz söylüyorsunuz?»

«Biz mi söylüyoruz, sen mi yazıyorsun?»

«Hiç hoşuma gitmez bu sözcük, bir şair olarak... Hiç bir yazımda kullanmadım bu sözcüğü!»

«Ama bütün çizdiklerin sefalet tablosu! Aç çocuklar... Çöp tenekelerinden ekmek arayanlar... Fırın önlerinde kuyruğa girenler...»

«Ben gerçekçi bir yazarım. Gördüklerimi yazıyorum, uydurmuyorum!»

«Sefalet var mı memlekette, yok mu, onu söyle!»

«Siz bilmiyor musunuz efendim?»

«Ben sana soruyorum!»

«Gördüklerimi olduğu gibi yazdım. Var mı yok mu gerisini siz bulup çıkarın!»

«Diyelim ki, gördüğünü yazdın... Ne halt etmeye yazarsın bunları?»

«Görmeyenlere göstermek için!»

«Hıı!.. Demek böyle!.. Göstermek için haaa!. Göstereceksin de ne olacak?»

«Sadece göstermiş olacağım, bir san'atçı olarak..»

«Göstermekle iş biter mi? Söyle, göstereceksin de ne olacak, diyorum?»

«Bunu da gösterdiklerim söylesin.»

«Milleti ayaklandırmak için öyle mi? Senin yaptığın düpedüz kışkırtıcılık!»

«Aydın olarak, san'atçı olarak bana düşen iş, gerçekleri göstermek.»

«Öyle demek! Uyarmak, kışkırtmak, ayaklandır-

mak! Alın götürün bunu! Atın içeri! Görsün çöp tenekelerini karıştırmayı içerde!»

Atılmam için, ilk iş, üstümün başımın aranması gerekiyordu. Yazılarımda söz konusu ettiğim çöp tenekelerine, gözlerinin kuyruğu ile bakmak istemiyenler, ceplerime öylesine bir saldırdılar ki, ne varsa içlerinde döktüler masanın üzerine. Başladılar didik didik incelemeğe:

«Bir mendil!»

Silkeleyip, içine baktılar.

«Bir paket sigara!»

Sigaralardan birini açıp tütününü incelediler.

«Bir düğme!»

Işığa tutup deliklerine baktılar.

«Bir kalem!»

«Ne!. .Kalem mi?»

«Evet! Bir kurşunkalem!»

«Ayır onu şuraya!»

«Bir defter!»

«Onu da ayır şöyle! Boşaltın helânın yanındaki odayı!»

«Baş üstüne!»

«Kapatın bu adamı oraya!»

Kapattılar. Dört duvar arasına tıktılar beni. Tavanda on mumluk bir lâmba... Dışarda gündüz olsa bile, burda gece... Duvarlardan birinde kitap büyüklüğünde bir cam, üstü tozla toprakla sıvanmış... Olduğu gibi duvara çakılmış sanki... bir de kapı... ortasında ufacık bir üçgen... Bir çift gözün sığabileceği büyüklükte... Bakıyorum, içinde gerçekten de bir çift göz... Bana bakıyor... Bir çift göz, ya da iri bir burun:

«Diğelip durma!» diyor, «otur!»

Bunları bir çift göz mü söylüyor, burun mu, belli

değil. Oturalım, peki! Oturalım ama, nereye? Oturmak, dikilmekten daha iyidir elbet. Ne iskemle var, ne hasır. Ne de boylu boyunca uzanacak bir ranza. Yerler toz içinde... Hem de nasıl toz, adım attıkça tozuyor.

Bir kaşıntıdır başladı ayaklarımdan... Çıkıyor dizlerime doğru... Dizlerimden de daha yukarılara... Eğilip kaşıyorum. Çoraplarımın konçlarını sıyırıp bakıyorum, pireler yüzüme atlıyor. Şimdi ne olacak? Kaşımakla kurtuluş yok. En iyisi üzerinde hiç durmamak, düşünmemek... Varsın onlar benim üzerimde dursunlar! Ellerimi ceplerime sokup başlıyorum gezinmeğe. Gezinirsem bacaklarımı daha az sararlar gibi geliyor bana. Bir uçtan bir uca arşınlıyorum.

Üçgenin içindeki burundan yeni bir buyrultu çıkıyor:

«Gezeleme!»

Ayakta dikilmeme razı oluyor demek. Dikilip kalıyorum bir süre. Yorgunluk omuzlarıma bastırınca çöküveriyorum olduğum yere. Pireler bu kez de bileklerimi sarıyor. Bileklerimden daha içerilere... İçim, dışım pire oluyor.

Bir süre tatlı tatlı kaşındıktan sonra gözlerim kapanıyor sanki... Sırtımdan paltomu çıkarıp seriyorum döşeme tahtalarının üzerine, boylu boyunca uzanıyorum. Özgür bir kişiye beni en çok benzetecek olan uykunun kollarına bırakabilirim kendimi. Ama nedir beni uyumaktan alıkoyan? Gözlerimi kapadığım halde uyutmayan?.. Kutu kutu içinde kapanıp kalmış olmam mı? Yoksa uykumun içine, kapıdaki üçgenden yabancı bir burunun sokulması mı? Yalnızlığımın içine pirelerin terslemesi mi yoksa? Hiçbiri değil! İçimden, midemden doğru gelen bir şey... Bir ka-

zınma, bir ezilme... o işte... açlık! Biraz da susuzluk!

Saatim yok. Olsaydı onu da bırakmazlardı belki... Bilginin her çeşidi yasak olduğuna göre, zaman bilgisi verecek saati de yasak ederlerdi. Tavandaki on mumluk kandil bile, odayı aydınlatmaktan çok, zamanımı şaşırtmak için asılmış olacak tepeme. Geceyle gündüzü birbirine karıştırmam için... Şu halde açlığımın süresini bile hesaplamak olanağından yoksunum. Belki otuzaltı belki de kırksekiz saattir gırtlağımdan ne kuru, ne de sulu bir nesne geçmedi.

Uykunun, açlıkla cenkleştiği uzun bir süre içinde, odamın kapısı şangırtı ile açıldı. Açıldı değil, aralandı. Bir kol uzandı dışardan, kucağıma bir ekmek düştü, yumruğum büyüklüğünde. Ufak da olsa bir ekmekti bu. Mis gibi kokuyordu. Uzun süre bakakaldım yüzüne. Sonra sevgi ile öptüm. Bu duyarlık, bu içten gelen sevgi gösterisi açlığımı giderecek yerde, büsbütün arttırdı. Başladım bir ucundan kemirmeye. Kuruydu, kupkuru... Özgürlüğümü elimden kaçırma karşılığı kazanmıştım bu ekmeği ben. Tek kuruş vermeden kazanmıştım. Sertliğine kim bakardı, çiğneyip yutuyordum. Bir kırıntısını bile bırakmadan yiyip bitirmem işten bile değildi. Yarılayınca durakladım birden. Ya gerisi gelmezse! Ya bir daha kapı aralanıp kucağıma bir başkası atılmazsa! Söz dinlemiyen açlığıma, gem vurmasını başarmalıydım. Elimde duran yarım ekmeği özenle başucuma koydum. Yeniden paltomun bir ucunu üstüme çekip kıvrıldım olduğum yere.

Uyumam için artık hiçbir engel kalmamıştı. Kapanıvermişti birden gözlerim.

Ne insancıldır şu uyku. Ne özgürü ayırt eder, ne tutsağı. Giriverir hemen koynuna. Şunu da söyleyebilirim biraz daha ileri giderek... Zengine karşı da-

ha nazlıdır da, yoksula hemen veriverir kendini. Ne altındaki ot yataktan iğrenir, ne üstündeki çuldan, çaputtan tiksinir.

Bir tıkırtıyla açtım gözlerimi. Odamın kişiyi deli eden suskunluğunda müthiş bir tıkırtıydı bu... Dönen makarayı, ya da çarkı andıran bir gürültüydü. Kapı mı açılmıştı yoksa? Tıkırtıyla değil şangırtıyla açılırdı kapım. Yoksa?... Bir şeyler sezinler gibi olmuştum... Neredeydi ekmeğim benim? Baş ucumdaki ekmeğe çevirdim başımı. Yoktu!

Birden dikiliverdim ayağa!... Nereye giderdi bu ekmek! Uyurken üçkenin içindeki burun hortum gibi uzayıp da almamıştı ya! Üçkene kuşkuyla baktım, ne bir çift göz vardı, ne de bir burun... Bütün bunları toplayıp götürmüştü nöbetçi denilen kişi. Belki de kapının dibinde kestiriyordu. Döşeme tahtalarını boylu boyunca izledim, bakışlarımla. Na, orada, oracıkta, yere çakılmış gibi duruyordu yarım ekmek!... Bir deliğe sıkışmıştı. Koşup aldım. Deliğin içinde kalan yanı tırtıl tırtıl olmuştu Anlaşılıyordu her şey. Uyurken iri bir sıçanın baskınına uğramıştım.

Ekmeği yavaşça yerleştirdim başucuma, eski yerine. Paltomun bir kanadını üstüme çekip kıvrıldım, geçtim tavşan uykusuna.

«Hey namussuz!» dedim, «Bula bula beni mi buldun! Benim gibi eli kolu bağlı bir tutsağı!»

Tokluk çağımızda öğretmişlerdi bize, sıçanın artığı yenmezdi. «Keşke bir insan artığı olsaydı!» dedim.

Tepem atmıştı. Olmazdı böyle şey! Bu sıçanı ne yapıp yapıp yakalamalı, vermeliydim cezasını. Tek servetim olan ekmeği, elimden almaya kalkışmasını yanına koymamalıydım.

Çok geçmedi aradan, bir tıkırtıdır başladı. Göz

kapaklarımı aralayıp baktım. Önümden hızla uzun bir kuyruk geçti, baş ucumda durdu. Sağa, sola oynarken ekmek de kımıldıyordu yerinden. Yarım daire çeviren kuyruk, geçti ekmeğin arkasına. Sipsivri iki kulak boşlukta dönüyor, havada uygunsuz bir ses arıyordu. Benden hiç bir davranış beklemediği ortadaydı. Gözleri fıldır, fıldır odanın dört bucağında dolaştığı halde, bana dönüp bir kez bile bakmıyordu. Enayiliğim üzerine kesin bir yargıya varmış olmalıydı. Bu vurdumduymazlık, bu iplemeyiş daha da koymuştu bana. Onun gözünde, burnundan maşayla tutulup bu odaya atılmış bir sıçan ölüsünden hiçbir farkım olmaması gerekiyordu. Ona göre sırf aptallağım yüzünden girmiş olmalıydım, bu kapana.

«Dur seeen!..» dedim, «Diyelim ki kapana kıstırılmış bir sıçanım ben, elime geçen ekmeği gelip aşırmak yakışır mıydı senin gibi özgür bir sıçana? Bütün kapılar senin için açık değil miydi, ardına kadar. İstediğin zaman kuyruğunu, kulağını sallaya sallaya çıkamaz mıydın dışarı? Dışardaki bütün fırınlar, senin bir işaretine bakmıyor muydu? Kimse senden para mı isteyecek, karne mi soracaktı? Bırak kuru ekmeği, pastırmalar, sucuklar, salamlar ne güne duruyordu dükkânlarda? Senin gibi özgür sıçanların bir işaretine bakardı, bütün bunlar!»

Dört ayağının arasına almış, itikleye, itikleye götürüyordu ekmeğimi. Başını çevirip göz ucuyla bile bakmıyordu benden yana. Ben, bu kadar mı hımbıl, bu kadar mı zavallıydım!.

Birden ok gibi fırladım yattığım yerden. Hızla koşarak çıktığı deliğe ayağımın tabanını basıp kapattım. Öbür ayağımdaki pabucu çıkardım, aldım elime. O, benden önce deliğe varmak istemişti ama çok geç kalmıştı. Benden hiç böyle bir açıkgözlük bekle-

mediği belliydi. Bu umursamayışını çevikliğiyle kapatmak istemişti ama, başaramamıştı. Rüzgâr gibi koşmuş, hızını alamadan ayağıma çarpmış, iki karış yukarı fırlayıp öbür yana sırt üstü düşmüştü. Toparlanmıştı birden, ters yöne doğru hızla atılmıştı. Başka bir delik olabilir mi diye düşündüm, korktuğum boşunaydı. Ekmeğin başında bir an dikildi, iki ayağının üstünde durdu, düşündü. Bastığım deliği inceliyordu. Delikten bir hayır gelemiyeceğini pek çabuk anlamış olacaktı ki, odanın içinde fırıl fırıl dönmeğe başladı. Bu dönüş biraz da bana hedef vermemek içindi. Kaldırdığım pabucu, kimin kafasına fırlatacağımı kestirmiş olmalıydı. Hızla koşarken bile gözlerini benden ayırmıyordu. Kendisi kadar enayi olmadığımı anlatabilmiştim sonunda. Üstelik bu durumda kendisinden daha da güçlüydüm. Onunsa savunmak için hızından başka hiçbir olanağı yoktu. Böyle aptalca koşup durursa çok geçmeden bu olanağını da yitirecekti. Üstelik en kutsal varlığını, özgürlüğünü de kaçırmıştı elinden. Beni buraya kapatanlar her şeyime el koyduklarını sanmakla ne kadar aldanıyorlardı. Bir sıçan karşısında, hiç olmazsa denk bir güçteydim. Bir yaratığın özgürlüğüne el koymakta, onu kendi kurallarıma göre cezalandırmakta hiç de onlardan aşağı kalır yerim yoktu. Tek başıma suçluyu yakalıyor, tek başıma cezasını verebiliyordum. Hem de görülmedik bir çabukluk içinde ve şu durumda...

Hızının azaldığı bir sırada, kafası budur diye, salladım elimdeki pabucu. Yedek Subay Okulunda öğretmişlerdi bize. Canlı hedeflerin tırnağının ucuna nişan alınacağını... Üzerimize doğru gelen canlı hedeflerin... Tam üzerime doğru gelirken ayaklarına doğru sallamıştım ama, tutturamamıştım. Bu öğretide bir bozukluk olduğu ortadaydı. Pabuç, iki ayak boyu, geri-

ye vurmuştu. Demek bize öğretilen canlı hedeflerin içinde, sıçan kadar küçük olanları yoktu. En küçüğü insan büyüklüğünde olmalıydı.

İkinci kez atışa geçmek için, deliğe bastığım ayaktaki pabucu çıkarıp almalıydım elime. Ustaca ayak değiştirdim. Eğilip ayakkabıyı aldım elime. Sıçan hâlâ kulakları düşük, tüyleri kabarık koşup duruyordu. Ben ayak değiştirirken, beliren umut ışığı da sönüp gitmişti.

Bu kez, iki pabuç boyu ileriye savurmalıydım elimdekini. Hem kafamı, hem kolumu kullanarak nişan aldım. Tam üzerime doğru gelirken fırlattım. Kafamdan geçenleri sanki anlamış gibi, birden değiştirivermişti yörüngesini. Öylesine hızla savurmuştum ki, ayakkabının, döşemeye çarpmasıyla boyum kadar havaya sıçraması bir olmuştu.

Pabucun çıkardığı gürültü deliye döndürmüştü sıçanı. Hızını öylesine arttırmıştı ki, virajları alamıyor, bu hızla duvarda koşuyordu. Gözlerimle izleyemiyordum koşmasını. Onunla birlikte, dikildiğim yerde ben de fırıl, fırıl dönüyordum.

Ayakkabımın çıkardığı gürültü kapının arkasında kestiren nöbetçiyi uyandırmış olmalıydı. Çipil çipil iki göz üçgenin içinden çıkıştı bana:

«Ne oluyor, nedir bu gürültü be!»

Olanı biteni birden kavrayamamıştı. Neden sonra topaç gibi fırıl, fırıl dönen sıçanı görebilmişti. Ne yapacağını hesaplamadan şangır şangır açtı kapıyı. Kim bilir, içeri girip ezecekti postallariyla sıçanı. Tam kapıyı aralayıp içeri girecekti:

«Kapat!» diye bağırdım, «kaçıyor!»

Nöbetçinin ödevi, kim olursa olsun kaçırmamaktı. Şaşırdı birden, kapıyı kapatmak istedi, beceremedi. Kaçırmıştı sıçanı ayaklarının arasından...

«Tuh!» dedim, «kaçırdın!»

Kapıyı olduğu gibi aralık bırakıp düştü sıçanın peşine. Postallarının çıkardığı seslerden anlıyordum koştuğunu. Yapamadığım işi, ona yaptırmak için bağırdım kendimden geçerek:

«Koooş!... Kaçıyor!..»

Ayak sesleri doldurmuştu koridoru. Bilen bilmeyen düşmüştü sıçanın peşine.

«Tuh, kaçıyor!»

«Nah işte!»

«Kim kaçıyor be!»

«Kaçıyor işte, koş!»

Kabaralı postal sesleri ...Mekanizmaların açılıp kapanmaları... Seslenmeler, komutlar:

«Kaçıyor, tut!..»

«Kes önünü, koş!»

«Kaçıyor!...»

«Doldur kapa!»

«Tuh, yazık! Kaçtı!»

Kapıyı içerden çektim üzerime. Üçgen geldi gene eski yerine. Neden sonra üçgendeki gözler de geldi.

Fare artığı yarım ekmek, duruyordu yerinde. Elimi bile süremiyordum. Öğrettiklerini, çok sağlam belletmişlerdi bana. Sıçan artığı yenmezdi, dara gelince ancak insanların artığı yenirdi. Bu artıklar, sabahları çöp tenekelerinden aranabilirdi. Ekmeğin yalnız parayla değil, karneyle verildiği zamanlar, daha da değerlenirdi bu nesne. Ekmek değerlendikçe artığı da değerlenirdi tabi... O kadar değerlenirdi ki çocuklar sabahları çöp tenekelerinde bile arayabilirlerdi. Çocuklar arayabilirlerdi ama, şairler bu konuyu alıp kullanamazlardı. Ekmeğin artığını ele almak yasak değildi, yasak olan bu konuyu ele almaktı.

Pireli odanın, sıçan önünden arta kalan ekmeğini mi soruyorsunuz?

Yıl 1944... İkinci Dünya Savaşı yılları... Biz savaşa girmedik. Bu yüzden savaşa giren uluslar gibi, sıçanları yakalayıp yemedik. Savaşın dışında kaldığımız için, bizi savaşa sokmayanlara, üzerimize çullanmıyanlara kendi ekmeğimizi verdik... Biz, bu ulusun şairleri de, sıçanların önünden artan ekmeklerle yüzyüze geldik, böyle, hapishanelerin pireli odalarında. Az şey mi böyle bir sorunla karşılaşmak, adam olana! Az şey mi, sıçan artığı ekmeği ele alıp da düşünmek, yenir mi, yenmez mi diye... Yemenin de, ele alıp düşünmenin de suç olmadığını bilmek! Yalnız çocukların çöp tenekelerinden ekmek artığı aradıklarını yazmanın suç olduğunu öğrenmek, böyle, hapisanelerin pireli odalarında!...

SEYREYLE
YILDIZ SARAYINI...

«Seyreyle bu gelen Amerikan gemilerini! Kızkulesini... Karacaahmet mezarlığını... Seyreyle Yıldız Sarayını!.

Elindeki, teleskop büyüklüğündeki dürbünü, bir aşağı bir yukarı kaldırıyor, yoldan gelenlere geçenlere lâf yetiştiriyordu:

«Sinemaya beş lira bayılayım demeyin. Bir liraya kıyın da, İstanbulu tanıyın!.»

Yanımdaki arkadaş birden durakladı:

«Ooo!... Merhaba Abdullah! Şimdi de aynacılık mı?» diye sokuldu yanına.

Dürbünü tutan adam elindekini, sehpanın üstüne oturttuktan sonra:

«Ne yapalım Abi, dedi, ekmek parası...»

«Çıkıyor mu bari?.»

«Çıkarmaya çalışıyoruz!.»

«Bu mevsimde kim bakacak Karacaahmet sırtlarına? Hem bakıp ne görecek. Sana çıkarıp vereceği tekliği araba vapuruna verir de geçer. Üsküdar'a Karacaahmedi yerinde seyreder!»

«Canım müşterilerin hepsi Karacaahmet sırtlarına bakacak değil ya! Tutar biri de Taşlık sırtlarına, Maçka apartmanlarına bakar.»

«Bakar da ne görür!.»

«Ha!. Bakanın bileceği iş bu!»

Beş altı seyirci kuyrukta bekliyordu. Dürbünü eline alan bir müşteri:

«İş yok!» diye bıraktı.

Abdullah soğuk kanlılıkla eğildi kulağına:

«Sende iş yok!» dedi. «Var mı iki liran?.»

«Var!»

«Saat dörtte gel!.»

«Peki abi!»

Adam kuyruktan çıktı, yerini başkası aldı. Yeni gelen dürbünü bir aşağı bir yukarı oynattıktan sonra:

«Abi!» dedi, «Hep aynı manzarayı mı dikizliyeceğiz? Yok mu başka manzaraların?.»

«Ne gibi meselâ...»

«Sen bilirsin benim hoşuma gidecek dalgayı. Balkon işi falan?...»

Yeniden eğildi kulağına:

«Sen beşte geleceksin!» dedi.

«Olur!»

«Kaparo!»

«Ne vereceğiz?»

«Bilmiyor musun, bir iki buçukluk!»

«Çok değil mi?»

«Ne çoğu be? Hangi aydayız? Yazın balkon fiyatları bir kâğıt. Kışın kim balkona çıkar da kombinezonla durur!»

Bu konuşma biraz da kuyruktakilere aitti. İkisi ayrıldı kuyruktan:

«Al abi iki buçuk kâğıdı. Yaz adımı!»

Ben bu konuşmalardan bir şey anlamamıştım. Kuyruktakiler işini bitirince yapıştım dürbüne.. Karacaahmet sırtlarına çevirdim, bir sürü mezar taşları... Kız kulesine çevirdim, bizim eski kız kulesi.. Taşlık sırtlarına bir baktım, ayni manzara..

«İş yok!» dedim...

Abdullah önce saatine baktı, sonra dürbünün ucunu karşı apartımanlardan birine çevirdi.

«Bak bakalım, ne göreceksin?»

Önce bir duvar gördüm. Sonra bir pencere. Pencereden içeriye baktım. Gündüz olduğu halde ışık yanıyordu. Gözüm alışınca duvarın önünde duran bir kız ilişti gözüme.

«Nasıl, gördün mü?» dedi.

«Gördüm!»

«Kız yalnız mı?»

«Yalnız!»

«Ne yapıyor?»

«Dikiliyor ayakta!.»

Yeniden saatine baktı:

«Evet!» dedi. «Yalnız olması lâzım! Hele bekle iki dakika daha!...»

Tam iki dakika duvara put gibi yapışan kız hiç kımıldamadan durdu. Sonra sırtındaki kazağı çıkardı. Abdullah saatini bir inceledikten sonra:

«Odaya giren çıkan yok mu?» dedi.

«Yok! Kız kazağını çıkardı, o kadar!»

«Vay namussuz! İki gündür işe geç geliyor. Bu kadar da olmaz. Ulan bebek gibi kız bekliyor da hâlâ kaytarıyor!»

Ben tam beş dakika gözümü dürbünden ayırma-

dım. Gördüklerimden de hani hiçbir şikâyetim yoktu, ama Abdullah tepinip duruyordu:

«Bu kadar da namussuzluk olmaz! Daha dün elli lira avans istedi, çıkardım verdim. Sepetliyeceğim pezevengi!»

Ben adamın yerine alınmamı teklif etmeyi düşünürken kapı açıldı, pijamalı biri girdi odaya:

«Geldi!» dedim. «Sarıldı kızın boynuna!»

Abdullah keyifli keyifli gülmeğe başladı:

«Ha!. Böyle olacak işte!»

Biriken kalabalığı dağıtmak için:

«Seyreyle bu gelen Amerikan gemilerini.. Kız kulesini.. Taşlık sırtlarını!..»

Gençlerden biri atıldı ileri:

«Stadyumu da alıyor mu abi! Karaborsadan bilet uyduramadım!» dedi.

«Stadyumu da alıyor. Parası bilir!»

Dürbünü bıraktım kuyruktakine.

Geçen gün gene taksim gezisinde gördüm bizim aynacıyı:

«Ne var, ne yok?» dedim.

«Programı değiştirdim âbi!» dedi. «Bahar tarifesine başladım!»

«Bir görelim gelmişken!.»

Yapıştım dürbüne! Ben apartıman camlarını ayarlarken o dürbünün ucunu küt diye bir başka yana çevirdi:

«Sen, sade gözünü ayarla!»

İleri geri oynattım. Önce bir ağaç girdi dairenin içine. Sonra bir çift baş. Sarmaş dolaş sevişen bir çiftti bu.

«Nasıl?» dedi.

«Enfes!»

«Sen yabancı değilsin. İki buçuk liranı alırım!»

«Helâl olsun!.»

Öpüşmeler Amerikan filmlerindeki kanunî süreden üç kere daha uzundu. Gördüklerimi daha iyi görebilmek için, bir elim dürbünün ayar vidasında, bir ileri, bir geri gidip geliyordu. Birden manzara karışıverdi.

«Basıldılar!» dedim.

«Ne oldu?»

«Sivil polisler!»

«Manzara gerçekten karışmıştı. Kızı aldılar delikanlının elinden, delikanlıyı kıskıvrak bağladılar. Baskını yapanlardan biri kızın robuna yapıştı. Bir çekişte parça parça etti.

«Polis değil bunlar!» dedim, «Serseriler! Hemen atla bir arabaya, yetiş! Mavi pantolonlu bir delikanlı kızı çekti kucağına zorla öpmeğe başladı.»

Abdullah bir arabaya atlayıp kızın imdadına koşacak yerde elimdeki dürbüne yapıştı:

«Bırak!» dedi, «Yandı paralar!. Saat dört! Dört matinesinin müşterileri geldi!»

Bir de baktım ki kuyrukta en azdan yirmi kişi var!

«Hadi arkadaş! Güle güle!...»

Dürbüne bir başkası yapışırken bizim ahbap çığırtkanlığına hız vermişti:

«Seyreyle bu gelen Turist vapurlarını.. Kız kulesini.. Seyreyle Yıldız Sarayını! Seyreyle Üsküdarı, Şemsipaşayı, Haremi!»

Kalabalığı dağıtmak için daha da ağır basması gerekiyordu:

«Seyreyle bu gelen Amerikan gemilerini! Numune hastanesini! Karacaahmet mezarlığını!..»

MUTLU KİŞİ

Saime en rahat pabuçlarını giydi ayağına. Aynada ince uzun yüzünü şöyle bir gözden geçirdi. İri dudaklarını büzerek rujunu yeniledi. Bayılıyordu bu koyu rujlara. Oysa bu sene, açık rujlar modaydı. Adam sen de! İnsan kendine yakışanı yapmalı, moda ne oluyordu! Merdivenleri telâşla indi. Kocası evin altındaki kasap dükkânında kıyma çekiyordu.

«Gidiyorum ben!» dedi.

«Nereye sabah sabah?»

Kocasiyle birlikte altı müşteri daha başını kadından yana çevirmişti.

Şaime elindeki pazar çantasını göstererek:

«Nereye olacak!» dedi, «Pazara! Evin hanımı mıyız, hammalı mıyız, uşağı mıyız, aşçısı mı... Belli değil.»

Sözde kızmış gibi yaptı, yürüdü gitti. Dooooğru Beyoğlu postahanesine! Yapıştı telefona:

«Alo! Sabahatçığım!» diye başladı, «Haldeki çocuklarla buluşacağız Aksaraydaki evde... Başkasına söz falan vermedin ya... Ben zeytinyağlı dolma yaptım. Sorma!.. Tencerenin biraz dibi tuttu ama... Enfes oldu dolmalar... Çocuklar dolmaya bayılıyorlar. Zeytin yağının halisi de başka oluyor. Hani o Ayvalıklı delikanlıların getirdiği yağ!.. Bizim apartmanın alt katında oturan Mehmet efendi varya...Sözde ona gidiyoruz, Guraba'ya... Anladın değil mi? Bizimkine, Aksaray'da âlem yapmağa gidiyoruz diyemem ya... Bilirsin Mehmet efendi, bizim Numanın adamıdır. Dara geldi mi, bonolarını kırdırır. Yüzü yumuşaktır, ona karşı. Mehmet efendiye gidiyoruz hastaneye dedik mi, akan sular durur. Elimizdeki paketlerle nasıl çıkarız başka türlü? Canım sen de mi inandın? Ayol ne dalgam olur benim Mehmet efendiyle?.. Ununu elemiş, eleğini çoktaaaan duvara asmış... Oraya uğramıyacağız canım... Doğru Aksaraydaki eve!..

Çocuklar, biliyorsun, masraftan falan kaçınacak soyundan değil.. Saat yediye kadar kalabiliriz... On gündür kırıyorum arka arkaya, bu gün de Mehmet efendiye, ne yapayım, mecbur ediyor adamı. Ne kocalar var be Sabahatcığım. Sorar da sorar: Nereye gidiyorsun? Kaçta geleceksin?.. Mecbur kalıyorum bu yalanlara... Geçen gün çocuklar bir sandık portakal göndermişler hâlden... Bizim Sabahat ucuz bulmuş da almış, ver oniki lira dedim. Başka türlü inandıramazsın ki! Sorma be mübarek adam, Sorma da beni de yalan söyletip günaha sokma!

Banyo mu yapacaksın?.. Uzatma nonoşum, kalender çocuk bunlar... Düğüne, baloya gitmiyoruz ya!. Evde buluşacağız diyorum sana! Bırak o pilili eteği!.

Demek mutlaka yıkanacaksın ha!.. Öyle mi? Bilmiyordum, peki canım! Hemen gel de saçlarını sarayım! Hadi, Allahaısmarladık! Öperim canım!»

Pazar çantasını gelişi güzel doldurduktan sonra hemen döndü. Sabahata «Yıkanma!» demişti ama, gelir gelmez şofbeni yaktı, girdi banyoya. Düdüklü tencerenin düdüğü ötene kadar yattı, yuvarlandı. Güzel bir rosto yapmıştı. Bayılıyordu rostoya çocuklar. Kasap karısı olmanın bu tarafı vardı işte. Eriyordu insanın ağzında lokmalar...

Saçlarını bigodilerle sıkı sıkı tutturduktan sonra başladı yağlı kâğıtlara dolmaları, rostoları sarıp sarmalamaya. Paket işi bitmişti ki arkasında Numan'ı gördü:

«Nedir bu paketler?»

«Ne olacak,» dedi «Paket işte!»

«Ne paketi canım?»

«Hastahaneye gidiyorum, Mehmet efendiye... Adam sağken dostun, arkadaşın! Sıkışınca hemen koşarsın Mehmet efendiciğim aman bonom var ödenecak! Mehmet efendiciğim, aman çok sıkıştırıyorlar, mezbahadan. Mehmet efendiciğim buz dolabı alacağım ver üç bin lira! Gözün mü kaldı götüreceğim limonda, portakalda... Ameliyat olmuş bir komşuya iki limon, üç portakl götürüyorum diye yüreğinin yağı eriyor!

Kocası kızmıştı:

«Neden erisin yüreğimin yağı?» dedi, «Ameliyat görmüş hastanın limon, portakal nesine?..»

«Ne demek nesine? Başından geçmemiş ki... Hararetten dilim dilim olur insanın dili dudağı...»

«Karı, tersinden anlama, demek istedim ki... Ameliyat olmuş hastaya bol bol pirzola lâzım, biraz kendine gelsin... Giderken uğra da al götür!»

Yemekten sonra Sabahat geldi. Saçları hâlâ ıslak ıslaktı. Saime oturttu önüne, hem sarıyor, hem anlatıyordu:

«Yuttu enayi!» diyordu, «Allah bu herifleri eksik etmesin yeryüzünden.. Paketleri görünce portakal götürüyorum Mehmet efendiye» dedim.

«Ya bir açsaydı?.. Hoşafın yağı kesilirdi!»

Üçe doğru, tarandılar, süslendiler, sürüp sürüştürüp indiler aşağıya... Başlarında hastahaneye gideceklerini gösteren birer eşarp vardı. Çantaya girecek kadar hafif birer eşarp... Kasap Numan onları görünce ağız alışkanlığıyla, «Buyurun!» dedi.

Tepeden tırnağa şöyle bir süzdü ikisini de: Sonra döndü sandalyede oturan arkadaşı Remzi efendiye... Hesap verir gibi:

«Hastahaneye gidiyorlar!» dedi.

Remzi efendinin kuşkulu bakışlarından birşeyler sezinler gibi olmuştu:

«Bizim Mehmet efendiye...» dedi, «Alt kattaki komşuya... Ameliyat oldu da...»

«Yaaa, öyle mi?» diye kuşkusunu belirtti yeniden! Ağır bir arpej kokusu kasap dükkânının mide bulandırıcı havasını birden sarıvermişti. İki nefes çekti ciğerlerine:

«Demek ameliyat oldu ha?»

Kasap Numan, hazırladığı pirzola paketini karısının eline tutuşturmuştu. Saime şöyle bir okkaladı paketi:

«Var canım beş altı kalem!»

«Nesine yetecek beş altı kalem pirzola!» diye hışımla baktı kocasına. Biraz da bonfile hazırla, haydi ne duruyorsun!»

Sonra bir hesap yaptı zihninden; «İkişer çocuklar

için, ikişer de kendilerine, sekiz parça!» Emrini tazeledi:

«Sekiz parça olsun!»

Kasap Numan düğmesine basılmış gibi yapıştı bıçağına. Açtı buz dolabını... İri bir parça kesti. Sinirlerini, derisini ayırdıktan sonra dörde böldü, ikişerden...

«Tamam!» dedi, «Alın götürün! Yesin âfiyetle. Çok çok selâm benden de!»

Kasap Numan, dükkândan çıkan Saime ile Sabahatin arkasından mutluluktan buğulanmış gözlerle nemli nemli baktı:

«Neme lâzım!» dedi, «Müsrif kadındır, savruktur, çapulcudur ama, Allah için iyi kalbli, temiz yürekli merhametli kadındır!»

BEN TAVUK DEĞİLİM!

Bizim başyazar, gene iktidara ateş püskürüyordu:

«Ne kadar düşüktü ücretler. İşçilerin çoluğu çocuğu yok muydu? Bunlar günde üç öğün yemezler miydi? Üstlerine başlarına hiçbir şey giymezler miydi? Kira vermez miydi bunlar? Haftada bir, hiç olmazsa ayda bir sinemaya gitmezler miydi?. Hemen hemen memurların dörtte üçü ikiyüz lirayla beşyüz lira arası bir aylık alıyorlardı. Yazıktı bu memurlara. En azdan sekizyüz, bin lira verilmeliydi ki, sosyal güvenliklerini sağlayabilsinler..»

Düzeltme odasında, dizgiden gelen bu provayı okurken içim gururdan doldu doldu, boşaldı. Coşkudan bayağı yaş geldi gözlerimiden. İşim bitince odasına gidip kutlamayı bile düşündüm. Ama ben odasına

girecek adam mıydım, kılkuyruk bir düzeltmen... Hem de üçyüz lira aylıklı...

Yazı gazetede çıktığı gün en yakın dostum Hikmet'e rastladım. Okumuştu, bizim patronun yazısını. Bana her zamankinden daha kandilli bir selâm verdi:

«Aşk olsun herife!» dedi, «başmakale dediğin bu kadar olur! Herif yazıyor doğrusu! Okudun değil mi?»

«Okumaz olur muyum!» dedim. «Ben düzelttim!»

«Nesini sen düzelttin!»

«Canım ben Selâmet gazetesinde tashihçi değil miyim!»

«Evet, anladım. Ne mutlu sana böyle bir gazetede çalışıyorsun! Hem de böyle bir değerli başyazarın makalesini herkesten önce okuyorsun!»

Koltuklarım kabarmıştı:

«Ya!» dedim, «Herkesten önce okuyorum. Ama yazısı hiç okunaklı değil, Yanlış diziyorlar. Hemen her hafta bir iki yanlış kaçırıyorum!»

«Ne yapar kaçırınca!»

«Ne yapacak bir haftalığımı kestirir!»

«Sen de kaçırma!»

«Kaçırmak ister miyim? Ama olmuyor ki. Yalnızım. Bir arkadaş olsa. Birimiz okur, birimiz dinleriz!»

«Sana yüksek ücret vermek için, yanına arkadaş vermiyor demek...»

«Yüksek ücret mi dedin?»

«Tabiî değil mi ya! Böyle her şeyi etraflı yargılamasını bilenler çalıştırdığı adamın geçimini de düşünürler.»

«Evet ama...»

Benim çekingenliğim bizim Hikmet'i kuşkulandırmıştı:

«Ne alıyorsun aylık olarak?»

«Üçyüz!»

«Üçyüz mü?»

«Prim, falan?»

«Ne primi!»

«Nasıl olur canım!»

«Oluyor işte!»

Bizim patrona kızacak yerde, bana çıkışmaya başladı:

«Gidip hatırlatmıyorsun! Suç senin! Bakalım senin üçyüz lira aldığını biliyor mu?»

«Nasıl bilmez! Veren o!»

«Ne olursa olsun, suç senin! Hatırlat ona! Dalgın olur bu gibi adamlar, Yarından tezi yok zam iste!»

Arkadaşım o kadar asıldı ki, dayanamadım. Ertesi gün girdim odasına yazısından başını kaldırdı:

«Ne var, hayrola!» gibilerden baktı yüzüme. Tam söyliyeceğim sırada gene yazmaya başladı. Cümlesini bitirip, noktasını koyduktan sonra:

«Görüyorsun ki yazı yazıyorum!» dedi, «sonra gel!»

«Peki efendim!» dedim, çıktım.

Ancak üç gün sonra girebildim yanına:

«Ne istiyorsun?» dedi.

«Efendim!» dedim, «Tashih kadrosuna gireli dört yıl oluyor. Geçen günkü başmakalenizden cesaret alarak huzurunuza çıkmak cüretini göstremiş bulunuyorum!»

«Hangi başmakale bu!»

«Şu işçi ve memurların en azdan alacağı ücretler hakkındaki yazınız.»

«Sana ne o yazıdan. Sen devlet memuru musun, yoksa işçi mi?»

«Ama ben de ev geçindiriyorum. Aldığım üçyüz lira! Bunun da hemen hemen yarısı kiraya gidiyor. Yazınız da diyorsunuz ki... Eline en azdan sekizyüz li-

ra girmeyen memur, ister istemez hırsızlık yapacaktır.»

«Doğru değil mi?» dedi gözlerimin içine bakarak.

«Yerden göğe kadar haklısınız beyefendi! Ben de üçyüz lirayla geçinemiyeceğime göre.»

«Sen de pekâlâ hırsızlık yapabilirsin?»

«Siz beni bu yola sürüklemeseniz de...»

«Zam yapayım öyle mi?»

«Tabiî değil mi ya!»

Birden sertleşti:

«Sen bana baksana!» dedi, «Yanlış kapı çaldın sen! Ben tavuk değilim!»

«Tabiî efendim!»

«Ben yumurta satarım ama yumurta yumutlamam! Hattâ nasıl yumurtlanacağını bile öğretirim. Kimse çıkıp da bana, hâdi sen de yumurtla bakalım, diyemez. Nasıl, karşıma çıkıp da yumurtla diyorsun sen! Beni rahat bırak da yazımı bitireyim!»

Havalar birden soğumuştu.

Başbakanın nutkunu beklediğimiz bir gece, sabaha karşı eve dönerken kapmıştım şifayı. Bir hafta evden çıkamadım. Patronumun çok değerli başyazılarını herkesten önce okuyamaz olmuştum. Yerime bakan arkadaşın postayla gönderdiği gazeteyi yattığım yerden gene aynı coşkuyla okumaya çalışıyordum. Çok ustaydı şu bizim başyazar. Hani kaleminden kan damlıyor diye bir söz vardır ya, onun kaleminden insanlık, iyilik damlıyordu.

Bir yazısında işçi sigortalarından söz açıyordu. Tek işçili dükkânlarda çalışanların bile sigorta edilmelerini savunuyor, çalışamadığı, hastalandığı günlerde çatır çatır ücretlerinin verilmesinin şart olduğunu ileri sürüyordu. Sonra sosyal adalet, sosyal gü-

venlik üzerine bir çok ileri, parlak düşünceler, dilekler...

Hasta yattığım sekiz günün tutarını muhasebeden kestikleri gün, başyazıdan aldığım cesaretle doğru patronun odasını boyladım.

«Nasıl olur da sekiz günlüğümü keserler!» diye ağlamalıklı bir yakarıda bulundum.

«Keserler!» dedi, «Biz niçin bağırıp çağırıyoruz, hep bunun için değil mi?»

«Ama beni sigorta ettirmiyen siz değil misiniz?»

«Aylığının yüzde sekizini vermeğe razı mısın? Bir o kadar da ben vereyim! Hemen yazdıralım seni sigortaya!»

«Ben işe girerken aylığımı kesintisiz isterim demiştim. Anlaşmamız öyleydi!»

«Gördün mü ya! Suç sende mi, bende mi?»

«Ama siz bir kuruş vergi vermiyorsunuz benim için!»

«İhbar et öyleyse! Eline bir şey girecekse, hiç durma!»

«Ben bunlar için gelmedim. Emir buyurun da sekiz günlüğümü versinler. Eczaneden veresiye aldım ilâçlarımı. Hiç olmazsa onlar ödensin!»

«Biz çalışanın ücretini zor veriyoruz. Hem evinde sırt üstü yat, hem de o günlerin ücretini iste! Buyur dışarı!»

O gece öfkemden ne okuduğumun farkında değildim. Düzeltiyordum ama, neyi düzeltiyor, neden düzeltiyordum. Harfler, sözcükler, cümleler anlamını yitirmiş gözümün önünden sel gibi akıyordu. Bu selin üstünde bir saman çöpü gibi akıp giden bir yazıyla karşılaştım. Eski harflerle dizilmiş bir yazıydı bu. Bizim başyazarın makalesi.

Siyasî suçların ölüm cezasına çarptırılmamasını istiyordu. «Bunları sınır dışına süremez miyiz?» diye bir tez atıyordu ortaya. Yüzelliliklerden örnekler gösteriyordu. «Af demek!» diyordu, «En büyük ceza değil midir?»

Sonra devrimciliğe geçiyordu. Yeni harflerden söz açıyor, eski harflerle tek bir kelime yazmanın en büyük bir cinayet olduğunu yazıyor, İnönünün harf devriminden beri eski harflerle tek bir kelime yazmadığını ileri sürüyordu. Gerçek devrimci oydu. Hepimiz onu örnek olarak almalıydık!

O kadar öfkelenmiştim ki, hırsımdan yazının eski harflerle yazılı müsveddesini parça parça edip kâğıt sepetine atmıştım.

«Affetmek en büyük cezaydı ha!»

Ertesi akşam beni başyazarın huzuruna çıkardılar:

«Oku şunu!» dedi patronum.

Başyazısını sürdü önüme. Başlığına baktım:

«Af etmemek en büyük bir cezadır!»

«Okudun mu başlığı?» dedi. Bir daha göz gezdirdim.

«Af etmemek en büyük bir cezadır!»

«Doğru mu bu başlık?»

«Doğru!» dedim, hiç düşünmeden.

«Doğru ha!»

«Doğru efendim. Her halde siz öyle yazmış olacaksınız!»

«Yazdığım yazıyı benim kadar mı bileceksin! Getir müsveddesini! On beş günlüğünü keseyim de gör!»

Müsveddeyi yırtıp kâğıt sepetine attığımı hatırladım.

«Müsvedde yok!» dedim.

«Ne oldu?»

«Yırttım!»

Adamın birden gözleri döndü:

«Nasıl yırtarsın canım!»

«Yırtarım ben!»

«Bana hakaret olsun diye mi?»

«Bilmiyorum neden yırttığımı! Belki de...»

«Çık! Defol!»

Tam çıkmaya, hayır kaçmağa niyetlenmiştim ki, bir şimşek çaktı kafamda:

«Efendim!» dedim.

«Bak, daha söyleniyor!»

«Bir dakka! Siz eski harflerle yazmanın devrimcilere saygısızlık olduğunu yazıyordunuz makalenizde.. Eski harflerle yazmanın bir cinayet olduğunu...»

Bitkin bir halde çöküverdi:

«Bunun için mi yırttın?»

«Başka niçin yırtabilirdim. Ele geçip de mahçup olmayasınız diye.»

«Bütün bunları on beş günlük kesintinin affı için söylüyorsan...»

«Af edemez misiniz beni?»

«Başlık, af etmek mi, olacak, af etmemek mi?»

Bal gibi atlamıştım ama suç benim miydi? O, idam hükmünü tekrarlar gibi, gözlerimin içine baka baka:

«Kesilecek!» dedi.

«Geriye yüz elli lira kalıyor. Onu da borçlara verince çoluk çocuk ne yiyip ne içeceğiz?»

«Kesilecek!» diye üsteledi, «cezalanmak gerek!»

Yazının konusunu hatırlar gibi olmuştum:

«Yazınızda diyordunuz ki, af etmek en büyük cezadır...»

«Siz de beni af etseniz! Böylece bana en büyük cezayı vermiş olmaz mısınız?»

Ne dedimse, nerden tutturdumsa onbeş günlüğümü kurtaramadım. Çünkü sayın başyazarımız ve çok sayın patronumuz yazılarını kendisi için yazmazdı. Memleketin kalkınması için yazardı. Ay başında sadece elli liralık bir avans koparabildim, o kadar.

GEÇMİŞTEN GÜLDÜRÜ ÖRNEKLERİ

UÇ

BABATORİK!

(Bekri şişeyi diker, yumruğuyla ağzını siler.)

BEKRİ — Ah bu Kırkdalga, Kırkdalga!.. Kargadan kılavuz, kılavuzdan karga!.. Sıfır numara aslan marka! Biz onun susuzluğunu gidermeğe çalışırken o bizi dumanaltı etmez mi! Ata olalım derken ona, bizi at yerine koyup binmez mi! Ne yaparsın, atsan atılmaz, satsan satılmaz! Heeeyyy, gününe göre havuç, yerine göre şalgam!.. Hey benim gariban Kırkdalgam, heeeyyy!..

KİRKDALGA — Hop dedik Bekri Abi! **(Girer, afili bir selâm verir.)**

BEKRİ — Nerelerdesin, görünmüyorsun bugünlerde?

KIRKDALGA — Galata Kulesi miyim ben görünecek!

BEKRİ — Yani demek istiyorum, yoksun ortalarda.

KIRKDALGA — Ne işimiz var ortalarda! Adamı topluyorlar ortalarda görünce! Biz dalgamızın peşindeyiz, yani kendi işimizde!

BEKRİ — Taş mı attık dalgana yoksa!

KIRKDALGA — Bizim dalgamızdan ne olacak Abi! Kısa dalga yapıyorum bugünlerde... İki kulaçta alıyorum, Sarayburnundan Şemsipaşayı! Bir gözümü açıp bakıyorum ki ayaklarım karada. Oysa dalgasını tutturanlar ayda alıyorlar soluğu! Biz dalgamotorumuzu yörüngesine bile oturtamıyoruz!

BEKRİ — Demek işlerin baştan kara!

KIRKDALGA — Nasıl baştan kara olmasın! Yakıtlar tüm madara! Taş da tutmuyoruz ki superinden alalım! Hep Tahtakale işi, tüm katkılı! Ayağının turâbı oluyoruz da Top Osman'ın, inek burun kıvırıyor! Düşmez kalkmaz bir Hacıyatmaz Abi! Gün ola harman ola!

REJİSÖR — **(Pürtelâş girer.)** Nerdesin be! Kaldırmadığım taş, toslamadığım omuzdaş kalmadı! Yer yarıldı da içine mi girdin!

KIRKDALGA — **(Güler.)** Bizim yerle ne işimiz olur abi! Kendi dalgamızdayız. Gök yarıldı da içine mi düştün desen aklım erer! Hayrola, bir emrin mi var?

REJİSÖR — Hadi davran, gidiyoruz!

KIRKDALGA — Nereye Abi?

REJİSÖR — Hadi çabuk, çekime! **(Çıkar.)**

KIRKDALGA — Çekim var ha? Kıyak doğrusu! **(Ezgi ile.)** Çek deveci develerin urganı aman! Aman

deveci, sıkı dur eşeğin üstünde! Sakın kartal araklamasın seni!.. **(Tütününü kâğıdını çıkarır, kalın bir sigara sarar, yakar. İlk dumanı aldıktan sonra Bekri Mustafaya uzatır.)**

BEKRİ — Çekimi önce biz yapalım, şöyle karşılıklı! **(Çöker. Bir sigarayı sırayla çekerler.)** Filim çekimi sonraya kalsa da olur!

REJİSÖR — **(Gözetlediği yerden kafadarların kıvama geldiğini görünce takımı taklavatıyla içeri girer. Kamerasını kurdurur, sayı saymaya başlar.)** On, dokuz, sekiz, yedi, altı, beş, dört, üç, iki, bir!... Gümmm!. Haydi yolun açık olsun Kırkdalga! Geç uçuşa! Uç Baba Torik!...

BEKRİ — **(Gözlerini oğuşturur.)** Heeey, Kırkdalga!.. Nerdesin, duman mı oldun be!..

KİRKDALGA — **(Masanın üstüne çıkar, kollarını iki yana sallar.)** Geçtim uçuşa usta!...

BEKRİ — Alo alo!... Burası Hastın Uzay Merkezi!...

KIRKDALGA — **(Yukardan.)** Duyuyorum usta!... Gayet iyi duyuyorum!...

BEKRİ — Yaramaz bir şey yok ya? Sakatlık, makatlık?

KIRKDALGA — Yok usta, tamamdır! Oturdu gemi!

BEKRİ — Oturdu mu? Deniz mi bitti be!... Hani deniz meniz yoktu oralarda... Karadeniz... Akdeniz... Filo... Milo!

KIRKDALGA — Hiç biri yok usta! Yalnız gemi var... O da oturdu yörüngesine!

BEKRİ — Ohhh! Rahatsın artık ha! Burda da var oturanlar! Kimi şapa oturdu, kimi koltuğa! Kimi de oturdu kumluğa! Dünya bu!.

KIRKDALGA — Ben dünyadan göçtüm usta! Beni ırgalamz bunlar.

BEKRİ — O nasıl söz be!

KIRKDALGA — Dünyamızı diri diri değiştirdim usta! Bambaşka dünyalara açılıp... Bambaşka...

BEKRİ — Kes ulan felsefeyi!

KIRKDALGA — Peki usta, kestim! Söyle bakalım, bizim eski dünyada, yani bizim filimcilik dünyasında neler oluyor?

BEKRİ — Artistlerden biri kürk aldı... Biri araba, biri de kat... O sarı kız var ya hani, dostunu kocasıyla aldattı!

KIRKDALGA — Daha daha?

BEKRİ — Biri kilolarını attı! Biri gene çamura yattı!

KIRKDALGA — Değişen bir şey yok usta!

BEKRİ — Âletlerin çalışıyor mu, sen ondan haber ver?

KIRKDALGA — İstim tutmuyorum ki, nasıl çalışsın.

BEKRİ — Öyleyse kafanı çalıştır! Yakıtın falan?

KIRKDALGA — Uçlan bir fırt da hızlanayım biraz!

BEKRİ — Yaklaş ta seni dumanaltı yapayım. (Sigarasından çeker, üfler.) Çek içine geniş geniş!

KIRKDALGA — **(Nefes olır, verir.)** Usta, usta be!... Kurtar beni usta! Saptık yörüngeden!

BEKRİ — Kaç derece saptın?

KIRKDALGA — Sıfır iki derece sola saptı bizim gemi!

BEKRİ — Gemi değil, Ecevit be!

KIRKDALGA — Tamam usta, girdik yörüngeye sayende! Ortadan gidiyoruz eskisi gibi! Alo alo!... Hastın! Hey Hastın!... Kim var arada be, Formoza mı?

Hastın, Hastın!.. Çık aradan ulan Formoza!.. Bağlayın Niksonu! Bir mesajım var ona!..

BEKRİ — Acele etme, daha mesaja vakit var! Hele aya in bi kere! Hiç merak etme arar o seni!... İnemezsen de gözüne görünme haa!...

KIRKDALGA — Peki usta! Sen nasılsın?

BEKRİ — Yakıt darlığı çekiyorum! Hippiler piyasanın içine tükürdüler! Taş da tutmuyorum en kötüsü!

KIRKDALGA — Ben tutacağa benziyorum ayda! Yüklü dönerim!

BEKRİ — Mikrop getirme bize de... Tutacağın taş başında parçalansın!

KISKDALGA — Usta, heeyyy usta! Hızlandım birden! Bildiğin gibi değil! Aya toslayacağım nerdeyse!

BEKRİ — Ateşle roketleri, bas düğmeye!

KIRKDALGA — Göremiyorum düğmeyi!

BEKRİ — Ayışığı da yok mu be!

KIRKDALGA — Yok! Hızımı alamadım usta, gidiyorum!

BEKRİ — Tuh be! Kibrit çak ta, bul düğmeyi!

KIRKDALGA — Çocuk musun be, gemi tutuşur! Dur Merkezi arayayım! Hastın! Alo Hastın!... Heyy Uzay Merkezi! Gene mi Formoza!... Madrid mi! Hastın, Hastın!...

BEKRİ — Aloo! Verin Merkezi! Düğme İşleri Servisini! Aloo, servis mi, bulun Kırkdalga'nın düğmesini be!

UZAY MERKEZİ — Alo alo! Burası Uzay Merkezi! Düğme Servisi! Sizi iyi duyuyorum, ama iyi anlayamıyorum! Türkçe bilenimiz yok! Sizin TRT servisine bağlıyorum, konuşun!

TRT — Alo alo! Ben Baytekin Korkut! Şimdi Kırkdalga'dan bir mesaj geldiği söyleniyor. Mesajı ben

görmedim... Benim yanımdaki de görmemiş... Sordum, yanımdakinin yanındaki de görmemiş. Daha doğrusu ne görmüş ne de duymuş... Bununla birlikte Cape Kennedy'den aldığımız bilgiye göre Kırkdalganın ceketinin düğmesinin koptuğu rivayet edilmektedir... Eğer bu düğme bulunup yerine dikilmezse... Denemelerde düğmeye sağlam raporu veren uzmanı, von Braun'ın bir rokete oturtarak Venüs'e sürgün edeceği Herald Tribune tarafından onaltı sütun üzerinden verildiği söylenmektedir. Alo alo! Ben Baytekin Korkut! Şimdi aldığımız yeni bir habere göre düğmenin kopmadığı, ilikli olarak yerinde durduğunun haber verilmiş olduğu, haberi duyanlar tarafından haber verilmiştir. Ben henüz duymadım ama, benden başka duymayan kalmadığı gözönünde tutulursa, bu haberin kesin olarak doğruluğunu söyleyebilirim.

KIRKDALGA — Alo, usta be! Uzay Merkezinde meğersem hiç Türkçe bilen yokmuş! TRT'nin bir muhabiri Ankara'ya haber yollarken benden geçti de öğrendim... Meğer ceketimin düğmesi yerindeymiş benim! Tüh be! Ortalığı boşuna ayağa kaldırmışım. Düğmeyi yerinde görünce, ben de tuttum sıkı sıkı bastım üstüne! Hemen roketler ateş aldı! Hemşerinin de hali başka oluyor! Delikanlının müdürüne söyle de beş on kuruş zam yaptırıver çocuğa!

BEKRİ — Neyine gerek onun zammı! Şimdi sen nerdesin onu söyle!

KIRKDALGA — Ayın arkasındayım! Mehtap sefası yapıyorum usta!

BEKRİ — Bırak mehtap sefasını da, sen kenefin deliğini görmeğe çalış! Geç artık kartala bakayım! Hastın'da iş yok, seni ben idare edeceğim! İnekler Türkçe bilmiyormuş! Haaa!..

KIRKDALGA — Sen idare et be usta! Kimler idare etmiyor ki... Bir de sen idare et!

BEKRİ — Hadi bakalım, bas düğmeye!

KIRKDALGA — Üç düğmeden hangisine basacaktım usta?

BEKRİ — Alt düğmeye bas!

KIRKDALGA — Bastım! Vay, vay, vay!... Yukarı doğru gidiyor kartal!

BEKRİ — Üst düğmeye bas sen de! Demin bastığın düğmeyi unutma da, aydan geriye dönerken basarsın!

KIRKDALGA — Braun musun be! Hay ömrüne bereket usta! Ay bana doğru gelmeğe başladı!...

BEKRİ — Ziyan etme yakıtları! Bırak gelsin!

KIRKDALGA — Altmışaltı metre yaklaştı!

BEKRİ — Bırak biraz daha yaklaşsın!

KIRKDALGA — Yirmi üç metre...

BEKRİ — Ne görüyorsun?

KIRKDALGA — Bir kuyu!

BEKRİ — Ne var kuyunun içinde?

KIRKDALGA — Ne olsun...

BEKRİ — Adam madam yok mu be?

KIRKDALGA — Yok usta!

BEKRİ — Hele iyi bak! Gözlüklü seksenlik biri...

KIRKDALGA — Onu İsmet Paşa bilir usta!

BEKRİ — İndir kartalı kuyunun kenarına!

KIRKDALGA — Çoktan indirdim usta!

BEKRİ — Ne görüyorsun?

KIRKDALGA — Alo alo!... Burası sükünet üssü! Ben Kırkdalga!...

BEKRİ — Üs mü dedin, tesis mi?

KIRKDALGA — Üs usta, üs!

BEKRİ — Hani üs yoktu!

KIRKDALGA — Dalga mı geçiyorsun usta! Burası Türkiye mi! Burası sükünet üssü!

BEKRİ — Yalan! Üs olan yerde sükünet mi olur! Hele in kartaldan çabuk!

KIRKDALGA — İndim usta!

BEKRİ — Yürü!

KIRKDALGA — Seksek oynar gibi yürüyorum, sıçraya sıçraya!

BEKRİ — Adam gibi yürü!

KIRKDALGA — Durduramıyorum kendimi!

BEKRİ — Yavaş ol biraz!

KIRKDALGA — Usta be, her taraf toz duman!

BEKRİ — Deme! Al bir fırt!

KIRKDALGA — Burnum tıkalı, alamam!

BEKRİ — Hapşır!

KIRKDALGA — Öyle değil usta, maske var!

BEKRİ — Peki parmaklarınla incele şu tozu! Madara mı, Paspal mı anlayalım!

KIRKDALGA — İnceleyemem, eldiven var ellerimde!

BEKRİ — Hay züppe hayy!... Çıkar şunları be!

KIRKDALGA — Abdestim bozulur usta!

BEKRİ — Ceplerine koy getir de, görelim!

KIRKDALGA — Usta be, hediyelik topluyorum sana!

BEKRİ — Ne topluyorsun?

KIRKDALGA — Taş toprak...

BEKRİ — Yok mu işe yarar bir şey?

KIRKDALGA — Yok usta!

BEKRİ — Tüh! Bu kadar masraf bunun için mi be! İki milyon dolar yandı! Dön çabuk geri!

KIRKDALGA — Ağırlıkları ne yapayım?

BEKRİ — Bırak!

KIRKDALGA — Papuçlarımı bırakıyorum!

BEKRİ — Bırakma onları, getir! Okuturuz eskiciye! Sonra papuç bıraktı derler!

KIRKDALGA — Kim diyecek?

BEKRİ — Getir papuçlarını, dama atarlar sonra!..

KIRKDALGA — Burda ne dam var, ne de atacak adam!

BEKRİ — Bırak, neyin varsa orada! Yalnız kendini bırakma! Hadi hop, bas düğmeye!

KIRKDALGA — Gene unuttum! Hangisine basacaktım usta?

BEKRİ — Hangisine basacaktın, ne demiştim sana! Bas alttakine!

KIRKDALGA — Bastım! Tozun içine doğru gidiyorum!

BEKRİ — Bas üsttekine!

KIRKDALGA — Bastım usta! Hooop!...

UZAY MERKEZİ — Alo alo!... Burası Hastın Uzay Merkezi!... Nikson adına konuşuyorum!... İyi bir iş başardın Kırkdalga!... Dünya Barışı ve Sidik Yarışı alanında gösterdiğin gayret... Senin ceddine rahmet!... Mükâfat olarak sana karantinada onbeş gün istirahat!... Ye, iç, yat!...

KIRKDALGA — Alo alo!... Gayet iyi duyuyorum!... Onbeş gün karantina hariç ne söylediyseniz duydum ve anladım!... Soranlara selâm... Dönüşe geçiyorum! Yapıştım bile sıkı sıkı uzay diritnotuna!... Söyle usta, ne yapayım?

BEKRİ — Soruyor daha!... Gir içeri çabuk!

KIRKDALGA — Kapı sürgülü usta.

BEKRİ — Omuzla da gir!...

KIRKDALGA — Hoooop! Girdim usta!... Kartala vurdum tekmeyi!... Gümmm!...

BEKRİ — Aman ne yaptın be!...

KIRKDALGA — Kolla kendini usta!...

BEKRİ — **(Kafasını iki kolları arasına alır, saklanır.)** Ulan ne haltettin be!... Döne döne üstüme doğru geliyor kartal!

KIRKDALGA — Çerçööop!... Kolla kafanı usta!...

BEKRİ — Geliyor!... **(Yerlere yatar. Başını saklar.)** Vay, vay, vay gitti kafam!... **(Kırkdalga düşer.)** Vay anaaam!.. Vay, vay, vay, vay!.. Ulan dalgasına tükürdüğümün Kırkdalgası!... Ezdin beni!...

EDEBİYAT MEMURU

1947 yılının ocak ayıydı. Kayseri'den gelen tren bizi aktarma için Ankara İstasyonuna silkeledi. İl k karşıma çıkan Fahir oldu. (Meccani Fahir) Fahir'le Orhan Veli, o günlerde altmışaltıdaki yirminin parçaları gibiydiler. Biri görülünce öbürü sorulurdu:

«Nerde Orhan Veli?» dedim.

«Şimdi gelecek! İstanbul'a gidiyor da...»

Bizim yeni tren perona girince Orhan Veli de geldi. Elinde küçük bir paket bile göremeyince:

«Hayrola!» dedim, «Yolculuk haaa?»

«İstanbul'a!»

«Eşyaların?»

Biraz düşündü:

«Şimdi gelir!.»

Çok geçmeden geldi de: Kiloluk bir rakı şişeşi!

Onlar konuşa, dursun, ben girdim üçüncü mevki bir kompartımana. Baktım köşede Salih Zeki Aktay oturuyor. Karşısında yerimi aldım.

İstanbul'a kadar lâfı idare için bir selâmla işi şimdilik geçiştirmek istedim. Beni hiç tanımadığı halde sorularına başlamıştı bile:

«Yolculuk nerden nereye?»

«Boğazlıyan'dan İstanbula...»

«Ne iş yaparsınız?»

«Öğretmenim...»

Ben öğretmen deyince, sözü döndürdü dolaştırdı edebiyat öğretmenlerine getirdi. Damarına basılmış gibi:

«Edebiyat memurudur onlar!» dedi.

Türkçe ve edebiyat hocalarından başladı yakınmaya. Efendim bunlar okumazlarmış; bunlar yeni yayınları takip etmezlermiş; ders kitaplarında ne yazarsa, basmakalıp onu tekrarlayıp dururlarmış!

Bu söyledikleri onuruma dokunur gibi oldu ama yine de hak vermek zorunda kaldım. Yalnız onun bildiği öğretmenlerden olmadığımı göstermek için ufak bir gösteriş yapmaktan da kendimi alamadım.

Kendisini birçok yerden tanıdığım halde:

«Beyefendi adınız?» diye başladım.

«Salih Zeki!»

«Soyadınız Aktay mı yoksa?»

«Evet Aktay!»

«Şairsiniz değil mi?»

«Evet!»

«Size Persefon şairi derler, kitabınızın adından ötürü... Asya Şarkıları diye bir kitabınız daha var. Mithologie'den çok hoşlanırsınız!»

Yeni Mecmua'da çıkan şiirinden bir iki de mısra okudum.

Tren kalkmıştı. Orhan Veli, elinde şişesi, kompartımanları arıya arıya beni bulmuş gelip yanıma oturmuştu. Şişe daha şimdiden yarıya inmişti bile...

Şurdan burdan konuşmaya başladık. Maarif Vekâletindeki Tercüme Bürosundaki işinden yeni ayrıldığı için konu ister istemez. Sabahattin Eyüboğlu'na, daha birkaç vekâlet adamına geldi dayandı. Aç karnına içtiği susuz rakı eziklik yaptığı için kalktı, restorana gitti. O çıkar çıkmaz bizim üstad:

«Kim bu genç?» diye sordu.

Ben ilk çıkışı yapmış bir sözcü güveniyle:

«Orhan Veli!» dedim, «Tanımıyor musunuz?»

«Ne iş yapar? Öğretmen mi?»

Demek üstad, bir çok dergide şiiri çıkan, kitapları yayınlanan Orhan Veli'nin adını bile duymamıştı!

«Hayır üstad!» dedim, «Öğretmen değil, şair! Öğretmen benim! Ben, Türkçe hocası Rıfat! Yani edebiyat memuru!»

TUZA
ÖVGÜ

Sen, her çorbada bulunmasını istediğimiz nesne, seni nekadar övsek azdır!

Sen, kuru ekmeğimizi banarak yediğimiz kutsal şey! Sen olmasan ne domatesin domatesliği kalırdı, ne hıyarın hıyarlığı!

Şeker başını alıp gider, kahve uzaklaşır kapımızdan, yağ mutfağımızdan eksilebilir ama sen yüzünün akıyla soframızda demirbaş olarak kalırsın.

Ne ekmek gibi vesikalı, ne gaz gibi fişli, ne peynir gibi karnelisin. Ne kahve gibi nohut kılığına girecek kadar kalleşsin, ne zeytinyağı gibi durup dururken kaybolacak kadar cilveli, ne koyun eti gibi soyunu sopunu inkâra kalkacak kadar soysuzsun!

Nerde arasak buluruz seni. Karalarımızda da varsın, denizlerimizde de. Ne evimizi terk eder gider-

sin, ne mahallemizi. Köylümüzün gazından sonra gelirsin ama, gaz gibi köylümüzü çıra isinde bırakıp kaybolmazsın ortadan.

Karımız «tuz» deyince yüreğimizin «cızz» ettiğine bakma sen. Seni ne yapar, yapar, bulur, buluşturur, karımızın eline tutuştururuz.

Ne sirke gibi sulu, ne bulgur pilâvı gibi kurusun. Değerin paraca düşüktür ama içlisin, alıngansın, şair huylusun. Esen rüzgârdan bile nem kaptığın olur, vurdumduymaz değilsin sabun kalıbı gibi... Hele kaypak hiç değilsin!

İşi yolunda olan kodamanların tuzuna kuru derler ama bizimki yaş olmuş, kuru olmuş kulak asmayız. Yeter ki soframızdan eksilmesin!

Öyle kolay kolay da eksilmezsin!

Sen bizim etimizde, kemiğimizde, iliğimizdesin. Alın terimizde göz yaşımızda bile sen varsın. Bir sen kaldın bize dost, bir sen kaldın bize vefalı. Her şey birer birer bizi bırakıp gitti. Bir sen kaldın kapımızda...

Fakirin dağarcığında sen, zenginin ziyafet masasında yine sen varsın. Zengin fakir ayırt etmezsin. Havvar gibi, fasulye gibi nimetten saymazsın kendini. Oysa bütün nimetlerde tatsın, bereketsin. Sen olmasan ne dilin dilliği kalırdı, ne dudağın dudaklığı...

Ne parti bilirsin, ne politika... Sen seçim nutuklarına girmiyecek kadar tarafsız, karaborsaya düşmiyecek kadar halkdansın, halkın malısın.

Etliye karışsan bile sütlüye karışma. Ne iktidara dalkavukluk et, ne muhalefete yardakçılık! Ne döviz gibi dış ticarete gir, ne şeker gibi politikaya sokul, ne çimento gibi nutukların harcına karış. Kömür gibi yüzkarası da olma. Alnının akiyle yaşa!

SU KOYVERİYORLAR

Metreden, kilodan başka bir çok ölçüler daha biliriz: Ucuzluk ölçüsü su, pahalılık ölçüsü ateş! Kilo, her yerde bin gram, okka her yerde dört yüz dirhemse, su da dünyanın dört köşesinde de aynı parayadır aşağı yukarı. Yani aynı değerde.

Armut ucuzsa sudan ucuz, kumaşlar pahalıysa ateş pahasınadır. Daha doğrusu şimdiye kadar hep böyleydi, şimdi bu da değişti. Değiştiği bir şey değil tam tersine döndü. Artık kumaşlar pahalıysa, ateş pahasına değil, su pahasınadır.

Ateşin pahalılığı, lâftan öteye geçmedi. En ucuz şey bu memlekette tuzla ateş... Kibrit her devirde ancak üç kuruş, beş kuruş zam gördü. Ama su, baraj politikasından sonra habire yükseldi, boyuna da yükseliyor. İçme sularının şişeleri de küçüldükçe küçül-

dü. Nerdeyse esans şişeleri gibi yeleğimizin cebinde taşıyacağız. Kenar mahallelerde, su kuyrukları uzayıp giderken apartımanlara da nerdeyse vesikayla su verilecek. Sakalar, partilerde, kasaplardan sonra gelmeye başladılar. Bu gidişle et fiyatları bile su fiyatlarına göre ayarlanacak. Sular İdaresi bir yandan da Balıkçılar Cemiyetine döndü. Son günlerde sürekli yağmurlardan Elmalı barajı dolup taşarken, bir metre küp başına konan yirmi kuruş zamma da ne demeli!...

Daha geçen gün Elmalı barajında suyun fazlasını salıverdiler denize. Bu su koyverme değil de nedir? Balıkçıların torikleri denize dökmesinden farkı ne! Sular İdaresi Kadıköy tarafında oturanlara:

«İster çamaşır yıkayın, ister helâya dökün! Sebil!» diyemez miydi, bir iki günlüğüne!

Diyemezdi efendim, işin içinde suyun değerini düşürmemek, su enflâsyonu yaratmamak meselesi var. Süt fiyatları birden bire düşerse, yoğurt bollaşıp, peynir bakkallarda bile görünmeye başlarsa ne olacak! Piyasayı alt üst etmektense... Açar barajların savaklarını, su koyverirsin böyle!... Suyun seviyesi fiyat seviyesi demektir. Altın yok ki eşya fiyatlarını ona göre ayarlayalım. Her şeyimiz bundan sonra suya göre ayarlanacak. Bütün mesele Elmalı Bendinin seviyesinde... Terkos 1950 den önce ekonomik hayatımıza karıştığı için bir ölçü olamaz... İş Elmalı Barajında... Terkos gölü, bizi moral bakımından da sarsan, uyuşukluğa sürükliyen bir göldür. Ekmeğin elden, suyun da gölden olduğunu anlayan vatandaş, neden çalışsın. Suyun barajdan gelişi çok başka oluyor. İpin ucu Sular İdaresinin elinde. Çekti mi, barajın ipini, suları yallah denize... Piyasada ertesi gün su karaborsası. Fiyatlarda da suya göre bir ayarlama...

Su yalnız fiyat ölçüsü değil, söz özgürlüğümüzün

de değişmez bir ölçüsüdür. Memleketimizde bütün boş konuşmalar havadan-sudan olurdu. Havayı İkinci Dünya Savaşı, suyu da böylece demokrasi değerlendirdi. Hava parası yüksele yüksele apartman kiralarının da üstüne çıktı. Ne zamandır havayı ağzımıza alamaz olduk, şimdi sıra geldi suya! En ucuz, en boş, en değersiz konuşma da böylece tarihe karışmış oldu.

Değil suyu ağzımıza almak, parmağımızın ucuyla ılık mı, değil mi diye dokunmak bile imkânsız. Ne suya dokunabilirsin bundan sonra ne sabuna. Şair, nasıl bize kızıp da şu şiiri yazmasın:

«Suya dokunmazmış,
Sabuna dokunmazmış,
Pise bak!»

HIYARI DA
BOL OLSUN

Bir içkili lokantadayım. Önümde buz dolabından çıkmış buğulu bir bira şişesi var. Her çekişte ısına ısına çamaşır suyuna dönen yudumlar...

Yanımdaki boş masaya üç kişi yerleşiyor. İçkiler söylenip sıra mezelere geliyor... Şişler, köfteler, salatalar...

Biri:

«Cacık!» diyor. «Sirkesiz olsun!»

İkincisi:

«Cacık!» diyor, «Sarmısaksız olsun!»

Üçüncüsü de cacık istiyor:

«Zeytinyağsız!...»

Neden sirkesiz, neden sarmısaksız, neden zeytinyağsız? Bir özellik gösterisi mi? Yoksa her şeyin azına, hattâ yokluğuna alıştırmak için mi kendilerini?

Hayır, hiçbiri değil!

«Dokanıyor!» demekle de çıkamazlar işin içinden. Kadeh kadeh içilen rakı, bardak bardak içilen şarap, duble duble içilen bira dokunmaz da bir kaşık sirke, üç damla çiçekyağı, iki diş sarmısak mı dokanıyor?

Rakı, şarap bira kokmaz da iki çentlik sarmısak mı kokar? Hiçbiri değil! Bu bir soyutlama hastalığı.

Bir bütünden, tavuk yolar gibi, tüylerini, kanatlarını, yüreğini ayırmak hastalığı. Hiçbir şeyi bütün olarak kabul etmek istemezler nedense.

Hele insanı... Parçacının eline geçmiş eski kamyon gibi, defransiyelini, rotunu, bujisini, radyatörünü, direksiyonunu didik didik eder, tek tek söker, öyle alırlar ele.

İnsanı, bir bütün olarak ele almasını bilmeliyiz. Gücünü alırız, midesini alırız, beynini, duygularını, düşüncelerini alır, hesabımızı ona göre yaparız. Ya da midesini atarız, beynini çıkarırız, fikirlerini siler, duygularını ayıklarız. Hele insanı cinsel yaşamının dışında ele almak çok hoşumuza gider, Doğulu olarak.

Eğitimcisi de, din adamı da, çok hoşlanır bundan. Nerdeyse iğdiş ederler insanı. Bu zihniyet değil mi cacıktan zeytinyağını, sirkeyi, sarmısağı ayıran, cacığı yalnız hıyar, ayran bulamacı kabul eden?

Soğuk bira sıcakta insanın başına daha tatlı, daha başka vuruyor.

«Gel!» diye çağırıyorum garsonu. Şu soyutçulara işittirmek için:

«Bana bir cacık!» diyorum. «Güzel bir cacık! Sirkesi de, sarmısağı da, zeytinyağı da bol olsun!»

Hızımı alamıyor, yeniden garsonu durduruyorum:

«Anladın mı?» diyorum. «Sirkesi, sarmısağı, zeytinyağı, hattâ hıyarı bol bir cacık!»

ALTISI
BİR KİLE

Başta Fuat Köprülü olduğu halde, D.P.'den çekilenler hep aynı şeyi söylüyorlar:

«Demokrasiyi demokrasi yolundan çıkmış görünce partiden ayrılmaktan başka çıkar yol bulamadık.»

Hakları yok değil. Bize anlatılan demokrasi, hiç de tüyleri yolunmuş, kanadı koparılmış, gagasına tükürülmüş o acayip yaratığa benzemiyor.

Bizim hoca Nasrettin, değirmenden dönerken bir tavşan yavrusu yakalamış. Bir çuvala koyup teslim etmiş karısına:

«Aman karı» demiş, «sakın çuvalın yanına sokulma!»

Hocanın karısı çuvalı çözüp içine bakmadan durabilir mi? Şöyle başını uzatıp da içine bakacağı sırada tavşan yavrusu fırladığı gibi açık kapıdan, tutmuş

ormanın yolunu. Karısı şimdi ne yapsın? Eline geçen buğday ölçeğini tutunca tıkmış çuvalın içine.

Hoca, kahvenin en kalabalık zamanını kollamış, çuvalı omuzladığı gibi mahalle kahvesine damlamış. Bakmış kahve ağzına kadar dolu:

«Ey ahali!» demiş, «Şimdi size parmağınızı ağzınızda bırakacak çok acaip bir mahlûk göstereceğim!»

Çuvalı kaldırdığı gibi silkelemiş kahvenin ortasına. Tangur tungur buğday ölçeğinin yuvarlandığını görünce bir parti genel başkanı soğukkanlılığıyla:

«İşte muhterem vatandaşlar!» demiş, «Bunun altısı tam bir kile eder!»

Ey D.P.'den ayrılan sayın demokrat milletvekilleri! Çuvaldan neyin çıkacağını sanıyordunuz? Tavşanı kaçıran kimdi? Kaçan tavşanın yerine başkanlarınız buğday ölçeğini yerleştirirken «çuval ağzı» açan sizler değil miydiniz?

HER KADIN BÖYLEDİR

Yaşlı, yaşsız, dişli, dişsiz, güzel çirkin, az yıpranmış, çok oynanmış, paralı, parasız, hazır yiyen, kendi kazanan, boy boy, çeşit çeşit kadın üzerinde yapılan incelemeler sonunda bütün kadınların birbirlerine tıpatıp benzedikleri türlü deneyler sonunda anlaşılmıştır:

1 — Her kadın bir şeyden korktuğunu (Fareden yahut hamamböceğinden) bir erkeğe söylemek zorundadır. Bu erkek, çoğu zaman bir sevgilidir. Sevgilinin gözünü korkutmamak için kendini korkak göstermek kadın için korkaklık sayılmaz.

2 — Bir vitrinin önünden geçen her kadın ne düşünürse düşünsün, ister sevinçli, ister acılı olsun, önlü arkalı iki çıkıntısına bir göz atmadan geçemiyecektir.

3 — Herhangi bir kadın, ister evli olsun, ister bekâr, bir erkekle selâmlaşmağa başladı mı, mutlaka onunla evlenmeyi düşünecektir.

4 — Yanından geçen bir kadının (Eğer o geçeni kadın yerine korsa) çorabanın külotlu mu, külotsuz mu olduğunu tahmin etmeye çalışacaktır.

5 — Eğer yanından geçen kadının başında şapka varsa, çoraba bakmaktan mutlaka vazgeçecektir.

6 — Çanta içinde ayna gezdirmek adet olmasaydı, çanta diye bir şey taşımıyacaklardı.

7 — Göğüslerinin güzelliğinden emin olan her kadın, ne yapıp yapıp istediği erkeğe göğüslerinin güzel olduğunu söyletecektir.

8 — Kadınlar şişmanladıkça, daha çok yürüyecekleri yerde miskin miskin uzanıp dergi resimlerine bakacaklar, ayakta durmaktan çok oturmayı, oturmaktan çok yatmayı tercih ederek kilolarına yeni kilolar katacaklardır.

9 — Hiçbir kadın, kendi yaşına göre giyinmeye cesaret edemiyeceği için iyi giyinen bir kadına hiçbir yerde rastlanmıyacaktır.

10 — Hiçbir kadın ilk defa öpüşürken, acemiliği yüzünden çirkin olmamıştır. Çünkü hiçbir kadın ilk defa öpüşmüş değildir.

11 — Makyaj, mendilden daha önleyici bir tedbirdir, gözyaşı için! Mendil akan yaşı kurutur. Makyaj gözyaşını kökünden kurutur. Çünkü rimellerin akması farların çıkması, aylaynırın uçması tehlikesi karşısında kadın çareyi hiç ağlamamakta bulacaktır.

12 — Her kadın güzel olan yerini bilir. Kadının en hoşuna giden şey, çirkin olan yerinin beğenilmiş olmasıdır.

CHATHAM
KARAKOLU

(Yorumlamalı bir haber)

8 (A.P.) Chatham — (Chatham İngiltere'de bir kasaba, ya da kenttir.)

Chatham karakolu sakin bir pazar geçirmektedir. (Yani ne kız kaçırma, ne yaralama, ne cinayet. Ne hırsızlık, ne karmanyola, ne soygun, ne yangın. Ne de partilerden birinin kır gezisi, dereboyu yürüyüşü, cami önü toplantısı. Polisler, çenelerinin son diyaframına kadar esnemektedirler.)

Bu sırada şehirlerarası telefon çalar. (Dikkat! Telefon şehirlerarasıdır.)

Telefondaki ses sorar:

«Alo! Orası Chatham karakolu mu? (Dikkat! Adam

bir çevirişte numarayı çıkarmıştır.) Başkomiser cevap verir:

«Evet efendim. (Dikkat! Başkomiser, yani hem baş, hem komiser... Efendim demektedir.)

Telefondaki adam:

«Ben Chatham'da oturuyorum...» diye başlar. Karımla birlikte pazar gezintisine çıkmıştık. (Dikkat! Demek hem de pazar günü karısıyla gezintiye çıkabilmiştir.) Yolda aklımıza geldi. Mutfakta, havagazı fırınında bir bonfile unutmuşuz da... (Havagazı fırını... Bonfile... Bonfile yenmediği halde evden yine tok çıkabilmiş iki insan.)

Komiser:

«Evet efendim!» diye dinlediğini belirtir. (Yani küt diye kapatmaz.)

Telefondaki adam:

«Hemen eve koşun, bonfileyi kurtarın. (Dikkat! Kurtarılacak olan, bir insan değil, bir bonfiledir)) Adresini vermeyi de unutmaz.

Hemen bir polis verilen adrese koşar, nar gibi kızarmış bonfileyi kurtarır. (Bonfile yanmamıştır. Karı koca evden çıkıp bir durağa, bir istasyona kadar yürümüşler. Bir otobüs, yahut bir tren beklemişler. Sonra bu otobüse veya trene binip bir şehirden bir şehire gitmişler. Akıllarına bonfile gelince hemen şehirlerarası telefona koşup karokolu bulmuşlar. Polis yıldırım gibi koşup bonfileyi kurtarmış. Bütün bu işler ,ancak bonfilenin kızaracağı kadar bir süre içinde olmuş. Ne memleketler, ne trenler, ne telefonlar, ne polisler, hele ne komiserler var, değil mi?..

DANIŞMA BÜROSU

Miami'de lüks bir otelde özel bir büro açılmış. Balayını geçirmeye gelen çiftler için danışma bürosu... İnsanlık hali bu, müşterilerin bir müşkülü olursa, yabancı yerde kime gitsinler... Hadi kendi memleketlerinde olsalar görmüş geçirmiş dostlar bulurlar, her hususta fikir edinebilecek. Memleketlerinden uzakta ne yapsınlar? Yol sorar gibi, her şey de yabancıya sorulmaz ki... Oysa biz batılıları bu işde hayli ileri sanırdık. Okullarında seksoloji dersi okunduğu, dergilerinde, gazetelerinde, sinemalarında, tiyatrolarında seksolojiye büyük yer verildiği, bilgilerini uyguluyacak olanaklar bulunduğu halde, hâlâ otellerde danışma bürosu!

Bunların hepsi de iyi hoş amma, benim merak ettiğim, bu danışma servisini idare eden, bilgili, tecrübeli sağdıcın nerede, nasıl yetiştiği... Kadın mı, er-

kek mi? Evli mi, bekâr mı? Bilgisi kadar pratiği de yüksek mi? Müfrit mi, muhalif mi, en önemlisi, iktidarda mı? Sadece perhiz tavsiye eden, sonra sofranın başına kendi geçen bir aile doktoru mu?

Sonra bu modern sağdıç, nerde yetişmiş? Hastanede, uzman, öğretmen, bir ticarethanede patron mu? Her saat bir kadın değiştiren Kral Faruk gibi, Ali Han gibi, Portoriko sefiri gibi bir uçarı mı?

Yalnız işin lâfıyla yetinen bir fıkra yazarımız gibi eski kulağı kesiklerden olduğunu her fırsatta açıklayan çaptan düşmüş biri mi?

Bizim memleketten buraya bir uzman isteseler kimi gönderirdik acaba? Aklınıza beyhude o uçarı politikacılar, kürtaj yüzünden mahkemelik olmuş doktorlar, ayda bir eş değiştiren yerli sanatkârlardan herhangi biri gelmesin.

Sanatının bütün güçlüklerine (sözcüğün tam anlamıyla) göğüs geren iki yüz küsur kere basılan, amacı sırf insanları tanıştırıp uzlaştırmak, arabulmak olan idealist bir kadın var. Gazete okuyorsanız, hemen hatırlarsınız, düşünün hele, Şişli taraflarında çalışır, yüksek konukları, uluslararası lüks müşterileri de vardır. Hani şu, canım, neydi adı?... Tuh dilimin ucunda...

Neyse hatırlayınca söylerim... Hem neden gönderelim böyle bir uzmanı? Bir danışma bürosu da bizim yeni yapılan o büyük turistik otelimize açsak... Bu saygıdeğer Hanımefendiyi oturtsak telefonun başına... Haaa? Ne dersiniz?

BİZİM MERYEM ANAMIZ

Bizim Meryem Anamız tam oniki yaşında. Dün akşam, Meşe apartmanının kurşun borularını sökerken kendini ele verdi. İnsan kendini ele verir mi? Kırılan cam, bıçak gibi iki üç yerinden insanın sırtına saplanırsa 12 yaşındaki Meryem analar basar feryadı! Tecrübeli hırsız olmak para etmez... Can bu... Gürültüyü duyan polis hazıra konuyor. Meryem Ana'yı tuttuğu gibi, doooğru Çocuk Hastanesine!.. Meryem Ana hırsızdır, serseridir, ama nihayet çocuktur, elbet Çocuk Hastanesine girecek!

Nöbetçi doktor, iğneye, ipliğe yapışıp dikiyor yaralarını. Sonra temiz bir yatak... Daha sonra rahat bir uyku... Sabah oluyor, bir de temiz kahvaltı... Üstüne bir de sigara, tamam!..

Sigarayı, sorguya gelen Savcı'dan rica ediyor. Tiryakilik bu. Tam sekiz senedir içer Meryem Ana bu zıkkımı. Oniki yaşında olduğuna göre, dört yaşında başlamış. Yani iki yıl sonra, ilkokula başlama yaşı. Tabi , okula başlıyamazsa sigaraya başlıyacak.

Daha çok şeylere başlamıştır ya! Suç konusu hırsızlık. Belki başlayıp bitirmiştir bile. 12 yaşındaki Meryem Ana'nın gece yarısı bir apartmanın tavan arasına çıkabilmesi için çok şeyler bilmesi gerek! Bu önemli, işe, sekiz yıllık sigara tiryakiliği çok az gelir. Karıştırmıyalım! Dedik ya, suç konusu hırsızlık. Eğer Meryem Anamız cezaevinde islâh olacaksa, hiç geciktirmiyelim, vuralım bileklerine kelepçeyi. Peki, ya orda düzelmiyecekse ne yapalım bu Meryemi? Canı yandığı zaman bağırmamasını yani acıya katlanmasını öğreninceye kadar bu böyle sürüp gidecek demektir.

Bu da böyle gitsin! Her Meryem, bir İsanın anası olacak değil ya!. .

ALİ HAN
NEDEN ÜZGÜN?

Ali Han bugünlerde çok düşünceli. Ağzını bıçak açmıyor. Eğlence yerlerinde, balolarda, barlarda, at yarışlarında, kumarhanelerde, gece kulüplerinde görünmüyor. Görünse de kulak asma! Yeni sevgilisi Bettina ile de gezdiği, tozduğu, dansettiği yok.

Ne oldu Ali Han'a? Hasta mı? Değil! İhtiyarladı mı? Zengin adamın ihtiyarlığı mı olur! Öldükleri güne kadar onsekizindeki delikanlının yemediği herzeyi yiyecek kadar ölçüsüz yaşarlar. Amerika'da, İngiltere'de, Fransa'da onu heyecanlandıracak güzel kadınlar mı kalmadı? O da değil! Her sene yenileri çıkıyor, yeni kraliçeler seçiliyor onlar için!

Eeee? Pekiiii?...

Ali Han yine bildiğimiz gibi yaşıyor, yiyor, içiyor,

eğleniyor da gazeteler mi bahsetmez oldu yoksa? Hayır! Üzüntülü olduğunu, sütun sütun yazan onlar, gazetecilerle de arası açık değil.

Ali Han üzgün. Ali Han kara kara düşünüyor. Sebebi? Akıl yatmıyacak kadar karışık değil sebebi.

Asya uyanıyor, Afrika uyanıyor, Ağa Han'a, Ali Han,a, Havyar Han'a, Hıyar Han'a, Şalgam Han'a, hülâsa bütün hanlara, külhanlara ağırlığınca plâtin, ağırlığınca altın verecek millet kalmadı gibi bir şey! Bundan sonra alsa alsa ağırlığınca hava alır. Ali Han'ın nasıl keyfi kaçmasın? İnsanlar uyandıkça hanların da uykusu kaçıyor.

«Şark» yuttuğu afyonu bile satmaya başladı efendilerine.

GEMİ GELİYOR
GEMİ

Lâfla peynir gemisi yürür mü yürümez mi, bilmem ama, bugünlerde adaylar, lâfla bir şeyler yürütmeğe çalışıyorlar.

Her kahve dövücünün en azından beş bin «hınk» deyicisi var. Kahve dövücü:

«Biz kazanacağız.» diyor. En az ondan yanlı beş-bin kişi:

«Hınk!» diyor bir ağızdan. Oysa ortada ne kahve var henüz, ne kahvenin kokusu. Gene kurudu, yok oldu mübarek! Yalnız türküsü var radyoda:

«Kahve olsam dolaplarda kavrulsam...»

Kahveyi görmedik de çayı gördük. Eğer paçaları sıvamış bekliyorsak çayı gördüğümüzdendir.

Yalnız bol bol lâfı ediliyor kahvenin:

«Kahve gemisi bilmem hangi limandan hareket

etmiş diye. Lâfla peynir gemisi yürümez derler ama belki lâfla kahve gemisi yürür. Belli olmaz...

Peynirin gemisi var mı, yok mu? Peynirden gemi olur mu olmaz mı, bilmem... Peynir gemiye biner de nereye gider, nerden gelir, onu da bilmem ama peynir gemisinin lâfla yürümediğine dair çok şeyler bilirim.

Eğer lâfla peynir gemisi yürüseydi, bir senedir peynir için söylenen sözlerle peynir için yazılan yazılarla elli tane peynir gemisi yürür, Galata rıhtımına yanaşırdı.

Aynı lâf ebeleri bu sefer de lâfla kahve gemisini yürütmeğe çalışıyorlar. Seçimlerden önce mutlaka üç bin ton, beş bin ton kahveyi gemilere yükleyip getirmek için geceli gündüzlü lâf edip, gemiyi yürütmeye çalışıyorlar. Ne çare kahve gemisi de, peynir gemisi gibi şapa oturmuşa benziyor.

Bize kalırsa lâfla ne peynir gemisi yürür, ne kahve gemisi...

Peki ama bu kadar aday meydanlarda, kürsülerde lâfla neyi yürütmeğe çalışıyorlar acaba? Neyi mi yürütecekler?

Lâfla peynir gemisini yürütemezler, kahve gemisini yürütemezler ama bal gibi demokrasiyi yürütüyorlar işte.

BİZİM
VELİ NİMET

Kadının kurusunu, portakalın kurusunu, musluğun kurusunu sevmem ama fasulyenin kurusuna bayılırım.

Bir zamanlar piyazından yaka silkmiştim. Öğlen piyaz, akşam piyaz.

Ama ne etlisinden, ne kıymalısından, hele ne pilâkisinden hiç yakınmadım. Artık büyük söylemiyorum. Üç öğün piyaz sürseler önüme gene de sızlanmıyacağım!

«Ölümüm senden olacak piyaz!» diyen Cahit Irgat'a bile kızıyorum bu günlerde. Bütün kabahat gene bizde. Nohudun kurusuna, mercimeğin kurusuna, «kuru» demeyiz de fasulye gibi bir nimete tutar «kuru fasulye» diye hakaret ederiz.

Kuru fasulye, kuru fasulye, diye diye işte o da kuruyup gitti piyasadan. Lokantaların listelerinden bi-

le seçim yokalaması kazanamamış parti adayları gibi silinip gitti.

Ben sanıyorum ki, fasulyenin böyle, başını alıp gitmesi hiç de rastgele olmadı. Bizim velinimetten öyle kızıp da çekip gidecek sinirlilik, düşüncesizlik beklenemez zaten.

Nasıl bırakıp gitmesin! Kuru fasulye tencereye birlikte girecek et ister, yok! Yağ ister, yok! Zeytinyağı ister, yok! Yılına göre soğan yok, sarımsak yok, su yok, gaz yok! Ne yapsın başını alıp gitmesin de?

Gel velinimetim efendim! Gel baba dostu! Gel ki, yatılı okulların bakır tabakları, kışlaların karavanaları şenlensin! Sofralarımızda yerin boş!

Gebe kadınların burnunda tütüyorsun mis gibi! Gel soframızın baş tacı! Amerikan pirincinden yaptığımız naylon pilâvlar bile seni bekliyor, üstlerini süslemek için!

TELEFONDAKİ ARIZA

Telefondaki bir numarayı çevirdim. Çok tuhaf bir ses geldi karşıdan. Bekçi düdüğü, vapur düdüğü, gibi, telefonda alışılmamış, duyulmamış bir ses. Masuraya sigara kâğıdı yapıştırılıp üflenmiş gibi bir zırıltı... Başka bir numarayı çevirdim, gene aynı ses.

02 yi açtım bir kadın:

«Arıza» dedi.

«Burası da arıza!»

«Söyleyin de yazalım sizinkini!»

«Ne söyliyeyim?»

«Şikâyetinizi.»

«Benim şikâyetim yok ki.»

«Peki demin arıza var diyen siz değil miydiniz?»

«Demiştim!»

«İşte o arızayı yazacağım!»

«Bayan, arıza benim bildiğim tamir edilir, yazılmaz! Hadi yazdınız, sonra ne olacak?»

«Onu bilmem, ben arızaları yazarım!»

«Her gün yazar mısınız böyle?»

«İşimiz ne?»

«Sonra bu yazdıklarınızı bastırır mısınız?»

«Bayım onları basmaya ne kâğıt yeter, ne mürekkep...»

«Bayan, sizden ricam, benimkini yazmayın! Hattı kim tamir edecekse ona bildirin, o kadar!»

«Yoo, onu bildiremeyiz.»

«Neden?»

«Benim vazifem yazmak!»

«Benimki de yazmak ama... Yazmakla bir şey düzelmiyor ki...»

«Bu gazeteler neden çıkıyor öyleyse? Mademki düzelmiyor, ne yazıp duruyorsunuz?»

«Vazifemiz...»

«Bizimki de öyle!. Şimdi inatçılığı bırakın da söyleyin, sizinkini yazayım.»

«Şu konuştuklarımızı yazsanıza.»

«Kaleme gelir bir şey söylemediniz ki... Ben numara isterim önce!»

«Bakın ben de numaradan hiç hoşlanmam!»

«Numaranızı söyleyin siz...»

«Peki, söyliyeyim! Numaramız 224810! Herhangi bir numarayı çevirdiğim zaman...»

«Evet...»

«Tören düdüğü gibi bir zırıltı... Bir vızıltı...»

«Evet?»

«Tamam, yazdım!»

«Şimdi numarayı çevirirsem, görüşebilirim artık, değil mi?»

«Zannetmem.»

«Görüşmek için ne yapmalıyım?»

«Mademki siz de bizim gibi yazarsınız, 365552'ye bir telefon edin!»

«Mersi!»

«Dediği numarayı çevirdim. Sesler karıştı. Sonra gene masuraya yapıştırılmış sigara kâğıdı zırıltısı. Kapattım, çevirdim, yine aynı ses. Alay mı ediyordu bu kadın benimle? Yeniden 02'yi çevirdim. Karşıdaki ses hemen konuştu:

«Burası arıza!»

«Yalnız orası mı? Nereyi çevirsem arıza! Nereyi çevirsem düüüüt...»

«Kısa kesin. Düt deyin anlarım ben!»

«Sizin telefonlarınız kısa kesmiyor ki!»

«Ama siz telefon değilsiniz ki...»

«Bu gidişle ben de zırıltıya başlıyacağım yakında!»

«Söyleyin, şikâyetinizi yazalım...»

«Yine al baştan mı yapacağız?»

«02 yi her çevirmenizde şikâyetiniz yeniden yazılır.»

«Peki, anlatayım! Söylediğiniz numarayı çevirdim, düüüüt...»

«Çok rica ederim. Habeş Kralını karşılar gibi boyuna düdük çekip durmayın!»

«Bayan siz şikâyet yazarı mısınız, siyasî mizah yazarı mı?»

«Sadece yazarım. Demek, verdiğim numarayı da açtınız... Düüüüt diye bir ses...»

«Evet.»

«Sonra efendim?»

«Daha ne olsun? Ama yazmakla telefon nerde düzelmiş? Böyle telefon, böyle hat, böyle nokta mı olur? Ne biçim idare bu? İstediğimiz zaman istediği-

miz adamla görüşemez olduk. Nasıl şey bu? Araya bir de palelel hatlar giriyor. Bizden önce onlar dinliyor konuştuklarımızı ...Bir tıkırtıdır, bir zırıltıdır arada...»

«Pardon, kapatıyorum, bunları yazamam!»

«Siz yazmazsanız, ben yazarım!»

«Yazın beyefendi! Benim yazamadığımı da yazın.»

«Yooo! Öyle yağ yok! Sizi terfi ettirmek niyetinde değilim!»

Telefonu kapattım ve başladım kendi şikâyetimi kendim yazmağa. Çok merak ediyorum yazmakla bir arıza düzelir miii, düzelmez mi?

MUHABBET TELLALLARININ SAÇLARI KESİLECEK

Karar verilmiş. Muhabbet tellalları caddeyi işgalden beş lirayla kurtulamıyacaklar artık. Saçları da dibinden gidecek!

Durumu incelemek, cezanın yankılarını «mahallinde» saptamak için doğru Beyoğlu'na çıktım. Kenar mahallelerden birinde Kel Murat'a rastladım. Sakat ayağını sandalyeye uzatmıştı. Beni görünce? «Pansiyon mu istiyorsun?» dedi.

«Hayır» dedim, «Okudun mu?»

«Neyi?»

«Gazeteleri?»

«Bugünlerde gazete falan okuduğum yok. Neme lâzım...»

«Ben sana haber vereyim. Yeni cezalar var.»

«Bana ne?»

«Bana ne olur mu? Ucu sana dokunuyor.»

«Nasıl dokunuyor? Ben karaborsacı mıyım? Millî Korunma Kanunundan bana ne?»

«Canım muhabbet tellallarını...»

«Affetmişsin onu sen!»

«Demek istiyorum ki muhabbet tellâllarının...»

«Beni muhabbet tellalı diye kim söyledi sana! Ben simsarım, komisyoncu... Açıkçası ev tellalıyım! Ama kiraya verdiğim pansiyonda işe yarar bir madam varsa bundan bana ne!»

«Canım telâşlanma! Sana muhabbet tellalı diyen mi var!..»

«Peki, ya ne demek istiyorsun?»

«Muhabbet tellalarının başı usturayla kazınacakmış...»

«Bana ne kazınırsa?»

«Amma kalın kafalı imişsin haaa!.»

«Kalın kafalılığı kabul etmem! Ne kafalı olduğum meydanda! Adıyla sanıyla bana Kel Murat derler!»

«Pekiii, muhabbet tellalarının kafası usturayla kazınırsa...»

«Evet...»

«Sen de Kel Murat olduğuna göre...»

«Dur!.. Anlamağa başlıyorum... Eveeet, haklısın! Çok fena yahu!.»

«Hiç üzülme, bundan sonra peruk takarsın!»

Yürüdüm, Taksim'e doğru, soldaki basık kahveye girdim. Gençlik yıllarından tanıdığım Sivri Semih beni görünce:

«Ne o?» dedi, «Kırkından sonra yeniden mi başladın?»

«Yeniden başladım, ama, o işe değil, röportaja..»

«Ne röportajı bu?»

«Sizin işe dair...»

«Şu saç kazıtma işi mi?»

«Evet... Ne dersin?»

«Çok yerinde bir karar. Bana göre hava hoş, bu tarakta bezi olanlar beni nasıl olsa tanırlar. Bizim genç arkadaşlar düşünsün. Zaten saçlarım son günlerde dökülüyordu. Hem önümüz yaz...»

«Peki kışın ne olacak?»

«Şapka giyeriz canım...»

«Kahvede de şapkayla oturacak değilsin ya...»

«Tanımıyan mı var ki kahvede...»

Kahveciye seslendi:

«Söyle be İbrahim, ben kimim?»

Garson bir ona baktı, bir bana. Bir şey söyliyemedi.

«Söyle be!.. Çekinme! Yabancı değil!»

Garson yılıştı:

«Biraz kibarcasını mı söyliyeyim, yoksa...»

«Orta karar olsun.»

«Efendim, zatı aliniz, lokomotif Semih'siniz.»

Semih bana dönerek:

«Gördün ya beyim!» dedi, «Biz nasıl olsa damgalıyız. Saçımız, ha kesilmiş, ha kesilmemiş... Sizin gibilerden tut, en yukardakilere kadar tanırlar.»

«Tanımıyanlar yok mu?»

«Var. Olmaz olur mu? Bundan sonra onlar da saçlarımızdan öğrenirler, bize reklâm olur.»

Geçerken, Berber Hasan'a uğradım. Bu konuda ne düşünüyordu?

«Efendim!» dedi, «Ustura biraz fazla. Sıfır numara makine nesine yetmez bu keratanın? Piyasada ustura mı var? Hadi diyelim ustura var, usturayı kullanacak berber nerde?»

«Canım!» dedim, «Günde bir iki baş kazıyacaksınız, bundan ne çıkar?»

«Hele işler başlasın... Ne kadar pezevenk var, göreceksin!»

Madam Marikaya da uğradım:

«Ne dersin bu işe?» dedim.

«Ne diyeceğim, çok iyi oldu! Her önüne gelen asılıyor para için biz de tanıyalım adamlarımızı... Traş parasını bizden kesmesinler de...»

Caddeye çıktığım zaman tanınmış bir gazeteci ile yine aynı derecede tanınmış bir şair gördüm. Kolkola girmiş gidiyorlardı. Tüysüz, kafalarını gizlemek için fört şapkalarını kulaklarına kadar çekmişlerdi.

NE İŞİN VAR KARAKOLDA!

Ortalık yeni yeni ağarıyordu. Bir yalı kahvesinde yazı yazacaktım. Önce girdim bir dükkâna:

«Bir bafra...» dedim, «Bir de tükenmez kalem...»

Attım masanın üstüne bir beş liralık... Yanımdaki müşteri de:

«Ver bana bir birinci!» dedi, bir teklik uzattı. Sigarasını verdi adamın. Çekmeceyi açtı. Liranın üstünü saydı adamın avucuna. Lira ile birlikte çekmeceye benim verdiğim beş lirayı da atmıştı. Yüzüme bakmaya başladı.

«Ver!» dedim, «Beş liranın üstünü!»

Gözlerimin içine dik dik bakarak sordu:

«Hangi beş liranın üstünü!»

«Benim verdiğim beş liranın!»

«Ne zaman verdin bana beş lirayı sen?»

«Az önce!»

Hiç cevap vermedi. Taaa saçlarımın ucundan yarı belime kadar beni inceledikten sonra:

«Sabah sabah...» dedi, «Dalga mı geçiyorsun Allasen!»

«Ne dalgası be! Aç hele şu çekmeceyi!»

Açtı. Topuklarımı kaldırarak baktım içine. Bir sürü beş liralık vardı:

«Hangisi senin attığın?» dedi, «Göster bakalım!»

«Herhalde en üstteki!»

Ters ters baktı. Gözleri kıpkırmızı kesilmişti bir anda:

«Sabah sabah başımı belâya sokma benim! Bas git Allaaaanı seversen!»

Bu sefer benim tepem atmıştı:

«Ne diyorsun sen be!» diye yürüdüm üzerine.

«Sökmez bana!» dedi, «Senin gibilerini çok gördük!»

«Yahu!» diye bağıdım. «Beni tırnakçı mı sanıyorsun sen!»

Soğukkanlı bir gülüşle:

«Sanatını da sen söylüyorsun işte!» dedi.

Sağ cebimden basımevine vereceğim bir tomar para çıkardım: O günlerde bir güldürü dergisi çıkarıyordum:

«Bu kadar parası olan nasıl tırnakçı olur,» dedim, kendimi toplamaya çalışarak.

O, aynı soğukkanlılıkla sırıttı:

«Böyle böyle yaptın demek bu tomarı!..»

Kan beynime sıçramıştı:

«Karşındakine iyi bak!» dedim, «Bu işleri yapacak adama benziyor muyum ben!»

Cebime sigarayı koydum. Kalemi aldım elime çıkıyordum ki:

«Nereye?» dedi, «Öyle yağma yok, önce parasını ver bakalım!»

«Kaç kere vereceğiz... Sen ver beş liranın üstü nü!»

Yapıştı yakama... Sigarayı da kalemi de fırlatıp çıktım... Şimdi ne yapacaktım? Yazı da yazamazdım bu durumdan sonra... Dikildim kaldım dükkânın önünde... Sağıma soluma bakınırken, bir tabelâ gördüm karşıda. Beyaz üzerine kırmızı ile yazılmıştı: POLİS

Düşünmeden girdim içeri... Daracık bir koridordan geçtim. İki bekçinin arkasından sıyrılarak bir odaya girdim. Bir komiser oturuyordu.

«Efendim,» diye başlıyacak oldum.

«Otur!» dedi, kaldırdı başını da...

Oturacak bir sandalye aradım. Duvarın dibinde yamulmuş bir kanepe vardı. İster istemez iliştim bir kenarına... Komiser, yapıştı telefona, bir numara çevirdi. Dinledi. Bir daha çevirdi:

«Burası!» dedi, «Fındıklı Karakolu... bir can kurtaran... Alo... Bir cankurtaran... Yaralı var.»

Komiserin yanındaki masada oturan polis, önündeki yazı makinesinin tuşlarına vurdu:

«Mekânsız takımından... Söyle adını ulan!»

«Ben mi?» dedim, «Ben mekânsız değilim ki...»

«Sana bir şey diyen yok!» diye tersledi beni.

Boğuk bir ses cevap verdi.

«Adım. Hürrem!»

Sesin sahibi masanın altına kıvrılmıştı.

«Soy adın?»

«Soyadım, Çopur!»

«Ulan o lâkabın değil mi?»

«Hepsi o işte!»

«Anlat şimdi! Gel, Mehmet efendi, sen de dinle! Yalan söyledikçe düzeltirsin! Saat kaçta oldu bu iş?»

Masanın altındaki düşünüyordu:

«Söyle!» dedi.

«Saaaat... Yedibuçuk... Sekiz!»

«Sallama!» diye gürledi komiser.

Bekçi doğruladı:

«Beyim!» dedi, «Saat beş bilemedin beşbuçuktu...»

«Hayır!» diye diretti yüzünü göremediğim adam, «Saat tam sekizdi!»

Yazı makinesindeki polis kol saatine baktı:

«Saat şimdi bile sekiz değil!»

Komiser biraz da bana duyurmak için:

«Herif yemiş kurşunu... Neredeyse kan kaybından geberecek, hâlâ aklı çakallıkta... Tufacılıktan çıkarmaya uğraşıyor olayı! Bal gibi tufacılık bu! Saat beşbuçukta olmuş vukuat... Bal gibi gece işi!»

«Hayır, saat sekizdi anca! Ağarmıştı ortalık.»

Komiser kesip attı:

«Yaz!» dedi, «Saat altı! Hâkim çıksın içinden! Anlat! Sonra!»

«Sonra! Sonrası halı sarkıyordu... Omuzladım götürdüm.»

«Hayıır!» dedi bekçi, «Ne omuzlayıp götürmesi... Halı yerden en azdan üç metre yüksekteydi. Sıçrasa da yetişemez.»

«Sıçradım ben!»

«Sıçrayamazsın!»

«Sıçradım!»

«Bırak çakallığı... Gebereceksin be!»

Bekçi bilgiçliğe başladı:

«Komiser bey!» dedi, «Ben sanıyorum ki... Kedi kullandı bu adam! Kediyi tuttuğu gibi attı halının üstüne. Halı indi aşağı!»

Masanın altında yatan:

«Gördün mü gözlerinle sen!» diye bağırdı.

«Görmedim amma...»

«Görmedin de başımı ne demiye belâya sokuyorsun! Hâkim iki ay daha koydu mu hoşuna mı gider?»

Masanın altından ince bir çizgi ayaklarımın dibine doğru uzuyordu. Mürekkep gibi koyu bir kandı bu uzayıp giden.

İçeriye bir bekçi girdi telâşla:

«Komiser bey!» dedi, «Halının sahibi geliyor!»

Hırsızı vuran birden ayağa fırladı. Tabancasını şöyle bir çekti öne doğru... Ceketinin kırışıklıklarını düzeltti. Komiser yeniden yapıştı telefona:

«Alooo!» dedi, «Cankurtaran gelmedi!»

Siyah şapkalı, iri kıyım biri girdi içeriye, komiser başı ile selâmlarken konuşmasını bitirdi:

«Bekliyoruz! Yaralı kan kaybediyor. Hemen!.. Ayağından yaralı ama... Kan kaybediyor işte!»

Bekçi, yeni gelenin gözlerinin içine bakarak düzeltti:

«Sağ ayağının topğundan!»

Melon şapkalı:

«Neden çağırdınız beni!» diye çıkıştı komisere.

«Efendim... Sizin halı çalındı da sabaha doğru... Hırsız yakalandı... Halı da...»

«Peki gönderirdiniz halıyı olur biterdi. Beni ne çağırıyorsunuz sabah sabah!»

«İfade meselesi beyim!.. Mal sahibi olduğunuzdan...»

«Bana ne bu işten! Halıyı balkona ben asmadım ki. Hizmetçiyi göndereyim, o anlatsın!»

Adam çıkıp gitti. Araba homurtusu yükseldi kapının önünden.

Komiserin suratı alt üst olmuştu. Ceplerine dav-

randı. Aradığını bulamamıştı. Masanın üstündeki boş kutuyu tuttuğu gibi fırlattı yere:

«Git Mehmet efendi!» dedi, «Bizim Şükrü'den bir sigara getir bana! Yazsın deftere!»

Bizim Şükrü, dediği, işte o bakkal olacaktı.

Bekçi çıktı. Masanın altından sızan kan ayakkabımın burnuna dayanmıştı. Kan beynime fırladı, benim ne işim vardı bu karakolda! Karakol, çalınacak halısı olanlarındı.

«Komiser bey!» dedim, «Bana müsaade!»

«Nereye?» diye gürledi, birden doğruldu da.

«Rahatsız ettik sabah sabah!»

«Bir yere gidemezsin!»

«Geldiğim gibi giderim ben!» dedim, yürüdüm kapıya doğru.

«Tutun şunu!» dedi, «Kaçırmayın!»

Bekçiler kestiler yolumu. Birer koluma girerek diktiler komiserin karşısına.

«Nereye gidiyorsun!» diye bağırdı komiser, «Yolgeçen Hanı mı burası! Adın? Soyadın? Nerelisin? Ne iş yapıyorsun? Nerde oturuyorsun? Göster hüviyetini bakalım?»

Öğleye doğru ancak kurtulabildim. Beş lirayla birlikte bir iş günüm de gitmişti.

KADINLARIN SEVGİLİSİ

Çocukların sevgilisi Danny Kaye'den, erkeklerin sevgilisi Martine Carol'dan, sonra, kadınların sevgilisi Gary Cooper de aramızda. Sevgiden yana çoluk çocuk, kadın, erkek, bütün millet gırtlağımıza kadar doyduk.

Hilton'dayız. Lise mezunu, üniversite mezunu... Ve bütün diplomalı, diplomasız arkadaşlar buradayız. Bol miktarda da kadın hayranlar dolmuşlar salona.

Kızıyla karısının arasında Gary Cooper kapıda görününce hayranlarda şafak attı. Masalar, sandalyeler, spirtizma tecrübelerinde olduğu gibi, tiril tiril titremeye başladı. Mahçup ihtiyar, bir jönprömiye guruyla, önce kapının yüksekliğini hesapladı, dimdik yürüyerek, geldi, aramıza oturdu. Karısı hayranların yüzlerindeki isterik çizgileri memnunlukla izledikten

sonra, bile bile bir teşrifat hatası yaparak gidip en yakışıklı arkadaşın yanına oturdu.

«Beklettik!» dedi.

En ingilizce bilmeyenimiz bile bu «Beklettik» kelimesini ezberlemişti. Geciken Amerikalı dost konuklardı ezberletenler. Hem de su gibi... Evet, beklemiştik gene ne olacak!

Hayranların gözü sevgilideydi. O da ilk baloya gelen kolejli bir genç kız gibi renkten renge giriyor, boncuk mavisi gözlerini karşı duvara dikiyordu. Aman ne bakış ne bakış! Hafiften güldü. Aman ne, gülüş ne gülüş! Sonra karısını tastik etti:

«Yes, beklettik!»

Aman ne ses, ne ses!

Sarı düğmeli, lâcivert bir galatasaraylı ceketi giymişti. Aman ne ceket ne ceket!.. Gri filâfil bir pantolon, sarı gömlek, mavi boyunbağı. Kahverengi püsküllü makosenler.... Masmavi gözleri, bembeyaz dişleri de hesaba katılırsa, adam yağlı boya paleti gibi duruyordu önümüzde!.. Aman ne erkek, ne erkek!..

Söze öyle bir yerden girmeliydi ki... Ama nerden!.. Bir arkadaş Türkçe:

«Boy...» diye başladı. Yakışıklı çok uzun boylu ihtiyar kendi diliyle:

«Boy mu?» dedi, bende boy yok!»

Hayret! 1.89 boyundaki adamın alçakgönüllülüğüne bakın siz!

«Bir kızım var, Mari! Hepsi o kadar!»

Ortaya bir tercüman bayan çıkarak gazeteci arkadaşın sorusunu ingilizceye çevirdi:

«Boyunuzdan şikâyetçi misiniz, sayın bay?»

«Hayır!» dedi, «Yavaş yavaş uzadığı için alıştım, o kadar yıldır.»

«Uzun boy işinize yarıyor mu bari?»

«Çoook! Kendimi kadınlardan daha kolay koruyabiliyorum. Kolay kolay yetişemiyorlar dudaklarıma.»

«Anita Ekberg'in boyu nerenize geliyor?» diye sordum.

Karısı öfkelendi:

«Bırakın şu soğuk kadını!» diye tersledi beni.

«Kocanız ne fikirde acaba?»

«Karım daima haklıdır!» dedi bizim yaşlı aşık.

Karısı aşağı mı kalırdı ondan:

«Hayır kocam haklıdır.»

Holivut'ta boşanmadan, kavga etmeden 22 sene dayanabilen bu mutlu çiftin evlilik felsefesi bu «hak verme» ilkesinde toplanıyordu demek. Acı acı bizim karıyı düşündüm. Bayan Cooper gene Anita Ekberg'ten söz etmek gerektiğini duymuştu:

«O gibiler kocamla boy ölçüşemez!» diye kestirip atmak istedi ama biz peşini bırakmadık.

«Ama Anita Ekberg yüksek artisttir» diye kışkırtmak istedik.

«Ne kadar yüksek olursa olsun, kocamın omuzuna bile gelemez.»

«Ya kocanız eğilirse?»

Şık tercüman hanım:

«Bizde de bir uzunboylular cemiyeti kuruluyor.» diye lâf karıştırdı:

Kızı Mari:

«Bizde de var!» dedi.

«Babanız başkandır herhalde.»

Gary Cooper birçok fıkralar bildiğini belli eden bir gülüşle:

«Ben 189 'la kapıcı bile olamam!» dedi, «Neler var bizde daha!»

Bayan Tercüman:

«Bizim cemiyete girin!» diye tavsiyede bulundu.

«Amacı nedir sizin cemiyetin?»

«Boylu boyunca yatmak!»

Bu boy konusu uzayıp gidiyordu. Lâfı değiştirmek için:

«Hangi artistle film çevirmek istersiniz?» dedim.

Garp Cooper iyi bir koca olduğunu hiç unutmuyordu:

«Hangisi olursa?»

«En fazla hangisi? Marilyn mi, Rita mı, Gina mı, Sofia mı? Yoksa Anita Ekberg mi?»

«Bir şey söyliyemem!»

«Söylersiniz, canım söylersiniz... Bu kadar korkmayın karınızdan!»

«Karımdan değil, öbürkülerden korkuyorum, Dönüp dolaşıp kürkçü dükkânına dönecek değil miyim? Hiçbirini darıltmak istemem!»

«Dönemiyeceğiniz günler gelirseee...»

«Beni artık teneşir paklar.»

«Teneşire sığmazsınız ki...»

Nöbet yerinde ölmeye karar vermiş bir kahraman çalımıyla:

«Ben kocaya gidip de beyaz perdeyi bırakacaklardan değilim!»

«Anita Ekberg gibi mi demek istiyorsunuz?»

Karısı lâfı kaydırmak için:

«Grace Kelly gibi demek istiyor...» dedi.

«Kahramanlık yakışıyor size!» dedim, «Filmleriniz baştan aşağıya kahramanlıkla dolu.

«En kolay iş kahramanlıktır da ondan!»

«Kolay demek?»

«Yüksekçe bir yere çıktın mı tamam. Atla koltu-

ğun hiç farkı yok. Ayağın yerden kesildi mi başlarsın kahramanlığa!»

İktidarı tutan bir arkadaş damdan düşer gibi:

«Kızınızı kime vereceksiniz?» dedi.

«Herhalde size değil.»

«Neden değil?»

«Çünkü bana sorarak kızımı almanız imkânsız.»

«Annesinden istesem.»

Annesi kızmıştı:

«Canım kendisinden istemek neden aklınıza gelmiyor?»

«Biz böyleyizdir. Kızı annesinden, babasından isteriz. Davulcu ile zurnacıya varmasın diye!»

«Annesi babası vermezse?»

«Kaçırırız!»

Babası bir delikanlı çevikliğiyle fırladı. Bir Teksaslı fiyakasıyla elini arka cebine attı:

«Kaçır da göreyim!» dedi.

Hayranların ağzı açık kalmıştı. Aman ne boy, ne boy! Fotoğrafçılar fırsatı kaçırmıyor, boyuna resim çekiyorlardı. Vakit gazetesinin Eleni'si, objektifi arıyor bir türlü bulamıyordu. Coşkudan eli ayağı titremeye başlamıştı. Yarın Vakit'te çıkacak resim telefotoyla gelmiş resimler gibi, iplik iplik çıkarsa kimse şaşmasın!

Hayranlar Gary Cooper'in etrafını çevirivermişlerdi. Burnunun dibine sokuluyorlar, ağzının içine giriyorlardı. Hattâ bir tanesi koluna asılmış, fotoğrafçıya işaret ediyordu.

Teşrifatçı bayan, teşrifat aksaklıklarına yer vermemek için çırpınıp duruyordu.

Karısı 22 senelik evlilik süresini 23'e uzatabilmek için olgun tebessümünü yitirmemeğe çalışıyordu. İşi tadında bırakmak isteyen bayan:

«Tamam!» dedi, «Bukadar.»

Teşrifatçımızın bu müdahelenin, görevinden çok, kadınlığından geldiği apaçıktı.

Yakışıklı ihtiyar hayranlarını selâmladı. Aman ne selâm, ne selâm! Sonra kızını kısrağını toplayıp çekilip gitti! Gidiş, aman ne gidiş değil, gidiş o gidişti!

YENİ BULUŞLAR

Lüks otomobillerdeki yenilikler, motöründen çok karoseri üzerinde göze çarpar. Zaten motörde yapılacak bir ilâve göze çarpmıyacağından, bir Cadillac için de hiç önemli değil. Sekiz silnidirli olmamış da onsekiz silindirli olmuş, ne çıkar. Arabanın şoförü başına silindir şapka geçirince daha önemlidir onlar için.»

Lüks otomobil yapan fabrikanın şöyle bir ilânı var:

«Küçük kristal avizeli otomobillerimiz piyasaya çıkacaktır. Kendinizi misafir odasında sanacaksınız.»

Bundan sonra Adana, Ankara plâkalı Cadillac'larda şıngır şıngır avizelerin sallandığını görürsek hiç şaşmıyalım. Değil avize, şarklı müşterileri tavlamak için mahya bile kurarlar arabaların tavanına.

Bizim için çok önemli bir buluş daha var: Tekerleksiz otomobil!

Bir mühendis tekerleksiz bir arabanın denemesini bile yapmış. Bir bilya üzerinde yürüyen bu araba içinde bulunduğumuz koşullara en uygun düşeni...

Gümrüklerde lâstik beklemek tevzi mevzi yok! Elimizde kalan bütün lâstikleri plâjlara dağıtalım bundan sonra. Dağıtalım da çocuklarımız yüzme öğrensin.

Ne caddelerimiz cadde, ne yollarımız yol! İki parmak kar yağdı mı kayan kayana! Bize lâstik tekerlisi değil bilyalı arabalar gerek... Arabalar bilyalı olsun ki tıkanan caddelerimizde yuvarlanıp gitsin!

Neyimize gerek gümüşlü zurna. Bize avizeli, mahyalı arabalar değil, lâstiksiz, tekerleksiz yürüyen arabalar gerek.

YER
DARLIĞI

Bayramda çok şükür her şeyimiz boldu, her şeyimiz ganiydi ama, ufak bir sıkıntımız vardı sadece: Yersizlik! Ne parasızlık, ne pulsuzluk ne kahvesizlik, ne şekersizlik, sadece yersizlik!...

Tramvaya bineceksiniz, tramvaylar, bol, sadece yer yok! Vapura, otobüse bineceksiniz, hepsi bol, trene bineceksiniz, elektriklisine kadar var... Var ama binemezsiniz, yer yok!

Hani bir sevgiliniz olsa, sinemaya kapağı atmak isteseniz, hemen kapıda çeviriyorlar sizi:

«Yer yok!»

Plâj: Yer yok!

Vapurun alt kamarası; «yer yok!» Gazinonun üst taraçası: «Yer yok!»

Alıp sevgilinizi Bektaşi babası gibi camiye de so-

kamazsınız ya. Soksanız bile, başınıza gelecek ilk felâket yine yersizlikten olacak demektir.

«Peki bu yer buhranında sen ne yaptın bayramda?» diye mi soruyorsunuz, durun söyliyeyim:

«Yerimden olurum diye kıpırdamadım yerimden. oturdum, oturduğum yerde!

En açıkgözlerimiz de böyle yapmıyorlar mı?

Size de tavsiye ederim. Altınıza değil bir koltuk, bir iskemlecik bile bulsanız, çişiniz bile gelse, aman kalkayım demeyin!

AL
ATINI!

Çemberlitaştaki meyhanenin kapısından baktı:

«Girilmez!» dedi, «Girilmez bu meyhaneye. Gene Çenberlitaş mebusu nutuk çekiyor!»

Tam votkasını alacaktı ki içerden Çenberlitaş Mebusu Recep bağırmaya başladı:

«Hişt, Tahsin! Nereye? Sana söylüyorum! Şu ekmek çarpsın ki bulmadım kafayı daha! Birinci bardaktayım! Gel, çiğneyip geçme!»

Asıldıkça asılıyordu:

«Gel diyorum sana!.. Siyasetin lâfını edersem köpekten aşağı olayım!»

Tahsin de içini dökecek birini arıyordu ama, böylesi değil... Recep bir başladı mı evlere şenlik... Hangi kabadayı kapatabilirdi ağzını?..

Tahsin:

«Girecek değildim!» dedi, «Birine baktım, bizim Vatan'daki Hayri'ye... Bir işim var da onunla...»

«Gel canım!.. Gelir nerdeyse...»

«İşim var diyorum sana!.. Bu canına yandığımın patronu, ne yapsa beğenirsin?.. Kırk paradan görmez mi hesabı?... Vurur musun, öldürür müsün... Her hafta altmış paradan alırdım.»

«Şimdi altmış para mı kaldı be! Nedir bu altmış paradan gördüğün hesap?... Ne alıp satıyorsun?»

«Ben onbir katratı altmış paradan dizerdim eskiden... Hiç utanmak yok herifte be! Kırk paradan gördü hesabı! Sen olsan ne yaparsın, doğru söyle?...»

«Ben mi?» dedi, «Ben matbaayı yıkardım herifin başına! Sonra da basar giderdim. Hiç onbir katrat, bir kuruştan olur mu?..»

Katratın ne demek olduğunu bilmiyordu ama ne zararı vardı. Bütün mesele Tahsin'i içeriye sokmaktaydı.

«Ver Nuri efendi bir bardak!» diye seslendi meyhaneciye «Nerde patron varsa eşekler kovalasın!»

Kendi şişesinden doldurdu Tahsin'in bardağını. Tokuşturdular:

«Şerefe! Bak ev sahibiyle daha bu sabah kavga ettim. Yüz lira zam yapmak istiyor. O istediği kadar zam yapsın, veren kim?»

Yeniden doldurdu:

«Ver Nuri efendi bir şişe daha!»

Tahsin elini kaldırdı:

«Olmaz!» dedi, «Şişe benden!»

Herife dedim ki... Bırak şu satır hesabını da beni aylıkla al şu matbaaya, fazla istemem, kesintisiz altıyüz lira!... Ha? Çok mu istemişim!»

«Ev sahibine dedim ki... Bak, dedim daha şu eve gireli yıl olmadı! Sen nasıl yüz kâğıt zam yapar-

sın? Başına öyle bir çorap örerim ki, sürüm sürüm süründürürüm mahkemelerde... Ankaraya bir gitmeme bakar. Şerefe haydi!»

«Şerefe! Altı yüz lira ver de tepe tepe kullan beni dedim. Herif ne dese beğenirsin? Sen bu matbaaya aylıklı girecek kadar olmadın daha! Hangi sanatına güveniyorsun? Dün bir, bugün iki... Her gün akşamları saat beşte gelip onbire kadar çalışacaksın, satır hesabı. Dediydi ki, onbir kadrat altmış para, yirmidört kadrat üç kuruş!... Hani pazarlık etmesem canım yanmaz! Bu hafta hep onbir kadrattan çalıştım, bir hesap, tam otuz lira eksik... Hay tüküreyim senin patron kere suratına!»

«İç arkadaş, şerefe! Bunlarda din iman arama sen! Düşün bir kere. Dört yüz liradan girdim eve... Bir sene olmadan yüz lira zam... Bu para nasıl kazanılıyor?... Sokaktan toplamıyoruz parayı!..»

«Haydi şerefe!.. Bak Nuri efendi! Bir şişe daha!.. Temiz müsvedde verse gam yemem... Ne kadar okunmaz yazı, pis müsvedde varsa dayıyor önüme. Satır hesabı yazı dizen, hiç tashih toplar mı?... Tashihini de ben topluyorum. Bu kadar insafsızlık nerde görülmüş be!. Daktilo ile yazılmış müsvedde verse saatte üç yüz satır vız gelir bana!»

Çenberlitaş Mebusu sormaktan kendini alamadı:

«Üçyüz satır mı? Bir saatte ha!.. Aşkolsun be!»

«Ne sandındı ya?... Kendimi sıkarsam dörtyüz satır bile dizerim. İki senelik ustayım bugüne bugün! Burdan çıkarsam istediğim gazetede yerim hazır! Şu var ki ayağımız alışmiş bi kere...»

«Çıkacaksın arkadaş! Bu heriflere eyvallah ettin mi binerler dalına! Al atını diyeceksin, satmışım tımarını! Bak, Ali efendi bir şişe daha!»

«Durmam bu matbaada! Çalışılmaz bu adamla.

Patron dediğin biraz haddini bilmeli! Ulan, neyine güveniyorsun! Patron olmuşsun da ne olmuş! Sen bakma bana Recepciğim! Bir sabır... İki sabır!... Haydi şerefe! Çıkacağım karşısına, utan be diyeceğim! Sen kimin sırtından kurdun bu matbaayı! Bir de kalkar otuz kâğıdıma kan doğrarsın ha!.. Hiç mi vicdan yok sende! Çıkaracağım cebimden verdiği parayı, suratına fırlatıp atacağım. Al ulan, diyeceğim. Git, iki kadeh rakı çek şerefime! Aç köpek diyesi... İki gözüm şu bardağın içine aksın, demezsem! Ver nüfus cüzdanımı, burda çalışan senden daha aşağı olsun! Yeter be, biz de insanız!»

Tahsin, saat beşe doğru çıktı meyhaneden. Çenberlitaş'ı bir harmanlandı, sonra tuttu matbaanın yolunu. Kahvenin önünden geçerken şekeri az bir kahve çekti canı, geç kalkmaktan korktu, tam matbaanın kapısından girerken patronla burun buruna geldi, elinde tashih kolonları vardı Halit beyin:

«Gel!» dedi, «Görüşeceklerim var seninle!»

Kolonları dayadı Tahsin'in burnuna:

«Nedir bunlar?» dedi, «Yanlıştan karınca duasına dönmüş! Bir tek temiz satır yok!»

Söyliyecek bir şey bulamadı:

«Yorgundum dün akşam...» diyebildi.

«Yorgunsan çalışma arkadaş! Aylıkçı değilsin ya!.. Bana mı garazin!.. Satır satır ödedim sana hesabı!.. Nedir bu kepazelik be!»

«Yeniden dizerim... Para da almam bu sefer!»

«Herifin işini geciktirdikten sonra para alsan ne olacak, almasan ne olacak?..»

«Kusura bakmayın oldu bir kere... Bir daha...»

«Anlaşıldı, yapamıyacağız seninle...»

«Çok dikkatli çalışırım bundan sonra...»

«Bundan sonrası yok, diyorum sana, bu kadar! An-

lamıyor musun? Nerden geldinse oraya!.. Yerine adam, çalıştırıyorum!»

«Yapmayın Halit bey, etmeyin!»

Kulak verdi, içerde Entertip çıtır çıtır çalışıyordu. Beyninden vurulmuşa döndü:

«Buradan çıkarsam nerde çalışırım ben?»

«Onu da ben mi düşüneceğim!»

«Etmeyin, çok rica ederim, Halit bey yalvarırım!»

Dinlemiyordu Halit bey, odasına doğru yürüdü. Kapıyı yüzüne kapadı. Yapılacak hiçbir şey yoktu artık. Çıktı matbaadan. Kendini Çemberlitaş'ın dibinde buldu. Farkında olmadan üç dört kere harmanladı Çenberlitaş'ı... Sonra adımları onu meyhaneye doğru götürdü. Çenberlitaş Mebusu istimi tutmuştu, onu görünce yüksek perdeden:

«Yaşa be Tahsin!» dedi, «İşte böyle olacak. Eyvallah etmiyeceksin bu ineklere! İş mi yok memleketet be! Al atını diyeceksin, satmışım tımarını!»

Güldürü Dizisi:
Birinci Kitap
ALTIN EKİCİSİ

Güldürü Dizisi:
İkinci Kitap
PALAVRA

Güldürü Dizisi
Üçüncü Kitap
TUH SANA!

Güldürü Dizisi:
Dördüncü Kitap
ÇATAL MATAL KAÇ ÇATAL

Güldürü Dizisi:
Beşinci Kitap
BUNADI BU ADAM!

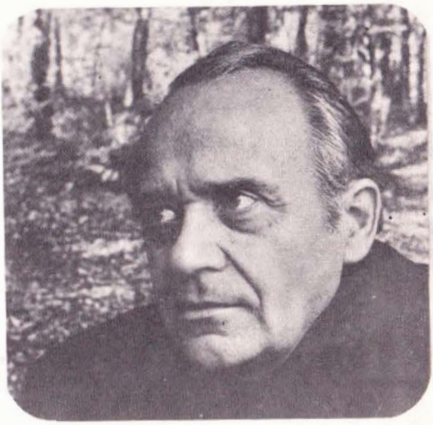
Güldürü Dizisi
Altıncı Kitap
KEŞ

Güldürü Dizisi
Yedinci Kitap
AL ATINI!

Güldürü Dizisi:
Sekizinci Kitap
BABAFİNGO

SINIF YAYINLARI
Çayır Sok. 61 - 63 Daire 5
Harbiye — İstanbul

Rıfat Ilgaz

"Yazılarında göstermiş, bu veya bu olmak iddiası yok. Yakından bildiği, içten duyduğu meseleleri, kendi hayat tecrübelerini işliyor. Muhteva, öz, hâlâ, yapmacıktan uzak olunca, ifade tarzını, vasıtalarını da kendiliğinden buluyor.

Rıfat Ilgaz'ın işlediği meseleler günlük, herkesin başından geçen veya geçebilecek olan hadiselerdir.

Kendisini hadiselerden biraz uzağa çekiyor ve hayata karşıdan bakarak gülüyor. Alaylı olmakla beraber, hafif anlaşılan şefkatli bir tebessümdeki bir gülüş ayrı bir latifeye değil.

Rıfat Ilgaz, mürettep bir sürmenin değil fakat bir günden öbür güne yaşayabilmek için ihtiyacı bâzı üzüntülü günlerin akşamında, hazan "güzelim bir gün olmak için şöyle bir ıslanmanın" halkın yazarıdır.

DEMİR ÖZKAN
(Adımlar 1948 Mayısı)

Rıfat Ilgaz, yaşamasını bir âlemi tasvir ile işe girişmiş ve silmeleşi olmayan bâzı eserlerinden sonra yaşadığı bir dünyayı yaşamakla başlıyor kalmıştır.

Rıfat Ilgaz mahalli coğrafi halkı ele ve yerli renkler bakımından ihtisasın Rahmi ya yakın fakat sanatlarına yüz ve dünyasını ihtisas cihetinden sezdan üstünlüğü.

Rıfat Ilgaz'ın yalnızlık istediği fakirlerinin sanat değildir.

Yüzyılımızın büyüklüğü ve güzelsizliğiyle yanında insan oğlunun manevi ıstırabı hiçbirşey bu kadar büyük değildir. Rıfat Ilgaz bu âlemi içinde dolgun ve lakayt bir kimse olmak istemiyor.

Bir topraktaki eşyalarını ve cefalarını kendi noktalarından, farklı bakışın ayrılıklarından üstün tutan Rıfat Ilgaz, bütün bir yurtsevenin bulunması gereken bütün vasıfları taşımaktadır.

HÜSAMETTİN BOZOK
(Yarınlık Önsöz 1948)

EVREN OFSET 26 26 89

SINIF YAYINLARI

10 lira